This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i margen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibiliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål
  Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.
- Ikke bruk automatiske søk
  Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.
- Behold henvisning
  Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.
- Hold deg innenfor loven
  Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på http://books.google.com/

US
2329
4

U.S. R 329.4

Harvard College Library.

FROM THE

BRIGHT LEGACY.

Descendants of Henry Bright, jr., who died at Watertown, Mass., in 1686, are entitled to hold scholarships in Harvard College, established in 1880 under the will of

JONATHAN BROWN BRIGHT

of Waltham, Mass., with one half the income of this Legacy. Such descendants failing, other persons are eligible to the scholarships. The will requires that this announcement shall be made in every book added to the Library under its provisions.

Received 10 Sept., 1895.

CHRISTOFER COLUMBUS

OG AMERIKAS OPDAGELSE

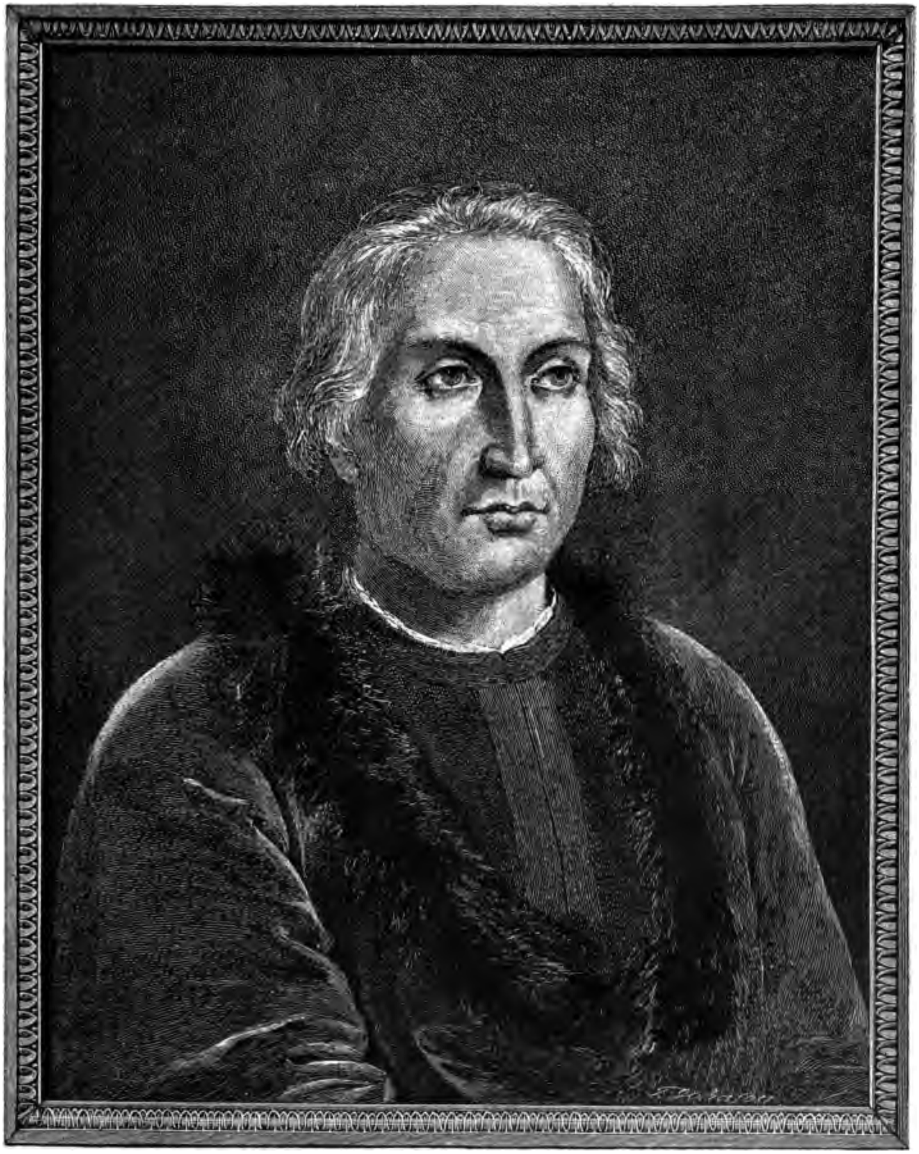

COLUMBUS's Portræt
i Marineministeriet i Madrid.
(Efter Fotografi).

CHRISTOFER COLUMBUS

OG

AMERIKAS OPDAGELSE

AF

DR. GUSTAV STORM

MED 42 BILLEDER OG KARTER

CHRISTIANIA

J. W. CAPPELENS FORLAG

1893

KJØBENHAVN
V. Thaning & Appel

STOCKHOLM
Samson & Wallin

CHICAGO
John Andersson Pub. Co.
(Proprietors Skandinavens Boghandel)

~~1373.25.5~~
US 2329.4

HARVARD COLLEGE
SEP 13 1895
LIBRARY.
Bright fund.

KRISTIANIA — CENTRALTRYKKERIET

FORORD.

Dette kortfattede Skrift om Columbus og Amerikas Opdagelse er forsaavidt et Leilighedsskrift, som det første Udkast dertil blev udarbeidet i Sommerferierne for »Morgenbladet« og som Jubilæums-artikler trykt der i Løbet af August d. A. (1ste Artikel 3die August). Imidlertid hviler det paa mangeaarige, med ved andre Arbeider hyppigt afbrudte Studier til de store Opdagelsers Historie, foranledigede ved at jeg i nogen Tid havde at foredrage ved Universitetet Geografiens Historie. Disse Studier har jeg i det foreliggende Arbeide søgt at tilgodegjøre; men da jeg skrev for et større Publikum, valgte jeg at udelade alle Citater og Henvisninger til Litteraturen; de, der maatte ønske et nærmere Studium, bør søge hen til bekjendte Arbeider fra nyere Tid af Harrisse, Peschel, Sophus Ruge, Winsor o. fl. En Opfordring fra flere Læsere om at udgive Artiklerne i noget udvidet Form som Bog fandt jeg at burde efterkomme, da Indholdet paa Grund af Firehundredeaarsjubilæet kunde formodes at interessere mange og min Forlægger Hr. J. W. Cappelen var villig til at udstyre Bogen med oplysende Billeder og Karter. Jeg frygtede vistnok for, at mit Ophold i Spanien i Maanederne Oktober og November kunde have uheldig Indflydelse paa den sidste Bearbeidelse og under Trykningen, men haabede paa den anden Side, at dette Ophold skulde foranledige Studier, som kunde gjøres nyttige for Bogen, ialfald i et Tillæg. Denne Forventning er ikke helt bleven skuffet (se Rettelserne S. VI); men mit Haab om, at jeg skulde faa Leilighed til nærmere at studere Columbus's efterladte Bøger med hans egenhændige Randnoter i »Columbina« (Sevilla), blev dog skuffet, idet Bibliotheksstyrelsen under et intetsigende Paaskud nægtede mig en nærmere Adgang til disse Bøger, der i Columbina nu kun er Udstillingsgjenstande.

Denne Bog gjør ikke Fordring paa at meddele noget væsentlig nyt om Columbus, men at være en Veileder for dem, som ikke har Tid eller Leilighed til at sætte sig ind i den voluminiøse nyere Litteratur om Columbus. Jeg har stræbt at give et paalideligt Billede af den store Søfarer og at holde det fri for enhver Tendens. Jeg sigter her ikke blot til ultramontane Katholiker, der i Columbus ser den profetiske Seer og hellige Korsfarer, men ogsaa til disses Modstandere, som er naaet til den modsatte Yderlighed at betone alle Svaghederne i hans Karakter og Begavelse, saa at rent tilfældige Biting er gjort til Hovedsag, f. Ex. Columbus's Stilling til Slavespørgsmaalet og hans religiøse Sværmerier, hvor han netop er et uselvstændigt Barn af sin Tid. Tendensen spores ogsaa i Italieneres, Spanieres og Portugiseres nationale Stilling til de maritime Problemer og til Columbus's Nationalitet; jeg nævner ogsaa visse Franskmænds Interesse for de vistnok ganske uhistoriske Sagn om Jean Cousin, hvis Ideer og Erfaringer Columbus skulde have røvet, samt nordiske Forfatteres Forsøg paa at begrunde Columbus's Afhængighed af Vinlandsberetningerne, hvorom jeg andensteds har udtalt min Mening.

Det Kart, som er trykt S. 20, er laant fra Nordenskiölds »Studier och Forskningar föranledda af mina resor i höga Norden« (1882), idet Prof. Nordenskiöld velvilligt har givet sit Samtykke til at benytte Clichéen.

Christiania 12. Dec. 1892.

Gustav Storm.

INDHOLD.

		Side
FORORD		III
Rettelser		VI
Fortegnelse over Illustrationer og Karter		VII
I.	INDLEDNING. JORDENS KUGLEFORM	1
II.	DE GEOGRAFISKE OPDAGELSER I MIDDELALDEREN	8
III.	PORTUGISERNES FORSØG PAA AT NAA INDIEN	16
IV.	COLUMBUS'S UNGDOM OG TIDLIGSTE SØREISER	23
V.	COLUMBUS I PORTUGAL. TOSCANELLI	30
VI.	COLUMBUS I CASTILIEN	39
VII.	DEN STORE OCEANFÆRD	50
VIII.	OPDAGELSERNE I VESTINDIEN	56
IX.	TILBAGEREISEN OG HJEMKOMSTEN	66
X.	COLUMBUS'S EGEN FORTÆLLING OM DEN FØRSTE OCEANFÆRD	74
XI.	DEN ANDEN OPDAGELSESREISE	82
XII.	DEN TREDIE OPDAGELSESREISE. HJEMKOMST I LÆNKER	91
XIII.	DEN FJERDE OPDAGELSESREISE	106
XIV.	COLUMBUS'S BREV FRA JAMAICA	112
XV.	COLUMBUS'S SIDSTE LEVEAAR OG DØD	130
XVI.	OPDAGELSEN AF DEN NYE VERDEN	135
Navneregister		147

RETTELSER.

Side 3 L. 11: der, læs: her.

— 36 - 24: Martin Fernandez, læs: Fernando Martinez.

— 40 nederste Linje: betragtre med, læs: betragter dem.

— 42 - 14: 1502, læs: 1500.

— 49 - 8: Efter »ved Laan« sættes følgende Note: I den af Hertuginden af Alba udgivne Samling (*Documentos escogidos del Archivo de la Casa de Alba,* Madrid 1891) findes et Dokument, som oplyser, at Columbus i 1492 havde laant sin Ottendedel (180,000 Maravedis) af den i Sevilla bosatte florentinske Storkjøbmand Juanotto Berardi og at han endnu ikke havde betalt sin Gjæld ved Berardis Død i 1495.

— 62 - 17: *Puerta,* læs: *Puerto.*

— 67 - 10—18 skal læses: De følgende Dage nærmede man sig Land, men først den 18de kom man saa nær, at man kunde sende en Baad iland og faa vide, at Øen var Santa Maria, den sydligste af Azorerne. Denne Dag anvendte Columbus til paa Grundlag af sine Dagbøger at udarbeide en kort Fremstilling af sine Opdagelser (den som nedenfor er oversat). Da hans Folk iland var bleven venligt modtagne, lod Columbus o. s. v.

— 70 nederste Linje: Las Cuelvas, læs: Las Cuevas.

— 71 L. 25: denne lod trykke i Barcelona, læs: allerede i April blev trykt i Sevilla og kort efter optrykt i Barcelona.

— 72 - 36: Bredde, læs: Længde.

— 73 - 8: der, læs: her.

— 74 - 8: naaet til Indien, læs: naaet fra Kanarierne til Indien.

— 78 - 17: Colunga, læs: Colunia i Catalonien. Colunia er Byen Collioure, nu paa den franske Side.

— 79 - 19: en Ø, læs: Caribernes Ø.

— 79 - 30: har ægteskabelige Forbindelser med Kvinderne paa den Ø, læs: har Forbindelser med Kvinderne paa Øen Matinino. (*Matinino* er i den ældste Udgave forvansket til *matrimonio*).

— 80 - 28: af de Canariske Øer, læs: af Øen Santa Maria (*sobre las islas de canaria* er Trykfeil i den ældste Udgave for: *sobre la isla de sa. maria*).

— 80 - 29: 15de er en Skriv- eller Trykfeil i den ældste Udgave for: 18de.

— 81 - 21: 28 er Skriv- eller Trykfeil i den ældste Udgave for: 48.

FORTEGNELSE OVER ILLUSTRATIONER OG KARTER.

COLUMBUS's Portræt i Marineministeriet i Madrid. Efter Fotografi af Laurent . . . . Titelbillede

Side

En Del af Blad b 3 i PIERRE de AILLY's Værker med Tilskrifter af COLUMBUS. Efter et Fotografi i Harrisse, Notes on Columbus . . 6

Portræt af MARCO POLO. Efter et Maleri fra 16de Aarhundrede i Rom (Galeria Badia) 13

Prins HENRIK af Portugal. Efter et Miniaturmaleri i et Haandskrift fra ca. 1450 af Azuraras's Krønike 17

Oversigtskart over Portugisernes Opdagelser langs Afrikas Kyst. Tegnet af Forfatteren 18

Portugisisk Verdenskart fra ca. 1490, formindsket Kopi efter et Haandskrift i British Museum (laant af Prof. Nordenskiöld) 20

COLUMBUS's Statue i Madrid, modelleret af G. Sunnol. Efter Fotografi af Laurent 23

COLUMBUS's Hus i Genua. Efter Fotografi 25

Genua i det 16de Aarhundrede. Efter Braun, Theatrum urbium 27

TOSCANELLI's Søkart. Efter O. Peschel 34

FERDINAND den katholske efter et gammelt Træbillede i Kathedralkirken i Malaga. Efter Fotografi af Laurent 40

ISABELLA den katholske efter et gammelt Træbillede i Kathedralkirken i Granada. Efter Fotografi af Laurent 41

Klostret La Rábida ved Mundingen af Rio Tinto. Efter Fotografi af Laurent. 46

Granada og Alhambra i det 16de Aarhuddrede. Efter Braun, Theatrum urbium 48

COLUMBUS's Kurs til »Indien«. Efter O. Peschel 53

En Del af Vestindien med COLUMBUS's Kurs paa hans første Reise 58

Indianere efter et gammelt Træsnit, ældre end 1504 63

Lissabon i det 16de Aarhundrede. Efter Braun, Theatrum urbium . . . 68

Sevilla i det 16de Aarhundrede. Efter samme 70

COLUMBUS's Vaaben 71

Besøget paa Kanibalernes Øer. Efter Philoponus, Nova typis transacta navigatio 83

Messe iland paa Cuba 7de Juli 1494. Efter samme 87
Kart over COLUMBUS's 2den Opdagelsesreise. Tegnet af Forfatteren . 89
Kart over 3die Opdagelsesreise. Tegnet af Forfatteren 93
Portræt af COLUMBUS i Nationalbibliotheket i Madrid. Efter Fotografi. 97
Portræt af VASCO de GAMA. Efter et Maleri i Lissabon 99
Cadiz i det 16de Aarhundrede. Efter Braun, Theatrum urbium 101
COSA's Verdenskart, den vestlige Halvdel (reduceret) 102
CANTINOS's Kart, den vestlige Halvdel (reduceret) 105
COLUMBUS's Triumf, Udkast til et Monument, tegnet af eller for ham selv. Efter et Facsimile hos Margry, Les navigations françaises 107
Kart over den 4de Opdagelsesreise. Tegnet af Forfatteren 117
Portræt af COLUMBUS, fundet i Como 125
Det Hus, hvori efter Sagnet COLUMBUS døde. Efter Fotografi . . . 131
Valladolid i det 16de Aarhundrede. Efter Braun, Theatrum urbium . . . 132
RUYSCH's Kart fra 1508 (Skizze) 136
WALDSEEMÜLLER's Forslag (Facsimile) 137
Tabula oceani occidentalis seu terræ nouæ. Efter Udgaven af Ptolemæus i Strassburg 1513 (reduceret) 138
SCHOENERS Globekart fra 1515, vestlige Halvkugle (reduceret) . . . 140
FERNANDO MAGALLANES. Efter et Kobberstik hos Navarrete . . . 143
HIERONYMO VEREZZANO's Kart fra 1529. (Skizze efter Winsor) . 144
MAGALLANES's Kurs over det stille Hav. (Skizze efter Winsor). . . 142
MERCATOR's Globekart fra 1541, den vestlige Halvkugle. (Skizze efter Winsor) 145

I.

INDLEDNING. JORDENS KUGLEFORM.

Den 3die August 1492 — iaar for 400 Aar siden — seilede tre spanske Skibe under Genueseren Christofer Columbus fra Havnen Palos i det sydvestlige Spanien ud i det aabne Ocean for at forsøge at naa, hvad ingen tidligere havde vovet, tvers over Atlanterhavet til det østlige Asien ad en vestlig Vei. Forsøget lykkedes — ialfald delvis — og blev Begyndelsen til Opdagelsen af den »nye Verden«. Men det blev mere; thi den dristige Genuesers Seilads lærte Europæerne at færdes paa det aabne Verdenshav og har ført dem stadig videre fremad til at opdage nye Lande, til at udforske *hele* den beboede Jordklode. Vi feire derfor med Rette denne Begivenhed som en Indledning til den nyere Tids Historie, og Christofer Columbus som den centrale Figur i de store Opdagelsers Historie. Thi vistnok vare Portugisernes Opdagelser begyndt før Columbus, og han har lært af dem; men Portugisernes Reiser bleve dog stadig kun Kystseilads, og de havde dog tidligere Anvisninger at gaa efter, naar de fulgte Afrikakystens Krumninger for at naa til Indien; Columbus derimod brød med det sædvanlige og stillede sig det bestemte Maal at søge *tvers* over Atlanterhavet, og dette forstod han at fuldføre, om det end deraf fremkom et Resultat, som hverken han selv eller hans Samtid forstod.

For den nyere Tid staar han som den »nye Verdens«, »Amerikas« Opdager, og det er naturligvis rigtigt; men man faar ikke glemme,

at hvad han søgte — og efter sin egen og Samtidens Mening fandt — var ikke en ny Verden, men en ny Vei til den gamle Verden, til det østlige Asien. Oldtidens og Middelalderens Mennesker drømte ikke om nogen ny Verden i Vest; de havde sit Blik vendt mod Morgenrøden, mod Orienten, som al Historie i deres Tanker var gaaet ud fra, og som for hver ny Tidsalder stadig aabenbarede nye Undere. Did stræbte ogsaa COLUMBUS; det var i middelaldersk Aand hans Drøm at naa ikke blot til Indien, men til Syrien og Jerusalem, at føre et nyt Korstog til det hellige Land over Oceanet. Hvad der imidlertid udmerker ham og skiller ham fra Samtidens sædvanlige Mennesker, er, at han i sig har optaget ikke blot Middelalderens Drømme, men ogsaa Oldtidens Viden.

En Idé som den, der ledede COLUMBUS, kan kun tænkes i det 15de Aarhundrede, da Oldtidens Videnskab var gjenfødt til nyt Liv, og Planen til den første Oceanfart maatte derfor udgaa fra Italien, Renaissancens Hjemland; men Udførelsen maatte ske fra den spanske Halvø, hvis Folk allerede i lang Tid havde øvet sig i Opdagelsesreiser langs Afrikas Kyster. Dette var de ydre Betingelser for COLUMBUS's Stordaad; men at Forudsætningerne traadte frem i historisk Handling, skyldtes dog først og sidst COLUMBUS selv, og derfor bliver hans Personlighed og Karakter af den høieste Interesse. Alle hans personlige Forhold ere meget forskjelligt opfattede, ja der findes neppe mange verdenshistoriske Personer, om hvem Efterretningerne er saa usikre som om COLUMBUS. Om hans Herkomst, hans Fødselstid og Fødested, hans Ungdom og tidligere Udvikling, hans Reiser før Opdagelsen, hans Forhandlinger med fremmede Fyrster om Udrustningen, hans første Landingsplads i den »nye Verden« osv., om alt dette har der været ført litteære Feider, og de ere endnu ikke afsluttede. Sagen er, at COLUMBUS indtil 1492 var en ubekjendt Eventyrer, og hvad han udrettede paa sine verdenshistoriske Søreiser, blev i den første Tid lidet bekjendt udenfor Spanien; da Opdagelsen ikke strax førte til store Resultater, blev han snart glemt, og da det følgende Slægtled endelig kom til at opleve følgerige Opdagelser, blev COLUMBUS stillet i Skygge af sine mere glimrende Efterfølgere. COLUMBUS havde i sit Liv kun ét Lyspunkt, nemlig da han kom hjem fra sin første Oceanfart; hans senere Liv var kun Skuffelser og Sorger, og han døde som en brudt Mand; da hans yngste Søn FERNANDO COLON mange Aar senere forfattede sin Faders Biografi, var Traditionen allerede halvt uddød, og Biografien blev opblandet med mange usikre

Beretninger, som i nyere Tid har bragt besindige Forskere til at benegte Biografiens Paalidelighed endog paa Punkter, hvor Forfatteren *maatte* vide Besked.[1] Dette Aarhundredes mere kritiske Forskere (navnlig NAVARRETE) har imidlertid fremdraget en Mængde nye Data til COLUMBUS' og Opdagelsens Historie fra spanske og italienske Arkiver, og Drøftelsen af disse har allerede frembragt Sikkerhed paa Punkter, hvor man før famlede; endel Oplysninger, som endnu ligger bevarede i Bibliotheker, vil vistnok ogsaa komme for Dagen ved de Jubilæer, som i disse Maaneder feires baade i COLUMBUS's Fædreland (Italien) og i hans Adoptivland (Spanien). Hvad der kan leveres, er kun en Oversigt over Forskningens nuværende Resultater, — en Beretning om, hvad vi vide om Opdageren og Opdagelsen. Men forud for denne Skildring maa vi dvæle noget nærmere ved hans Forudsætninger og hans Forløbere.

De gamle Grækere havde oprindeligt Forestillingen om Jorden som en *flad* Landmasse, der strakte sig langt i Øst—Vest, omgivet udentil overalt af det store Ocean. Men allerede tidligt vaktes dog Tanken om Jordens Kugleform, og denne blev fastslaaet af ARISTOTELES og Alexandrinerne. Den optoges derfor ogsaa i de almindelige Lærebøger, godkjendtes i Regelen ogsaa hos Romerne og gik derfor over til Middelalderen, skjønt de ældre Forestillinger dog længe holdt sig ved Siden. Naturligvis fornyedes Troen paa Kugleformen af de middelalderlige Filosofer i 12te og 13de Aarhundrede, der fornemmelig gjennem Araberne lærte den græske Videnskab at kjende; men den blev dog kun en videnskabelig Theori, som de Lærde troede paa, og andre benegtede. I COLUMBUS fortættede denne Theori sig til Handling, til hvad en Samtidig beundrende sagde var »en mere guddommelig end menneskelig Tanke« — at søge Østerlandene ad en vestlig Vei. Det var her COLUMBUS's Held, at Grækernes videnskabelige Forsøg paa at beregne Jordens Størrelse var saa unøiagtige. ERATOSTHENES i Alexandria (omtrent 200 f. Kr.) havde foretaget den

---

[1] FERNANDO's paa spansk skrevne Bog blev utrykt og er siden forsvundet; den kjendes nu kun i en maaske bearbeidet Oversættelse til Italiensk fra 1571. Jeg sætter ud af Betragtning HARRISSE's Forsøg paa at bevise, at Biografien ikke var forfattet af Sønnen FERNANDO; det er modbevist derved, at Citaterne gjenfindes hos LAS CASAS, der ved 1550 benyttede FERNANDO's skrevne Bog.

første Gradmaaling og beregnet Jordens Størrelse efter Kugletheorien, — beundringsværdig godt, naar man tager Hensyn til hans ringe geografiske Kundskaber og de daarlige Instrumenter (*Gnomōn*, Skyggemaaleren). Man kjendte i Ægypten Forskjellen paa Solens Skygge i Nord og Syd, f. Ex., at man i Syëne i det sydlige Ægypten ved Midsommer om Middag ingen Skygge havde (d. v. s. Solen stod lige i Zenith), men at Skyggen forandrede sig i Aarets Løb; man beregnede deraf Solens Afstand fra Ækvator og fandt, at Syëne laa omtrent ved 24^{0} (den nordlige Vendecirkel); ligeledes iagttoges Skyggen sydligere, i Meroë ved 17de Grad, og nordligere, i Alexandria ved 31te Grad. Nu forudsatte man, hvilket er unøiagtigt, at Meroë, Syëne og Alexandria laa under samme Længdegrad, altsaa Nord—Syd, og maalte Afstanden; derved fandt man, at en Grad maatte være 700 Stadier = $17^{1}/_{2}$ geografisk Mil, og beregnede derefter Cirkelens Størrelse, altsaa Jordens Omkreds, til 252,000 Stadier = 6,300 geografisk Mil [istedenfor 5,400]. Maalingen kunde jo ikke være nøiagtig; den blev gjentaget senere i Oldtiden langs Kysten af det røde Hav, som ligeledes forudsattes at løbe lige i Nord—Syd, og da fandt man, at en Grad blev 500 Stadier = $12^{1}/_{2}$ geografisk Mil, og hele Jordens Omkreds 180,000 Stadier = 4,500 Mil, altsaa omtrent ligesaa meget for kort, som man før regnede for langt. Den sidste Maaling blev optaget hos Ptolemæos og blev derfor den gjældende i 15de Aarhundrede, som saaledes maatte forestille sig Jordens Omkreds meget mindre, end den virkelig var.

At bestemme Længden fra Øst—Vest forstod Grækerne ikke, idet de enkelte Forsøg paa at beregne Længden efter Tidsforskjel ved Maaneformørkelser maatte blive meget unøiagtige paa Grund af de daarlige Tidsmaalere. Man maatte derfor i Regelen nøie sig med at beregne Afstanden efter Reisernes Længde, og Erfaring viste da, at Udstrækningen altid blev regnet altfor stor. Den virkelige Afstand fra Øerne udenfor Afrikas Vestkyst (den nyere »Ferros Meridian«) til det østlige Asien (Kinas Østkyst) er 125^{0}, altsaa omtrent en Trediedel af Jordens Omkreds. Men Grækerne, som regnede efter Mileafstande, anslog Afstanden til »Sina« enten som Ptolemæos til 180 Grader eller som Marinos af Tyros til 225^{0}, altsaa næsten $^{2}/_{3}$ af Jordens Omkreds; og endda kjendte ingen af disse Geografer Asiens østlige Kyster og tænkte sig Udstrækningen mod Øst endnu længer. Det er derfor naturligt nok, at de græske Filosofer mente, at Afstanden fra det østlige

Asien til Europa (Spanien) var forholdsvis kort, nogle mente endog »faa Dages Reise«; men Oldtidens Søfarere vovede ikke Forsøget, og selve Tanken om Søfart over Oceanet maatte forbyde sig selv med den Tids Skibe og Instrumenter.

De græske Forfatteres Viden om Geografi og Astronomi er samlet hos PTOLEMÆOS, der levede i Alexandria i Midten af andet Aarhundrede e. Chr. Hans *Astronomi* kom gjennem Araberne til den kristne Middelalders Kundskab — den kaldes her sædvanligvis *Almagest* — og blev benyttet og studeret af forskjellige Filosofer i det 13de Aarhundrede; saaledes blev den græske Astronomi og dermed beslægtede Forhold fremstillet i et populært lidet Skrift fra Aar 1410 af Kardinalen PIERRE DE AILLY (Petrus de Alliaco), Biskop i Cambrai: *De imagine mundi.* Netop ved denne Tid naaede ogsaa et græsk Haandskrift af PTOLEMÆOS's *Geografi* til Italien og blev her oversat paa Latin af Florentineren JACOBUS ANGELUS 1409 og strax meget udbredt i humanistiske Kredse; ogsaa Kardinalen PIERRE DE AILLY lærte Bogen at kjende og har i et af Aarene 1410—14 gjort et vidtløftigt Uddrag af *Geografien* og udgivet dette under Titelen *Compendium Cosmographiæ* med et selvstændigt Tillæg, hvori han sammenligner PTOLEMÆOS med andre Oldtidens Geografer. Begge disse Kardinalens Skrifter med flere andre af halv astronomisk-astrologisk, halv theologisk-kalendarisk Karakter samt fire Arbeider af Theologen JOHANNES GERSON udkom paa Tryk i en Samling, som hverken har Titel eller Aarstal, men dog sikkert er trykt i Löwen af Bogtrykkeren JOHANNES DE WESTPHALIA i et af Aarene mellem 1473 og 1487; den citeres sædvanlig som *Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis tractatus de imagine mundi et varia ejusdem auctoris et Johannis Gersonis opuscula.* Et Exemplar af denne Samling kom tidlig i COLUMBUS's Besiddelse og findes endnu bevaret i det Columbinske Bibliothek i Sevilla[1]; det er fuldt af latinske Randgloser med COLUMBUS's egen Haand, og man ser, at han har faaet sine fleste geografiske og astronomiske, kanske ogsaa astrologiske Kundskaber fra denne Bog, som saaledes væsentlig har været Mellemleddet mellem ham og de gamle Grækere. Et Exempel herpaa kan med Lethed nævnes. I Afhandlingen *De imagine mundi* fortæller AILLY (væsentlig efter ROGER BACON 1267), at »den store ARISTOTELES siger, at der er et kort Hav

---

[1] Et udmærket vel bevaret Exemplar af samme Udgave findes i Christiania Universitetsbibliothek.

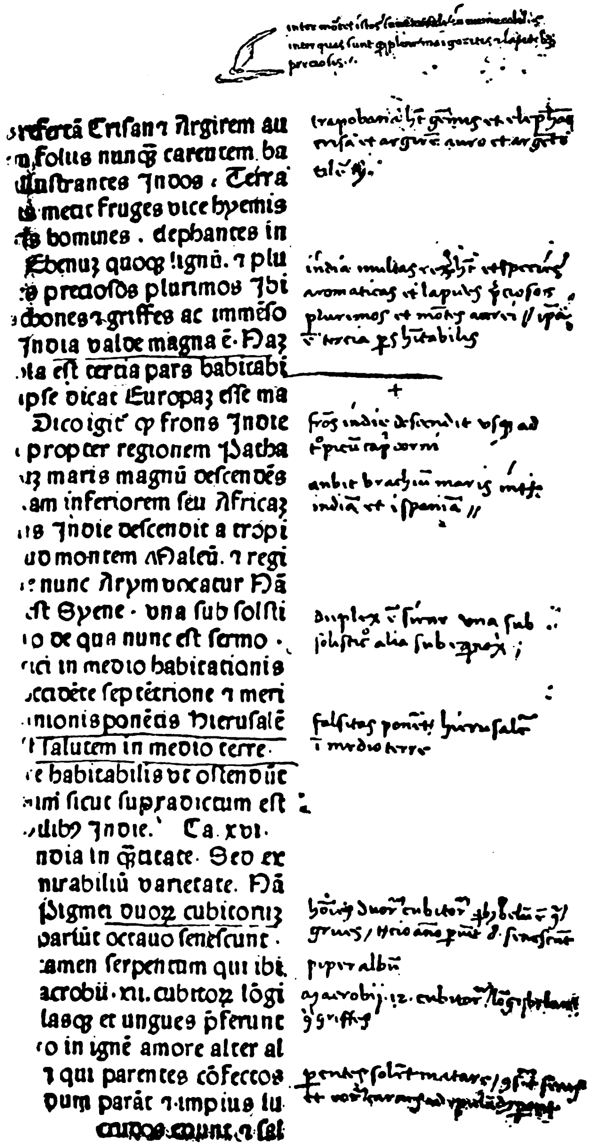
...fera Crisan et Argirem au
...m solus nunquam carentem ba
...instrantes Indos . Terra
...metit fruges vice hyemis
...s homines . elephantes in
Ebenum quoque lignu . et plu
...s preciosos plurimos . Ibi
...dones et griffes ac immenso
India valde magna e . Nam
...la est tercia pars habitabi
...ipse dicat Europam esse ma
Dico igitur quod frons Indie
... propter regionem Pactha
...m maris magnum descendens
...am inferiorem seu Africam
...is Indie descendit a tropi
...ud montem Maleu . et regi
...c nunc Arym vocatur Nam
...st Syene . una sub solsti
...o de qua nunc est sermo .
...ici in medio habitationis
...cadente septentrione et meri
...ionis ponendo Hierusale
...salutem in medio terre .
...e habitabilis ut ostendit
...imi sicut supradictum est
...libus Indie. Ca. xvi.
...ndia in quantitate . Sed ex
...nirabilium varietate . Nam
Pigmei duorum cubitorum
...pariunt octavo senescunt .
...amen serpentum qui ibi
...acrobii . xii. cubitorum longi
...lasque et ungues preferunt
...o in igne amore alter al
...t qui parentes confectos
...um parant et impius lu

En Del af Blad b, 3 i PIERRE de AILLY's Værker med Tilskrifter af COLUMBUS.

(Efter et Fotografi i HARRISSE, Notes on COLUMBUS).

mellem Spaniens Vestkyst og Indiens Østkyst, og han mener, at mere end en Fjerdedel af Verden beboes af Mennesker, og deri er AVERROES enig. Endvidere siger SENECA i 5te Bog af *Naturalia*[1] at dette Hav kan man seile over i faa Dage, hvis Vinden er god. Og PLINIUS lærer i Naturhistorien, 2den Bog, at man har seilet fra den arabiske Havbugt lige til Cadix i ikke meget lang Tid, hvoraf nogle slutte, at Havet ikke er saa stort, at det dækker tre Fjerdedele af Jorden. Hertil kommer ESRAS's Vidnesbyrd i hans fjerde Bog,[2] at sex Dele af Jorden er beboede og den 7de dækket af Vande, hvilken Bog Kirkefædrene har havt stor Ærbødighed for.« Men dette Stykke findes næsten ordret igjen i et Brev, som COLUMBUS skrev 1498 fra Haiti til den spanske Konge og Dronning; han har altsaa endog ført Bogen med sig paa sine Oceanreiser.

---

1 d. v. s. *Seneca*'s *Quæstiones Naturales,* Fortalen § 11: Hvormeget er det, som ligger mellem Hispaniens yderste Kyster og Indien? Faa Dages Rum, hvis en gunstig Vind fylder Skibet *(Quantum enim est, quod ab ultimis litoribus Hispaniæ usque ad Indos jacet? Paucissimorum dierum spatium, si navem suus ventus implevit).*

2 ESRAS's 4de Bog er et jødisk apokalyptisk Skrift, som antages forfattet i det første kristelige Aarhundrede. Det citerede Sted (Cap. 6) af Skabelseshistorien lyder: *et tertia die imperasti aquas congregari in septima parte terræ* (»Og paa den tredie Dag bød Du Vandene at samle sig paa den syvende Del af Jorden«).

II.

DE GEOGRAFISKE OPDAGELSER I MIDDELALDEREN.

De geografiske Forestillinger, som Grækerne havde meddelt Romerne, svækkedes snart ved Romernes og deres middelalderlige Lærlinges Mangel paa naturvidenskabelig Sans. De græske Verdenskarter (Ptolemæos) naaede, saavidt vides, aldrig til Rom, og Romerne lærte aldrig at afbilde Verden efter Grækernes Vis. Det blev derfor kun de ydre Omrids af Grækernes Verdenssystem, som gik i Arv til Middelalderen, og denne greb med Begjærlighed navnlig de uvidenskabelige Dele. Jordens Kugleform glemtes helt eller delvis; men man fastholdt, at Jorden var omgivet af Havet paa alle Kanter, at den nordlige Zone var ubeboelig for Is og Kulde og den sydlige paa Grund af Hede, at i Jordens Udkanter boede alslags eventyrlige Væsener, som Satyrer med Bukkefødder, Enfodinger, Hesteføddede, Enøiede, Amazoner o. s. v. Hertil kom snart, at man søgte at bringe Oldtidens Geografi i Forbindelse med Bibelen; man fandt, at efter Bibelen maatte Jorden være flad, og da der ofte taltes om »Jordens Kreds«, maatte den være *rund*. Et bekjendt Vidnesbyrd herom er de i middelalderlige Haandskrifter saa hyppige »Hjulkarter«, der kan forestilles ved at lægge en liggende T ind i en rund O, saaledes ⦵: Længdestregen paa T betegner Middelhavet *(mare magnum)*, Tverstregen Grænsen mellem i Vest Europa med Afrika, og i Øst Asien; midt i Cirkelen

sættes da *Jerusalem* som Verdens Midtpunkt, og yderst mod Øst sættes *Paradiset.*

Og dog var det langt fra, at Geografiens Omraade indskrænkedes i Middelalderen, omend dens Indhold stadig blev fortyndet og formindsket. Snarere kan man sige, at Middelalderen udvidede den kjendte Verden til alle Kanter, ja at større Dele af de gamle »tre Verdensdele« egentlig først blev opdagede i disse Tider. Jeg sigter her til Irlændernes og Nordboernes Opdagelser i det nordlige Atlanterhav i den tidlige Middelalder, Arabernes Søfarter i det indiske Hav i 9de og følgende Aarhundreder samt Italienernes og Portugisernes Opdagelser i den senere Middelalder. Der skal her gives en kort Oversigt over disses Resultater, for at man kan se, i hvilket Forhold disse Opdagelser staar til vort Emne.

De romerske Flaader paa Rhinen og ved Britannien i Keiserdømmets første Tider naaede i Nordøst kun til Weser og Elben; derfra lærte de at kjende den jydske Halvø (Chersonesus cimbrica) og østenfor denne de »skandiske« Øer og Skaane (Scadinavia); i Nordvest naaede de Orknøerne, hvorfra de i det fjerne fik et Glimt af Thule (Shetland). Først irske Munke har vovet sig ud paa det aabne Atlanterhav og i det 8de Aarhundrede opdaget Færøerne (c. 735) samt Island (795), maaske ogsaa Norge. Men deres Farter stansede brat ved de normanniske Vikingetog, og deres Plads som Opdagere og Oceanfarere indtoges i det 9de Aarhundrede af Nordmænd. Disse naaede ved 790 over til Øerne nordenfor Skotland, og allerede før 825 havde de opdaget *Færøerne*, ved Midten af Aarhundredet *Island* og ved 900 *Grønland*, som dog først 986 koloniseredes af ERIK DEN RØDE. Hans Søn LEIF ERIKSSØN var det, som 999 foretog den første Færd paa det aabne Atlanterhav, idet han fra Grønland seilede over til Sudrøerne og derfra naaede Norge. Det følgende Aar (1000) udførte han den samme Bedrift ad den modsatte Vei, idet han fra Nidaros vendte hjem til Grønland; det var paa denne Reise, at han af Storme blev drevet saa langt mod Vest, at han naaede Nordamerikas Fastland og landede paa et Sted, hvor han fandt vilde Druer og vildt Korn. Han bragte Efterretningen om det nye Land, som han kaldte *Vinland*, hjem til Grønland, og som Følge heraf foretoges fra Grønland to Forsøg paa at beseile og kolonisere Vinland. Det ene Forsøg under ERIK RØDE selv og THORSTEIN ERIKSSØN (1001) mislykkedes, da Søfarerne styrede direkte mod Syd og ikke fandt Land; det andet gik det forsaavidt bedre, som THORFINN KARLSEVNE naaede til Vinland og grundlagde

en Koloni (1003); men efter et Angreb af de Indfødte, som med Møie blev slaaet tilbage, opgav dog ogsaa THORFINN Forsøget og seilede tilbage til Grønland.[1] Indbyggerne paa Grønland var ogsaa for faatallige til at kunne opretholde en saadan Kolonisation, ligesom Nordmænd og Islændinger overhovedet havde nok med at bebygge sine egne Lande. Seiladsen paa Vinland stansede derfor ganske; men Farten paa Grønland og Island vedblev dog gjennem de følgende Tider, og derfor kunde ved Aar 1425 en dansk Geograf CLAUDIUS CLAVUS (NICOLAUS NIGER) give et forholdsvis korrekt Billede af det nordlige Atlanterhav. Den Theori, som her kommer tilorde, udgaar fra den folkelige Forestilling om, at Grønland er en Halvø, som gjennem Landmasser oppe ved Nordpolen hænger sammen med Bjarmeland (Rusland) og altsaa er en Del af Europa; fra den danske Geograf trænger denne Afbildning ind paa alle videnskabelige Karter i 2den Halvdel af 15de Aarhundrede, og det var først Søfarterne i 16de Aarhundrede, sem frembragte en Forandring heri.[2]

Grækerne havde allerede paa NERO's Tid opdaget det indiske Havs Monsuner, som de efter Opdageren kaldte HIPPALOS; med Støtte i denne Opdagelse seilede de i den romerske Keisertid direkte over det indiske Hav til de indiske Søstæder. Denne Søfart optoges senere af Araberne, som derfor i Middelalderen kom til at beherske den indiske Handel og føre Østens Varer til Europa; Araberne lærte saaledes allerede i 9de Aarhundrede Søveien til China at kjende, og de geografiske Værker hos Araberne giver derfor noksaa rigtige Skildringer af de sydasiatiske Lande indtil Sundaøerne; paa samme Tid naaede deres Reiser langs Afrikas Østkyst til Sofala og Cap Corrientes, hvorfra de ogsaa hørte om den store Maane-Ø (Comara, senere Madagascar).

Dette var de eneste Oceanfarter, Middelalderen havde et Slags Kjendskab til. Men Farten paa det indiske Hav var ganske lukket for Europæerne, og Farten paa det nordlige Atlanterhav var indskrænket til Nordmændene, og først i Begyndelsen af 15de Aarhundrede begyndte Englændere og noget senere Tyskere at deltage i Fiskeri og Handel paa Island. Langt større Betydning fik derimod Italienernes Søfart paa Middelhavet og de ydre Have i Middelalderens senere Aarhundreder.

---

1 Se mine »Studier over Vinlandsreiserne, Vinlands Geografi og Ethnografi« (1888).

2 Jfr. min Afhandling »den danske Geograf CLAUDIUS CLAVUS eller NICOLAUS NIGER« i *Ymer* for 1889 og 1891.

Under Korstogene var de italienske Kyststæder blevne Centrer for Handelen paa Østerlandene og efterhaanden Mellemled for Orientens Forbindelser med Europa. De italienske Byer, især *Genua* og *Venezia*, kom til at beherske Søhandelen paa Middelhavet, og da Italienerne i 13de Aarhundrede lærte *Kompasset* at kjende, bleve de virkelige Søfarere og de andre europæiske Nationers Læremestre; allerede ved Aar 1300 beherskede Italienerne Handelen ogsaa i det vestlige Europa og havde sine Faktorier i alle Kyststæder indtil Flandern, og mod Øst trængte de langt ind i Asien. Genuesiske Skippere traadte tidligt i andre Staters Tjeneste og lærte Indbyggerne op i praktisk Sømandskab. Allerede ved 1291 høre vi om en genuesisk Søreise langs Afrikas Nordvestkyst for at finde Veien til Indien, og det er vistnok Genuesere i portugisisk Tjeneste, som i 1ste Halvdel af 14de Aarhundrede opdagede de kanariske Øer, Madeira med Porto Santo samt Azorerne. Dette vises især fra de italienske Søkarter, de berømte *Portulaner* eller *Kompas-karter.* Hvorledes den Kunst at tegne Karter er opkommet i Italien, er endnu uvist. Men sikkert er, at Italienerne ved Hjælp af Kompasset allerede før Aar 1300 forstod at tegne Kystkarter, som med en hidtil ukjendt Nøiagtighed gav korrekte Billeder af alle for Italienerne kjendte Kyster, ikke blot ved Middelhavet, men ogsaa i de ydre Have. De italienske — senere ogsaa spanske — Kompaskarter udvidedes efterhaanden til ogsaa at blive Landkarter, som forsøgte at give Afbildning af Landenes Indre, naturlige Beskaffenhed og Produkter og af Indbyggernes Levevis. Forfatterne studerede Krøniker og Reisebeskrivelser og indførte al sin Viden paa Karterne; derved blev disse Karter efterhaanden et Oplag for alle Slags Kundskaber, og man kan derfor paa dem læse, hvorledes de geografiske Kundskaber i fremmede og fjerne Verdensdele udvidede sig, men ogsaa hvorledes fantastiske Forestillinger blev Almeneiendom. Et Exempel herpaa er Beretningen om *Prestekongen Johannes*, som fik saa stor Indflydelse paa Forestillingerne om Østasien og gav Impulser til at forsøge nye Veie til »Indien«.

Ved Midten af 12te Aarhundrede, ved det andet Korstogs Tider, hørte de Christne i Palæstina et Rygte om, at en kristen Prestekonge i det fjerne Østen »hinsides Armenien og Persien«, ved Navn: JOHANNES var trængt frem fra sit Hjem og havde erobret Persien fra Tyrkerne, at han derpaa var rykket videre frem for at ile de betrængte Christne i Palæstina til Hjælp, men

desværre maatte stanse ved Tigris, som han ikke kunde komme over. Det virkelige Grundlag for Rygtet var, at en tyrkisk eller tungusisk Stamme, Chitanerne, siden 907 havde hersket over Nordchina, som efter dem fik Navnet Kitai eller Kathay, men i 1123 var fordrevet herfra og derefter var trængt frem mod Vest i Turkestan; der havde de under sin Høvding »Gurchanen« omkr. 1140 grundet et mægtigt Rige og vundet Seire i Kampen mod de tyrkiske Sultaner i Persien. Tyrkerne kaldte disse Chitaner »Vantro« ligesom de Kristne, hvorfor Rygtet blandt de Kristne i Vesten gjorde dem til Kristne og vakte Haab om Støtte fra Trosfællerne i Østen. Dette Sagn om en mægtig kristen Fyrste i det yderste Asien, »i Indien«, bredte sig nu om i Europa og fremkaldte de mest fantasifulde Skildringer af hans Magt. Blandt andet lavedes et falsk Brev fra Prestekongen JOHANNES til den græske Keiser EMANUEL (+ 1182); her kalder han sig »Kongernes Konge, som i alle jordiske Rigdomme, Kraft og Magt overgaar alle Verdens Konger«; han hersker over »alle tre Indier« lige fra det »yderste Indien, hvor St. Thomas hviler, indtil Babylon ved Babels Taarn«, og lover fra Indien at søge til Christi Grav med en stor Hær for at ydmyge alle Christi Kors's Fiender. Iøvrigt skildres i straalende Farver Prestekongens Magt og Storhed; der tales om Indiens Rigdomme paa Guld, Ædelstene og Kryderier, om dets mange, dels kristne dels barbariske Folk, om Amazonerne, om Floden, som flyder ud af det nærliggende Paradis o. s. v. Brevet blev udbredt overalt i Europa, oversattes paa de fleste europæiske Sprog og vakte overalt Tiltro. Pave ALEXANDER III skrev endog fra Venedig 1177 et Brev til »sin kjære Søn i Christo, JOHANNES, Indiens berømte og herlige Konge« og søgte ved et Gesandtskab at sætte sig i Forbindelse med ham; men Gesandten er vel ikke naaet frem, og Prestekongen selv fik man aldrig kjende nærmere. Troen paa ham fik dog fornyet Styrke i det 13de Aarhundrede ved Mongolernes seirrige Fremtrængen i det vestlige Asien; ogsaa Mongolerne vare Fiender af Muhamedanerne og bleve derfor længe i Europa regnede for Kristne. Dette viste sig vistnok snart at være urigtigt, da Mongolernes Hærtog naaede til Europa; men Mongolernes religiøse Tolerance gjorde, at de Kristne haabede paa at omvende dem til Kristendommen og søgte at gaa i Forbund med dem mod Tyrker og Araber; de haabede endog fremdeles ved deres Hjælp at trænge frem til »Prestekongen« og til »Indien«. Ved Midten af 13de Aarhundrede finde vi, at Paven og andre

kristne Fyrster sende Gesandtskaber ind i Asien til Mongolerhøvdingerne; de naar vistnok ikke Prestekongen, men høre dog forskjellige Sagn om ham eller kristne Riger i Østen, og vigtigere er det, at de Kristne derved kom i Forbindelse med det mægtige Rige, som Mongolerne havde stiftet i Østasien (China), og for første Gang lærte Asiens virkelige Udstrækning mod Øst at kjende.

Den mærkeligste af disse europæiske Reisende er MARCO POLO, som forsaavidt kan kaldes en Forløber for de store Opdagere i 15de og 16de Aarhundrede. To ansete Venetianere, NICOLO og MAFFEO POLO, drog ved 1260 fra det sorte Hav over Turkestan ind i Nordchina og opholdt sig flere Aar ved Storchanens, KUBLAI's, Hof; KUBLAI Ka-án[1] nærede stor Interesse for de europæiske Forhold og vilde gjerne sætte sig i Forbindelse med de Kristne; da de to Brødre drog tilbage, gav derfor Storchanen dem med Sendebud til Paven for at bede ham om at sende til China kristne Prester og »Mænd, øvede i de syv Kunster«; han vilde ogsaa have Olje af den hellige Lampe, som brændte ved Christi Grav. Brødrene POLO overbragte ogsaa Budskabet og fik virkelig en Dominikanermunk med, da de 1271 over Armenien og Persien atter drog til China; men han forlod dem paa Veien. NICOLO POLO havde paa denne anden Reise sin unge Søn MARCO POLO med. Da de efter tre Aars Reise endelig naaede frem til Storchanen (1275?), blev de meget naadig modtagne; den yngre POLO gik i Storchanens Tjeneste og gjorde her Lykke, blev Statholder over en rig Provins og blev benyttet til flere vigtige Sendelser, blandt andet til Sydchina og Birma i Bagindien. Efter mange Aars Ophold drog de tre Venetianere hjem til Europa, idet de 1292 seilede fra China rundt hele det sydlige Asien til Persien med et mongolsk Gesandt-

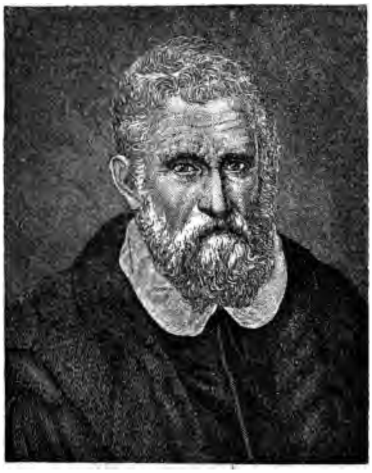

MARCO POLO (f. 1254, † 1324),
efter et Maleri fra 16de Aarhundrede i Rom (Galeria Badia) med Underskrift: Marcus Polus Venetus totius orbis et Indie peragrator primus.

[1] Ka-án, tidligere Cha-chán betyder Chanernes Chan eller Kongernes Konge.

skab. Først 1295 naaede de hjem til Venedig, og nogle Aar senere skrev eller rettere dikterede MARCO POLO sin Beretning om »Riger og Undere i Østen«, som oprindelig blev nedtegnet paa Fransk og derfra oversat til Italiensk og Latin. Det er den første europæiske Beretning om det østlige og sydøstlige Asien. Han skildrer Storchanens Rige som umaadelig rigt og folksomt: der er Guld, Silke og alskens Industri, store Byer med Millioner Mennesker og en Mængde forskjellige Stammer. Fra MARCO POLOS Tid blev man først i Europa fortrolig med Fortællinger om Asiens Størrelse. Her kunde man læse om det store Rige *Kathai* (Nordchina) med dets Hovedstæder *Kan-balik* eller *Kan-balu* (ɔ: Chanens By), nu Peking, og den store Søstad *Quinsay*,[1] hvis Størrelse og Rigdomme skildres med stærk Overdrivelse; her nævnes ogsaa det sydlige Rige *Mangi*, erobret af KUBLAI selv, med den store Handelsstad *Zaitun*, samt den store østlige Ø *Zipangu* (Japan) med dens Guld og Rigdomme, som KUBLAI KA-AN forgjæves havde forsøgt at erobre i 1288. Paa Hjemreisen, som udgaar fra Zaitun, lærer POLO at kjende Halvøen *Ciampa* (Cambodja i Bagindien), som de seiler forbi; der faar han høre om den umaadelige Mængde (7759!) Øer i Sydost og Syd for disse Riger, Hovedsæderne for Dyrkningen af de indiske Krydderier; han seiler gjennem Malakka-Sundet forbi »Lille-Java« (ɔ: Sumatra), hvor han ikke længer kan se Nordstjernen, og kommer derfra over en Havarm til Indien og Persien; alle de store Riger i det sydlige Asien og alle Øer i det indiske Hav lige til Madagascar faar han Efterretninger om. Kanske har det interesseret MARCO POLOS Læsere mest at høre om Presten JOHANNES; POLO har en lang Fortælling om Prestekongens Kampe og Fald for Mongolerne. Men da POLO alligevel kan fortælle om et kristent Rige i Østen, nemlig paa Vestsiden af det Indiske Hav i *Abascia* (ɔ: Abyssinia), som han endog regner til det »middelsstore Indien«,[2] saa har han givet sine Læseres Fantasi en rig Trøst; thi man overflyttede nu i 14de Aarhundrede »Presten JOHANNES« til Abyssinien, som laa saa meget nærmere,

[1] Quinsay's chinesiske Navn var King-tse, d. e. Hovedstad; MARCO POLO, som ikke forstod Chinesisk, oversatte det med »Himmel-stad«. Nu Hang-tschu ved 30½ N. B.

[2] MARCO POLO taler nemlig om det *store* Indien (India *major*, Forindien), det *lille* Indien (I. *minor*, Bagindien) og det *middelsstore* (I. *media*, Østafrika ved det indiske Hav); andensteds kaldes Forindien det nærmere eller indre (I. citerior) og Bagindien det *fjernere* eller *ydre* (I. ulterior).

og begyndte at spekulere paa, hvorledes man skulde sætte sig i Forbindelse med ham der. Iøvrigt blev MARCO POLO's Bog for de sidste middelalderske Aarhundreder en rig Kilde; hans Skildring blev udnyttet af andre, den trængte ind paa Søkarterne, og skjønt Mongolernes Rige i China blev styrtet i 1368 og det følgende indfødte Dynasti atter hermetisk lukkede China for Europæerne, vedblev dog i Europa Troen paa det store, mod Europæerne velsindede Monarki i »Indien hinsides Ganges«, og endnu i 15de Aarhundrede forsøgte man over Ægypten og Vestasien at sætte sig i Forbindelse med det, idet man fremdeles troede, at MARCO POLO's Bog gjengav Virkeligheden. *Det var* MARCO POLO's *Skildringer, som gav Portugiserne i 15de Aarhundrede Mod til at forsøge Farten til Indien.*

III.

PORTUGISERNES FORSØG PAA AT NAA INDIEN.

Portugiserne havde i det 14de Aarhundrede lært af Genueserne de første Begyndelser til Søfart. Men det var dog først i det 15de Aarhundrede, at de ved den energiske Prins HENRIK »Søfareren« (1394—1460) bleve drevne fremad til at gjøre Opdagelser langs Afrikas Vestkyst. Portugiserne havde i Kamp mod Maurerne i Marokko (Ceuta, 1415) erfaret, at Maurerne fik Hjælp fra sydligere Berberstammer, og at Maurerne drev Handel gjennem Ørkenen med sydligere Riger i »Ganuia« (Guinéa). Dette Land foresatte Prins HENRIK sig at finde, skjønt Landets Tilværelse stred mod Oldtidens geografiske Forestilling, at der søndenfor Ørkenen ikke fandtes beboede Lande. Prins HENRIK anlagde ved Forbjerget Sagres nær Cap S. Vincent et Observatorium, et Arsenal og en Skole for Sømænd, hvori disse oplærtes i Brug af de nautiske Instrumenter, som man nu havde faaet fra Araberne (Qvadrant, Astrolab og Jakobsstav), og fra Majorka indkaldtes dygtige Sømænd og Karttegnere. Det er denne Foranstaltning, det skyldes, at astronomiske Instrumenter indførtes i Skibsfarten, at den Kunst at »navigere« opstod; thi fra Portugiserne vandrede den snart hele Verden over. Prinsen fik sine Landsmænd overtalte til at forsøge Farten langs Afrikas Kyst, og trods mange uheldige Forsøg lykkedes det dem efterhaanden at naa fremad. Paa Veien opdagedes igjen de vestafrikanske Øgrupper — de *Canariske* Øer, *Madeira*

med *Porto Santo* og tilsidst ogsaa *Azorerne* (1431) —, og efter 30 Aars Anstrængelser trængte Portugiserne frem til Nederlandene, *(Senegal*, som længe blev tagen for en vestlig Arm af *Nilen)*, hvor man tvertimod Geografien fandt rige Lande med nye Produkter: Guldstøv, Gummi og (ikke mindst) Negerslaver. Medens disse Opdagelser holdt paa at gjøres (omkr. 1430), kom Prins HENRIK i Besiddelse af et Exemplar af MARCO POLO, og derved voxte hans Planer: han vilde nu naa frem til Prestekongen JOHANNES i Abyssinien, idet han fulgte den almindelige Forestilling, at Afrikas Sydkant var omtrent ved Ækvator, maaske nordligere. Hans Mænd havde 1445 omseilet det grønne Forbjerg (15°), og da Kysten her begyndte at vende i østlig Retning, nærede man strax Haab om at være naaet til Afrikas Sydrand, og at man var paa den lige Vei til Prestekongen. Opdagelserne gik, om end langsomt, fremad; men Veien viste sig dog snart at være længere og farligere, end man havde ventet. Aaret efter Prins HENRIKS Død sendte Kong ALFONS (1461) en ny Expedition til Guinea; den naade til 6° 19' (Kap Mesurado), og snart viste Handelen paa Nederlandene sig saa fordelagtig, at Kongen kunde forpagte Handelen paa Guinea til en enkelt Mand, som havde Forpligtelse til hvert Aar at trænge 100 Mil videre frem. Derfor naaede man i de følgende Aar langs Guldkysten til det østlige Guinea og Nigerfloden, men her traf man paa en ny Skuffelse: Kysten bøiede sig mod Syd, og denne sydlige Kyst opdagedes at fortsætte sig langt sydover forbi Ækvator (1471). Det er da ikke saa underligt, at nogle begyndte at tvivle om ad den Vei at naa Indien og at pege paa de klassiske Geografer (PTOLEMÆOS), som lærte, at Afrika udvidede sig og blev bredere mod Syd. I disse Aar fremtræder derfor første Gang Planen om en ny Vei til Indien: mod Vest over Atlanterhavet. Den, som opstillede den nye Plan, var ikke COLUMBUS, som man tidligere har ment, men en ældre Landsmand af ham fra Florents,

Prins HENRIK af Portugal.
Efter et Miniaturmaleri i et Haandskrift fra 1450 af AZURARA's Krønike.

den lærde Mathematiker PAOLO TOSCANELLI (1474). COLUMBUS's Søn FERNANDO beretter, at COLUMBUS først har undfanget Idéen og at han kun raadførte sig med og fik Støtte hos TOSCANELLI; men man har i nyere Tid fundet igjen TOSCANELLIS første Brev, og det viser sig deraf (som senere skal sees), at Planen er udgaaet

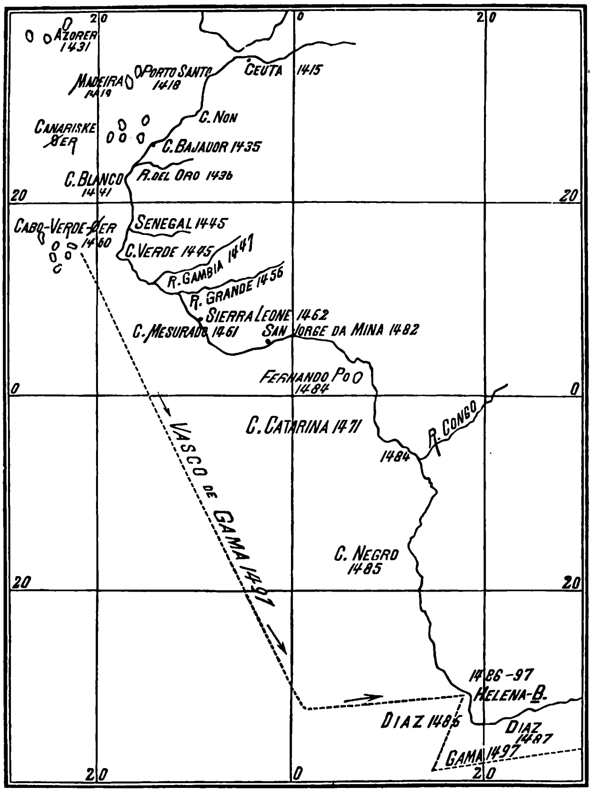

Oversigtskart over Portugisernes Opdagelser langs Afrikas Kyst
(tegnet af Forfatteren).

fra TOSCANELLI og gjennem en portugisisk Geistlig forelagt Kongen. Men Tidspunktet var uheldigt valgt; i samme Aar, 1474, udbrød en Krig med Castilien, som varede i 5 Aar og førtes uheldigt af Portugal. Opdagelserne langs Afrika stansede i flere Aar og optoges først af den følgende Konge, Johan II.

Da det havde vist sig, at den Tabel over Efemeriderne (Stjernernes Sted paa Himlen), som benyttedes, ikke var brugelig søndenfor Ækvator, nedsatte Kongen en »astronomisk Junta«, som skulde opfinde og prøve nye Instrumenter, navnlig til at maale Høiden under sydlige Bredder. I Juntaen drøftedes nu atter Spørgsmaalet om, ad hvilken Vei man skulde søge Indien. TOSCANELLIS Idé var optaget af Genueseren COLUMBUS, som i disse Aar levede i Portugal; men den tidligere Plan seirede: at følge Afrikas Kyst sydover, indtil den, som man ventede snart, atter bøiede østover. Det var dette Valg, som bestemte Opdagelsernes Retning for de følgende Aarhundreder. COLUMBUS gik til Castilien og vandt Castilianerne for TOSCANELLIS Idé, at naa til Indien *vestover*, medens Portugiserne fortsatte, som de havde begyndt, *østover*.

I 1484 drog Portugiseren DIEGO CAÕ ud i Spidsen for en ny afrikansk Expedition; med ham fulgte Nürnbergeren MARTIN BEHAIM, som paa sin Globus fra 1492 har afbildet Reisens Resultater. Fra Cap Catarina (1° 51′ sydlig Br.) fulgte de Kysten mod Sydost og opdagede snart den store Flod, som nu kaldes *Kongo*. Her reiste Portugiserne en Stenstøtte med Portugals Vaabenskjold (en saakaldt »Patron«) og kaldte Floden *Rio de Padraõ*. Det var ved 6° 6′ S. B., men efter BEHAIM ved 20°; saa daarlige var endnu Observationerne med de nautiske Instrumenter. Under Reisens Forløb naaede man til *Cabo Negro* ved 15° 14′ (efter BEHAIM 38°!); her bøiede Kysten lidt østover, og man fulgte den et Stykke, men vendte saa om af Skuffelse over, at den atter gik mod Syd, og kom efter 17 Maaneder tilbage til Portugal. Den endelige Omseiling af Afrika udførtes først i 1487 af BARTHOLOMEO DIAZ; han satte sine »Patroner« i Hvalfiskebugten (22°) og i Helenabugten (32½°), men blev saa drevet af Storme forbi Afrikas Sydspids ud i Havet mod Sydost, hvor han kom i koldere Havstrømme og blev forundret over Temperaturens Nedgang; da Uveiret ophørte, styrede han mod Øst for at finde Landet igjen, men skjønte nu, at han var kommet *søndenfor Afrika*. Han landede derefter paa flere Steder i det senere »Capland«, havde krigerske Sammenstød med »Hottentotterne« og satte den østligste »Patron« i Algoabugten ved 33½ Gr. Paa Hjemveien seilede han forbi *Cap Agulhas* og det stormende Cap *(Cabo tormentoso)*, hvis Navn Kongen efter Hjemkomsten forandrede til »Det gode Haabs Forbjerg« *(Cabo da boa esperanza)*. I denne Reise, hvorfra man kom hjem i December 1487, deltog BARTOLOMEO COLOMBO, CHRI-

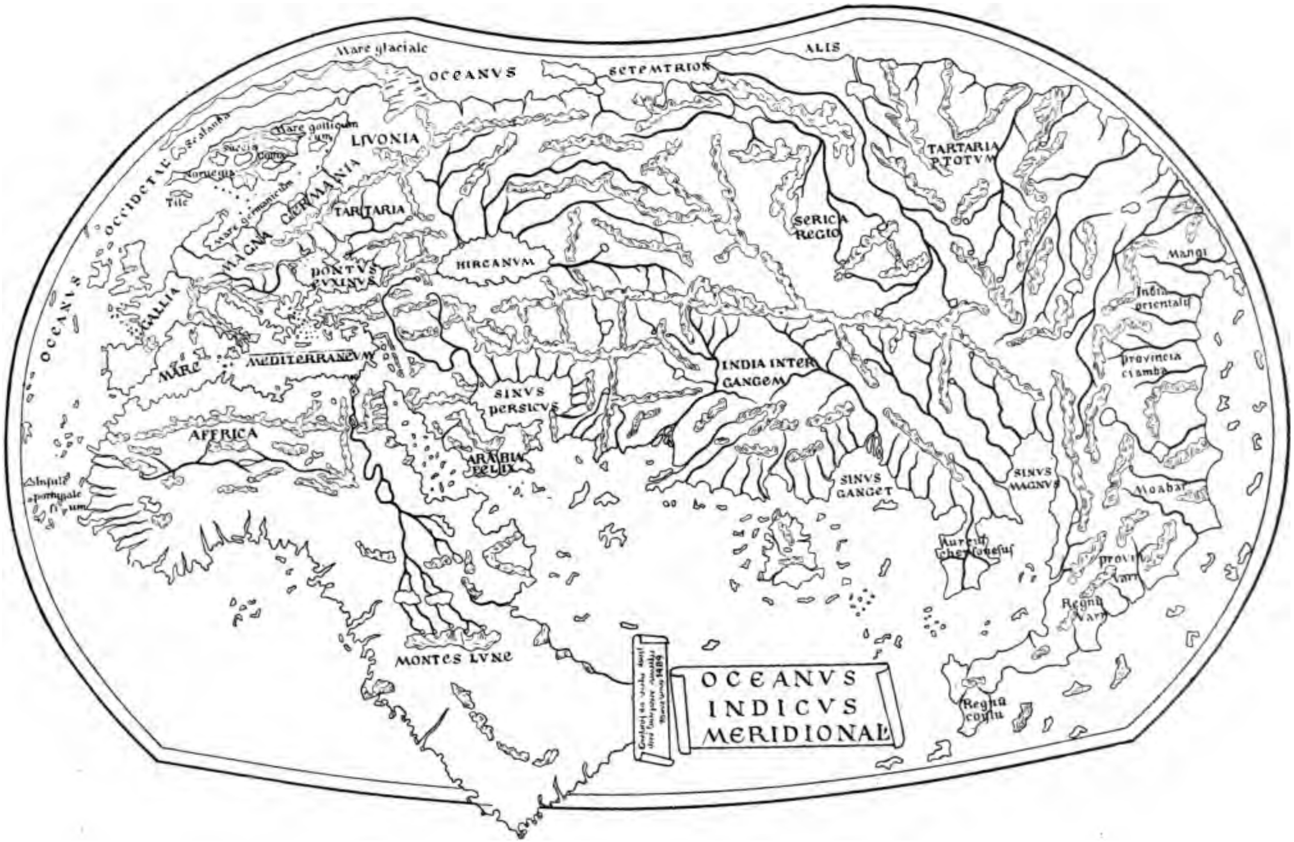

Portugisisk Verdenskort fra c. 1490.
(Formindsket Kopi efter et Haandskrift i British Museum).

STOFER's yngre Broder, og han kunde saaledes berette sin Broder i Castilien, at Omseilingen af Afrika var virkelig fuldendt, men at Veien havde vist sig at være meget længere mod Syd, end man havde formodet, og at endnu hele Afrikas Østkyst var at passere. Forsøgene ad den Vei blev derfor heller ikke strax fortsatte, idet man nu troede det rigtigst først ad andre Veie at samle Underretninger om det *indiske Hav*; men disse Undersøgelser tog længere Tid, end man havde forudsat. Kongen i Portugal havde i 1487 sendt to Gesandter til Orienten, hvor de skulde søge at naa til »Presten Johannes« eller Kongen i Abyssinien for der at skaffe sig Oplysninger om Handelsforhold og Reiseruter paa det indiske Hav. Det lykkedes den ene, PEDRO DE COVILHAN, over Alexandria og Cairo at naa til det røde Hav og Aden, derfra hemmeligt med et arabisk Skib til Malabarkysten og Goa i Indien samt tilbage til Afrikas Østkyst, som han fulgte lige til Sofala. Han naaede heldigt tilbage til Cairo, hvorfra han 1490 sendte Oplysninger om Reiseruterne tilbage til Portugal; han meldte her bl. a., at naar Portugiserne havde seilet om Afrikas Sydspids, vilde de komme ind i det østlige Ocean og der skulde de søge efter Sofala og »Maaneøen« for at naa til Indien. Selv drog COVILHAN atter sydover til Abyssinien (Shoa), hvor han blev venligt modtaget af den kristne Konge; men denne Forbindelse med »Prestekongen Johannes« fik dog ingen Betydning, thi COVILHAN blev af Kongen holdt tilbage i Abyssinien, giftede sig med en Abyssinierinde og levede der endnu i 1525, da en portugisisk Gesandt atter kom til Landet. Budskabet fra COVILHAN om det indiske Hav naaede til Portugal i 1490 eller 1491; alligevel gik der flere Aar hen, inden det kom til Benyttelse, og imidlertid overraskedes Portugiserne med den ubehagelige Efterretning, at Castilianerne havde fundet den *vestlige* Vei til Indien, som Portugiserne ikke havde troet paa; thi — i Marts 1493 løb COLUMBUS under castilisk Flag ind i Lissabons Havn paa Hjemveien fra den første Oceanreise.

Columbus's Statue i Madrid
(modelleret af G. SUNNOL).

IV.

COLUMBUS'S UNGDOM OG TIDLIGSTE SØREISER.

Ligesom Grækerne stredes om, hvilken af de syv joniske Byer havde den Ære at være HOMER's Fødested, saaledes har man i nyere Tid forsøgt at hævde som COLUMBUS's Fødested ikke blot en Række Smaabyer om Genua (Pradello, Cuccaro, Cogoleto, Savona, Nervi, Albissola, Bogliasco, Cosseria, Finali og Oneglia), men man har ogsaa henført det til Piacenza, til Corsica (Calvi), ja endog til England. COLUMBUS's Søn og Biograf FERNANDO COLON er paa en vis Maade Skyld deri, thi han har med Vilje holdt sin Faders Oprindelse i Dunkelhed for at kunne paastaa, at han var af en adelig genuesisk Familie, oprindelig fra Piacenza, som havde frembragt »flere Admiraler«, ja han citerer endog et angiveligt Brev fra Faderen, hvori denne skal have sagt: »jeg er ikke den første Admiral i min Familie«. Italienske Lokalhistorikere har derfor i flere Aarhundreder været ivrigt paafærde med at sikre *sin* By den berømte Opdager, og overalt hvor det temmelig sædvanlige Navn »COLOMBO« forekommer, kan man være sikker paa, at Prætensioner ere reiste. Det nyeste Paafund er Calvi paa Corsica, fremført af Franskmænd, som vilde gjøre COLUMBUS til *sin* Landsmand, — fordi Corsica nu er fransk —, og den forledede den forrige franske Præsident GRÉVY til et uheldigt Dekret om at reise COLUMBUS et Mindesmærke i denne hans »Fødeby« —;

men denne nyeste Theori blev strax slaaet ihjel og reiser sig vel neppe mere. I vor Tid har flere Historikere, især HARRISSE, fundet saa mange paalidelige Vidnesbyrd om COLUMBUS's virkelige Familieforhold, at ialfald hans Herkomst kan betragtes som sikker. Hans Familie var ikke adelig, men Haandværkere i Genua. Hans Farfader, GIOVANNI COLOMBO, var Væver i Genua, indvandret fra den nærliggende Landsby Terrarossa, hvorfor ogsaa Efterkommerne (f. ex. CHRISTOFER selv og hans Broder BARTOLOMEO) stundom kaldte sig *Colombo de Terrarossa* (eller paa Latin *de Terra rubra*). GIOVANNIS's Søn DOMINICO var ligeledes Væver og forekommer i Notarialakter i Genua og Nabobyerne mellem 1439 og 1494; at han var Opdagerens Fader, kan bevises af et Thingsvidne efter hans Død, hvor hans Sønner CHRISTOFORO, BARTOLOMEO og DIEGO siges at være i Spanien *(in partibus Hispaniæ commorantes)*. DOMINICO eiede Hus i Genua, men levede delvis i Quinto (ved Aar 1445) og i Savona (ved Aar 1470); han var i nogen Tid velstaaende og i forskjelligartet Virksomhed, men efterhaanden gik det nedad med ham, og han synes at være død i Fattigdom, dog understøttet af Sønnerne. Med sin Hustru SUSANNA FONTANAROSSA, der stammede fra en Væverfamilie i Distriktet Bisagno nær Genua, havde han 4 Sønner og 1 Datter. Den ældste af Sønnerne var den senere Admiral og Opdager, de yngre hed GIOVANNI PELLEGRINO (død tidligt), BARTOLOMEO og JACOBO eller DIEGO; den yngste var født omtrent 1466, men om de ældre Brødres Fødselstid kan man kun gjøre usikre Slutninger. En samtidig spansk Historiker BERNALDEZ, som har kjendt COLUMBUS, siger rigtignok, at COLUMBUS ved sin Død (1506) var omtrent 70 Aar gammel, altsaa var født ved 1436; men COLUMBUS's Søn og Biograf citerer et Brev fra Faderen af 1501, hvori han skal have sagt: »i tidlig Ungdom gik jeg tilsøs, og siden den Tid er nu gaaet over 40 Aar«; han skulde altsaa være bleven Sømand ved 1460, og da Sønnen tilføier, at han da var 14 Aar gammel, kommer man til den Slutning, at COLUMBUS var født 1446. Men ogsaa denne Slutning bliver usikker derved, at Citatet vitterlig er falsk; det citerede Brev er ogsaa bevaret andetsteds, og deraf ser man, at COLUMBUS i 1501 siger, at han i 40 Aar har »søgt at udgrunde Verdens Hemmeligheder«, ikke at han har faret som Sømand i 40 Aar; han angiver altsaa Aarene om 1461 som det første Tidspunkt, da han begyndte at tænke og forske selvstændigt. Det eneste visse og paalidelige, vi ved om COLUMBUS's Ungdom, er at

han i 1472 og 1473 nævnes sammen med sin Fader og Moder i Savona som »Væver fra Genua«. Af disse og andre Brevskaber fra Familien har HARRISSE gjort det sandsynligt, at CHRISTOFER og hans Broder GIOVANNI er bleven myndige (25 Aar) mellem 25de Mai 1471 og 7de August 1473, altsaa er fødte efter 25de Mai 1446 og før 7de August 1448, og da CHRISTOFER er den ældste, er han sandsynligvis født i 1446—47. At COLUMBUS er født i selve *Byen* Genua, synes at være sikkert, da han selv kalder sig stadig »Genueser« og taler om *Byen* Genua som sit Fødested, det han i sit Testament har bestemt store Gaver til; i nyere Tid tror man endog at kunne paavise det Hus i Genua, hvor han er født eller ialfald opdraget. Om hans Opdragelse har Sønnen berettet, at han i sin Ungdom studerede nogen Tid i Pavia, navnlig Kosmografi, Astrologi og Geometri; italienske Historikere har villet fortolke dette som, at han laa ved Pavia's Universitet, og søgt at finde ud, hvem der her have været hans Lærere. Man har imidlertid i nyere Tid betvivlet ogsaa dette og henvist til, at den forholdsvis fattige Væverfamilie neppe har kunnet have Leilighed til at holde en Søn ved »Studium«, ialfald maa dette Ophold i Pavia have været ganske forbigaaende; det vilde ogsaa være unaturligt for en Genueser at søge Uddannelse i Kosmografi i Pavia, naar Genua selv var netop et Hovedsæde for denne Kundskab. Baade CHRISTOFER COLUMBUS og BARTOLOMEO havde uddannet sig som Karttegnere og hørte vistnok som saadanne til den genue-

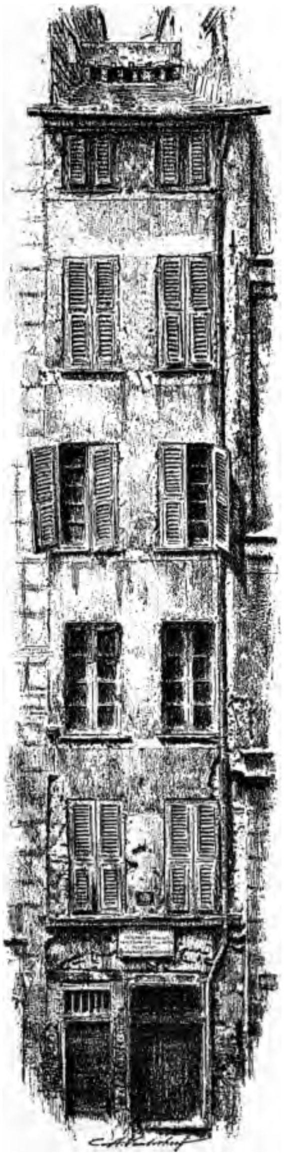

COLUMBUS's Hus i Genua.
(Pladen over Døren har følgende Indskrift: Nulla Domus titulo dignior. Heic Paternis in aedibus Christophorus Columbus Pueritiam primamque juventutem transegit.)

siske Skole, saa at de vel har lært Kunsten i sin Hjemstavn; den virkelige Sammenhæng er da snarest, som ogsaa den samtidige genuesiske Forfatter GALLO antyder, at Sønnerne, da det gik nedad med Faderens Virksomhed, har brudt med det Haandværk, de var oplærte i, og ere udvandrede, som saa mange Landsmænd, for at tjene udenlands som praktiske Sømænd og Karttegnere.[1] Nogen synderlig Uddannelse udover den tarveligste Skolegang kan vel COLUMBUS ikke have modtaget hjemmefra; man har saaledes gjort opmærksom paa den Besynderlighed, at han selv til Italienere kun skriver paa Portugisisk og Spansk, hvilket kunde tyde paa, at han neppe har faaet nogen *litterær* Opdragelse i sit Hjemland. Hans egne Udtalelser tyder ogsaa paa, at det først er efterhaanden, i *Livets* Skole, navnlig under sine Ophold i andre Lande, at han har samlet sig Kundskaber og gjort dyberegaaende Studier. I et bekjendt Brev fra 1501 siger han om sig selv: »Jeg har stadig staaet i Forbindelse med videnskabeligt dannede Mænd, Geistlige saavelsom Lægmænd, Latinere og Grækere, Jøder og Maurere og af andre Sekter. Herren har støttet min Tørst efter Viden, han gav mig Erkjendelsens Gave. Søfartskyndighed gav han mig i rig Fylde, i Astronomi gav han mig hvad jeg havde Brug for, ligesaa i Geometri og Arithmetik. Desuden gav han mig Forstand og Øvelse i at tegne Karter og at kunne indføre paa dem Byer, Floder og Bjerge paa rette Sted. Jeg har studeret alle Slags Skrifter, historiske Værker, Krøniker, Filosofi og andre Videnskaber.«

Efter 7de August 1473 forsvinder CHRISTOFER COLUMBUS fra Genua og Omegn; vi kan derfor ikke nærmere følge hans Udviklingsgang efter 1473, men vi kjender dog dens Hovedtræk. Han har selv sagt om sine Søreiser i sin Dagbog paa den store Oceanfærd (21 Dec. 1492): »Jeg har faret tilsøs i 23 Aar uden stor Afbrydelse, jeg har seet hele Østen (Levanten) og Vesten

---

[1] »Brødrene CHRISTOFER og BARTOLOMEO COLUMBUS, af Herkomst Ligurer, var fødte i Genua af tarvelige Forældre og levede af Uldvævning (thi Faderen var Væver og Sønnerne en Stund Farvere). De fik i sin Barndom lidt Skoleundervisning, og da de blev voxne, gik de efter sine Landsmænds Skik ud paa Søreiser« *(Christophorus et Bartholomæus Columbi fratres, natione Ligures, ac Genuæ plebejis orti parentibus et qui ex lanificii (nam textor pater, carminatores filii aliquando fuerunt) mercedibus victitarent . . . Hi siquidem inter pueriles annos parvis literulis imbuti, et puberes deinde facti, de more gentis in navigationes exiverant).* MURATORI XXIII, 1, fol. 302.

og det, som man kalder den nordlige Vei, det vil sige England, og jeg har været i Guinea«. Dette er vistnok de længste Reiser, som kunde falde i Genueseres Lod, thi deres Farter gik dels mod Øst over Middelhavet til Orienten, dels i Vest gjennem Gibraltarstrædet til Portugal, dels videre mod Nord til Frankrige, Flandern og England. Lidt nærmere Oplysninger om COLUMBUS's Søreiser faar vi dog hist og her af hans Dagbøger og Breve. Vi ser saaledes, at han har seilet langs Sicilien og seet Etna og at han har været paa Øen Chios ved Lilleasien, hvor Genueserne havde et Faktori. Han har endvidere selv i 1495 fortalt, hvorledes han engang, da han var i Tjeneste hos Kong RENÉ (i Provence † 1480), blev sendt med et Skib til Tunis for at bemægtige sig et fiendtligt Skib La Fernandina; men da han seilede forbi Sardinien og fik vide, at La Fernandina var beskyttet af tre andre Skibe, vilde hans Mandskab tvinge

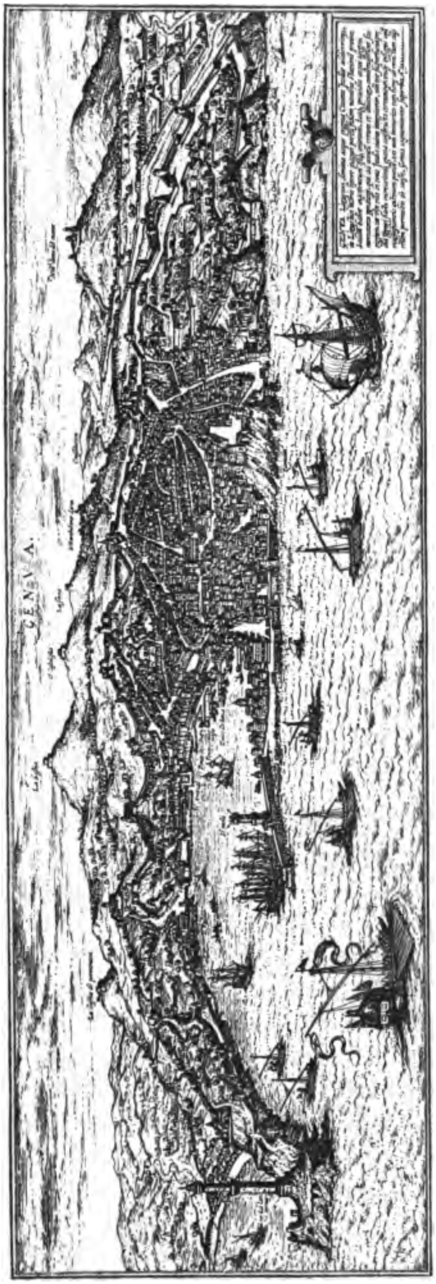

Genua i det 16de Aarhundrede.
Efter BRAUN, Theatrum urbium.

ham til at vende tilbage til Marseille, og han vidste da intet andet Middel end at forandre Kompassets Plads, saa Magnetnaalen viste mod Syd, og satte derefter Seil til, saa at Skibet seilede mod Syd, naar Mandskabet troede at seile mod Nord; om Morgenen, da Mandskabet troede at være paa Veien til Marseille, var Skibet derfor i Virkeligheden nær Carthago, hvor de da ogsaa traf og tog det fiendtlige Skib. Man har ment, at denne Anekdote er helt eller delvis opdigtet, blandt andet fordi Kong RENÉ efter 1461 ikke førte Krige og fordi COLUMBUS her optræder som Søofficer og Skipper; men denne Mistanke synes dog overdreven, thi selv om Kong RENÉ ikke længer førte Krig, maatte han eller hans Regjering i Provence dog vel holde Kysterne fri for Sørøvere og have Sømænd i sin Tjeneste, og paa den anden Side stemmer den her nævnte Snarraadighed og Snedighed ganske med COLUMBUS's Karakter.

I 1476 maa COLUMBUS — rimeligvis med et genuesisk Skib — være gaaet til England, thi Vinteren 1476—77 har han med et engelsk Skib fra Bristol seilet til Thule (Island) for at deltage i Havfiskerierne der. Dette kjendes vistnok kun af Sønnens Optegnelser; men disse maa her være værdifulde, thi de nævner Observationer tilsøs, som kun en kyndig Navigatør kunde have gjort, og en Forfalskning er her udelukket, da Italienere eller Spaniere ikke seilede paa Island. FERNANDO COLON giver et Uddrag af en af Faderens tabte Optegnelser om de fem Zoners Beboelighed; for at vise, at heller ikke i den kolde Zone Havet fryser, siger her COLUMBUS: »Jeg seilede Aar 1477 i Februar Maaned 100 Mil (Leguas) hinsides Thule, en Ø, hvis sydlige Del ligger ved 73^0 og ikke ved 63^0, som nogle sige, og den ligger ikke indenfor Ptolemæus's Vestgrænse (ɔ: 1ste Meridian), men meget længere mod Vest. Og til denne Ø, som er saa stor som England, gaar Englændere med sine Varer, især de fra Bristol, og paa den Tid, jeg gik did, var Havet ikke frosset, men paa nogle Steder steg og sank det 26 Favne«. Som jeg ovenfor har nævnt, kjendte COLUMBUS Kardinal AILLY's »Compendium Cosmographiæ«, og derfra vidste han, at efter de gamle Geografer (PTOLEMÆOS) laa Thule kun 1½ Breddegrad i Nordøst for Skotland ved 63^0 og at en Dagsreise nordenfor var det »frosne Hav«. Ved sin Reise til Island har altsaa COLUMBUS iagttaget, at disse Beretninger var ganske upaalidelige; han har da nedlagt en energisk Protest derimod og er derved endog kommet til at gjøre Overdrivelser i

modsat Retning, — hvilket vel kan undskyldes med, at han ikke har gjort eller kunnet gjøre Observationer paa Stedet, men senere har beregnet dem efter sine Erindringer; det er særeget for COLUMBUS — og vi vil senere komme til at nævne Exempler derpaa —, at han ved alle Talangivelser stadig tager Munden vel fuld. COLUMBUS's Islandsreise har sin Interesse dels derved, at vi her har de *første* geografiske Iagttagelser fra ham, dels ogsaa derved, at allerede denne Reise har givet COLUMBUS Leilighed til at øve sig i *Oceanfart.* Som nævnt, var Farten paa Island den eneste Seilads paa det *aabne* Hav, Europæerne ved denne Tid kjendte; Reisen til »Thule« og forbi dette i det nordlige Atlanterhav kan saaledes betragtes som en Forskole for COLUMBUS til hans store Oceanfærd, og den gjorde ham ialfald særlig skikket til ogsaa at tage Del i Portugisernes Færder langs Afrikas Kyster.

V.

COLUMBUS I PORTUGAL. TOSCANELLI.

Naar og hvorfra COLUMBUS kom til Portugal, er ganske ubekjendt; thi hvad hans Søn FERNANDO derom fortæller, er ialfald delvis en Fabel. Han beretter, at COLUMBUS tjente under en berømt Admiral af hans Navn og Familie, som i et Søslag udenfor Cap St. Vincent bemægtigede sig fire venetianske Galeier, og henviser derom til den vidtløftige Skildring af Søslaget hos Historikeren SABELLICUS; under Slaget forliste CHRISTOFER COLUMBUS's Skib, og han selv reddede sig ved at svømme tillands og kom derved til Portugal. Det er nu meget uheldigt for FERNANDO, at han ikke har lagt Mærke til Tidspunktet for denne Kamp, thi da vilde han have vogtet sig for at indblande Begivenheden i sin Faders Biografi. Søslaget udenfor Cap St. Vincent forefaldt nemlig 21—22de August 1485, og da havde CHRISTOFER COLUMBUS allerede opholdt sig adskillige Aar i Portugal og var maaske paa Veien til Castilien. De Skibe, som da kjæmpede med Venetianerne, var anførte af to franske »Korsarer«, af hvilke den ene virkelig i italienske Beretninger kaldes »COLOMBO den yngre«; men han var ingen Slægtning af Opdageren og overhovedet ikke Italiener. Samtidig med CHRISTOFER COLUMBUS var der *to* Admiraler eller Søkrigere, som i latinske Skrifter kaldes COLUMBUS; men de var begge Franskmænd fra Gascogne. Den ene, GUILLAUME DE CASENEUVE eller

COULLON, var fransk Viceadmiral under LUDVIG den 11te og døde i 1482 eller 83; den anden, den »yngre« COULLON eller COLOMBO var hans Søn eller Brodersøn, og det var ham, som i 1485 tog de venetianske Skibe.[1] Hele Combinationen med disse Franskmænd maa saaledes opgives; vi ser i den kun et uheldigt Forsøg fra Sønnen FERNANDO paa at skaffe sin Fader fornemme Slægtsforbindelser.

I nyere Tid har man søgt ad anden Vei at finde ud, naar COLUMBUS kom til Portugal; man har nemlig lagt Mærke til en Ytring i hans Brev til Kong FERDINAND fra hans næstsidste Leveaar (Mai 1505): »Gud Herren sendte mig vidunderligt hid for at tjene Deres Høihed. Jeg siger vidunderligt, thi jeg havde landet i Portugal, hvis Konge fremfor andre forstod sig paa Opdagelser; men Gud lukkede hans Øine, Øren og alle Sanser, saa at jeg i 14 Aar ikke kunde faa ham til at forstaa mit Forslag.« Af dette Udtryk har man sluttet, at COLUMBUS i 14 Aar har opholdt sig i Portugal, og da han forlod dette Land i 1484 eller 85, skulde han altsaa være kommet did i 1470 eller 71. Dette er nu meget urimeligt ligeoverfor Oplysningerne fra Genua i 1472 og 1473, og man har da gjort forskjellige Kunster for at komme fra det. Ingen synes at have lagt Mærke til den virkelige Mening i hans Ord; de 14 Aar er ikke den Tid, hvori COLUMBUS opholdt sig i Portugal, men den Tid, som gik fra han første Gang forelagde sin Plan for Portugals Konge og indtil denne blev overbevist, nemlig da COLUMBUS kom hjem fra »Indien« og præsenterede sig for Kongen i Marts 1493. Efter denne Forstaaelse faar man ud, at COLUMBUS i 1479 eller 1480 er traadt frem med sin Plan i Portugal, men intet sikkert Tidspunkt for, naar han *kom til* dette Land. Vi faar altsaa nøie os med at sige, at vi ikke véd noget om COLUMBUS i Aarene 1477—79, men at det er meget sandsynligt, at han fra England i 1477 er gaaet direkte til Portugal.

I Portugal er CHRISTOFER COLUMBUS truffet sammen med sin yngre Broder BARTOLOMEO, som maaske var kommen did forud; ligesom denne ernærede CHRISTOFER sig som Tegner af Søkort, og ligesom denne tog han Del i Portugisernes Færder langs Afrikas Kyster til »Guinéa«; han har under sit portugisiske Ophold gjort flere Reiser til Guinéa og under disse er han kommet helt til Fortet St. Jorge de Mina ved Guldkysten (5^{0} n. B.). Da dette

[1] HARRISSE, Les COLOMBO de France et de l'Italie.

Fort blev anlagt af en Expedition paa 12 Skibe under AZAMBUJA Vinteren 1481—82, er det ikke usandsynligt, at COLUMBUS har været med netop paa dette Tog, maaske som Skibskaptein. Iallefald er det sikkert af leilighedsvise Bemærkninger i hans bevarede Dagbog paa Oceanreisen, at han har lært meget af Portugiserne og at deres Adfærd i Afrika i mangt og meget har været hans Mønster senere under hans egne Opdagelsesreiser. Han har stadig brugt sine Øine og Observationsevne for alt, hvad han kunde tilegne sig; han har seet, hvorledes Portugiserne behandlede Negrene, hvorledes de studerede disses Sprog og Sædvaner, hvorledes de aabnede sig nye Forbindelser med ukjendte Folk og hvorledes de anlagde Kolonier og befæstede Punkter; men han har ogsaa gaaet den portugisiske Skole i theoretisk og praktisk Sømandskab, idet han har lært at benytte de hos dem brugelige nautiske Instrumenter og Iagttagelser. Vi har herom en Udtalelse af COLUMBUS selv i en Note til det Sted i Kardinal AILLY's »Imago mundi«, hvor denne citerer den arabiske Astronom ALFRAGANUS (ɔ: FERGHANI) som Vidne for, at en Længdegrad udgjør 56⅔ (arabiske) Mile: »Læg Mærke til«, siger han, »at jeg *paa flere Reiser fra Lissabon mod Syd til Guinéa omhyggelig mærkede mig Reisens Retning, saaledes som Skippere og Sømænd pleier, og at jeg derunder iagttog Solens Høide flere Gange med Kvadrant og andre Instrumenter*, og jeg fandt det stemmende med ALFRAGANUS, nemlig at hver Grad svarede til 56⅔ Mile. Derfor kan man stole paa denne Beregning. Vi kan derfor sige, at Jordens Omkreds ved Æquator er 20,400 Mile. Det samme fandt ogsaa Mester JOSEF, Læge og Astrolog, og flere andre, som var udsendt i samme Hensigt af Portugals Konge«.

COLUMBUS var i Portugal ikke hele Tiden optagen med Søreiser. Han opholdt sig ogsaa længere Tid eller hyppigere i Lissabon, og her lærte han at kjende en adelig Dame, FILIPA MUNIZ (eller PERESTRELLO), som han ægtede. Hun var Datter eller nær Slægtning af BARTHOLOMEU PERESTRELLO, som havde havt i Forlening Øen Porto Santo (ved Madeira), og Familien har vistnok beholdt Godser paa denne Ø; thi det er sikkert, at COLUMBUS i nogen Tid boede paa Porto Santo og at hans ældste Søn DIEGO er født her. Under disse vexlende Forhold og Opholdssteder har COLUMBUS naturlighvis faaet Anledning til at sætte sig ind i de Theorier, som opstilledes for Opdagelsernes Retning, og det var vistnok let for ham at lære TOSCANELLI's Forslag at kjende. Da TOSCANELLI

døde i Mai 1482 og han har vexlet Breve med COLUMBUS, bliver det meget sandsynligt, at COLUMBUS allerede nogle Aar forud har lært hans Brev at kjende, — altsaa ved 1478—79. Sikkert er det, at han blev grebet af det store i TOSCANELLI's Idé og satte sig i Hovedet, at han vilde gjøre denne Idé til Virkelighed; han skrev om dette til TOSCANELLI et (tabt) Brev, som han gjennem en i Lissabon bosat Florentiner, LORENZO GIRALDI, sendte til Florents. TOSCANELLI sendte ham til Svar sit tidligere Brev til MARTINEZ og sit Søkart, ledsaget af følgende Brev (kun bevaret i Copi hos LAS CASAS og FERNANDO COLON):

»PAULUS FYSIKEREN hilser CHRISTOFER COLUMBUS. Jeg erfarer Eders store og ædle Ønske at reise til selve det Sted, hvor Krydderierne gror; derfor vil jeg til Svar paa Eders Brev sende et Brev, som jeg for en Tid siden[1], før de kastiliske Krige, sendte til en Ven, en Mand ved den ædle Konge af Portugals Hof, til Svar paa et andet, som han efter Hans Høiheds Ønske skrev til mig om den Sag; og jeg sender Eder et andet Søkart af samme Art som det, jeg sendte ham, hvorved Eders Ønske vil blive tilfredsstillet. Copien af mit Brev lyder saaledes« (hvorpaa det ældre Brev følger).

Det ældre Brev, som er gjenfundet i COLUMBUS's egen Afskrift paa Latin, skal ogsaa gjengives her paa Grund af dets Betydning. »Fysikeren PAULUS sender Kanniken FERNANDO MARTINEZ i Lissabon sin Hilsen. Det har glædet mig at høre om din fortrolige Omgang med den ædle og berømte Konge. Jeg har allerede før talt til Dig om en kortere Vei over Oceanet til Krydderistederne end den, som I forsøger over Guinea. Kongen ønsker nu af mig en tydeligere Forklaring, saa at ogsaa de mindre kyndige kan forstaa denne Vei. Skjønt jeg indser, at dette [bedst] kan bevises af Jordens Kugleform, har jeg dog besluttet at forklare det paa et Søkart. Jeg sender altsaa Hs. Maj. et Kart, tegnet med mine egne Hænder, hvorpaa er afbildet først Eders Øer og Kyster, hvorfra Reisen maa gaa lige mod Vest, derpaa de Steder, som man maa passere, med Oplysninger om, hvor langt fra Nordpolen og Æquator I maa styre og hvor mange Mil I maa fare for at naa til de Steder, som indeholder den største Mængde Krydder og Ædelstene.

---

1 Afskriften hos FERNANDO COLON har i den italienske Udgave »for nogle Dage siden« (alquanti giorni fa), hvilket lidet passer til det efterfølgende »før de kastiliske Krige«, d. e. Aarene 1474—79; LAS CASAS har det rigtigere »for nogen Tid siden« (há dias), hvilket vel er det samme som »for nogle Aar siden«.

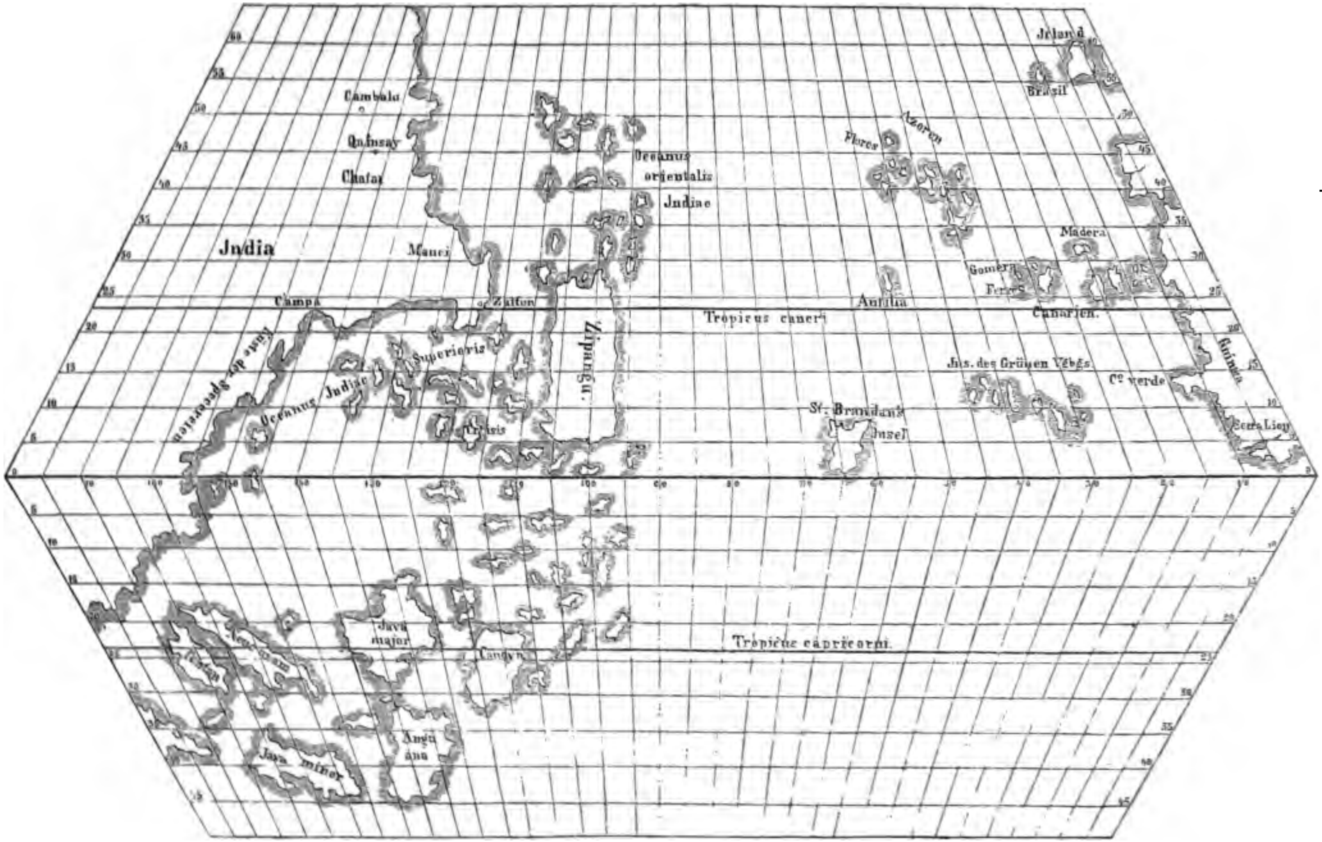

TOSCANELLI's Sokart (efter O. PESCHEL).

Undre dig ikke over, at jeg kalder de Steder *vestlige*, hvor Krydderierne er, medens de sædvanligt siges at være i *Øst*; thi naar man stadig seiler mod Vest, vil man naa disse Steder ad Jordens nedre Side, men hvis man gaar over Land ad den øvre Vei, vil man altid finde dem i Øst. De rette Linjer efter Længden paa Kartet betegner Afstand fra Øst til Vest, medens Tværlinjerne viser Afstand fra Syd til Nord. Jeg har aftegnet paa Kartet mange Steder, til hvilke I kan komme, til bedre Underretning for Sømænd i Tilfælde af vexlende Vinde, dels ogsaa forat de kan vise Indbyggerne, at man har nogen Kundskab om deres Lande, hvilket vist vil glæde dem. Det siges, at paa Øerne bor kun Kjøbmænd. Saa stort er Antallet af Sømænd med deres Varer, at i hele den øvrige Verden er der ikke saa mange som i den berømte Havn *Zaitun*; aarlig afgaar 100 store Skibe, ladede med Peber, foruden andre Skibe med andenslags Krydderier. Hint Land er folksomt og rigt, det har en Mængde Provinser og utallige Byer og staar under en Fyrste, som kaldes *Gran-kan*, hvilket betyder Kongernes Konge. Hans Sæde er mest i Provinsen *Katay*. Hans Forfædre ønskede for to Hundrede Aar siden at træde i Forbindelse med de Kristne og sendte Bud til Paven efter Lærde, at de maatte blive oplyst i Troen; men de, som blev sendte, mødte Hindringer paa Veien og vendte tilbage. Ogsaa paa Pave EUGENIUS's Tid kom der en Mand til EUGENIUS[1], som bekræftede deres store Velvilje mod de Kristne, og ham har jeg selv talt med om mange Ting: om Størrelsen af de kongelige Paladser, om Flodernes Bredde og vidunderlige Længde, og om Mængden af Byer ved Flodbredderne, som at ved en Flod laa 200 Byer og over Floden gik lange Marmorbroer, prydede med Støtter. Dette Land er værd at besøges af Latinerne, ikke blot fordi store Skatte kan vindes derfra — Guld, Sølv og alleslags Ædelstene og Krydderier —, men ogsaa paa Grund af dets lærde Mænd, Filosofer og Astrologer, og for at erfare, hvor dygtigt dette mægtige og store Land styres og dets Krige føres. Dette er et kort Svar paa Dit Spørgs-

[1] Den venetianske Kjøbmand NICOLO CONTI, som over Bagdad og Ormuz reiste tilsøs til Malabarkysten, derfra vandrede gjennem Halvøen Dekan, seilede til Ceylon og Sumatra, reiste opad Ganges og trængte over Ava gjennem Bagindien og naaede ligetil Sundaøerne (Store- og Lille-Java m. fl.) for at tage hjem over Socotra og det røde Hav til Kairo. Han kom til Florents omkr. 1440 og opsøgte her Paven for at faa Syndsforladelse, da han underveis for at redde sit Liv havde gjort sig til Muhamedaner.

maal, saa vidt som min Tid har tilladt mig; jeg er rede til at give yderligere Svar, hvis Hans Majestæt ønsker det. Givet i Florents 25de Juni 1474.

[Efterskrift.] Fra Lissabon i lige Linie mod Vest er 26 Spatier à 250 [italienske] Mile betegnet i Kartet til den ædle og store Stad *Quinsay*; den har et Omfang af 100 Mil, har ti Broer og Navnet betyder »Himmelstad«, og meget vidunderligt fortælles om Mængden af dens Haandværkere og Indtægter. Denne Afstand er næsten en Trediedel af den hele Jord [ↄ: 120 Grader]. Hin Stad ligger i Provinsen *Mangi*, nær Provinsen *Katay*, hvor Kongens Residens er. Men fra den bekjendte Ø Antilia til den berømte Ø *Zipangu* [Japan] er 10 Spatier; den Ø er rig paa Guld, Perler og Ædelstene, og med purt Guld dækker man Templer og Paladser. Og saaledes kan man paa ubekjendte, men ikke lange Veie gjennemtrænge Havets Rum. Meget skulde maaske forklares tydeligere, men en omhyggelig Iagttager vil af dette kunne af sig selv forstaa Resten. Lev vel.«

Toscanelli's Skildring af Østasien er i det væsentlige et Uddrag af Marco Polo, maaske med Tillæg fra nyere Reisende og fra samtidige Søkarter; men de astronomiske Beregninger har han selv udført efter disse Kilder. Toscanelli's Kart beholdt Columbus og har maaske kopieret det flere Gange; men selve Originalen fandtes endnu i 16de Aarhundrede (Las Casas). Da ogsaa Martin Fernandez havde et Exemplar deraf, er det naturligt, at det ogsaa blev udbredt og benyttet i Portugal; dets væsentlige Indhold er optaget paa Martin Behaims Globus fra 1492 (nu i Nürnberg), saa at man har kunnet rekonstruere det i nyere Tid (Oskar Peschel i »Das Ausland« 1867, se Side 34).

Toscanelli's Breve har gjort et dybt Indtryk paa Columbus og har givet ham Forvisningen om, at Planen maatte og skulde udføres. Han skrev atter et Brev til ham og udviklede her sin Plan saa fuldstændigt og med saadan Tro paa, at det skulde lykkes ham, at han gav Toscanelli Indtryk af, at alt var færdigt til Udførelsen. Hans Brev er tabt, men Toscanelli's Svar kjender vi dog i en Oversættelse, som Fernando Colon har bevaret. Det lyder saa: »Paulus Fysikeren hilser Christofer Columbus. Jeg har modtaget Eders Brev med de Ting, I sendte mig, for hvilke jeg takker. Ædel og stor anser jeg Eders Plan, at seile fra Øst til Vest efter Antydningerne paa det Kart, jeg sendte Eder, og som vilde vise sig endnu tydeligere paa en Globus. Det har glædet mig meget at se, hvor godt jeg

er bleven forstaaet, og at Reisen er bleven ikke blot mulig, men sikker, saasandt som den vil blive til Hæder og uvurderlig Vinding og herlig Berømmelse blandt alle kristne Folk. I kan ikke fatte hele dens Betydning undtagen af virkelig Erfaring eller uden saa fyldig og nøiagtig Underretning, som jeg har havt fra fremragende og lærde Mænd, som er komne fra disse Steder til det romerske Hof, og fra ansete Kjøbmænd, som har drevet Handel i lang Tid i de Egne. Naar en saadan Reise udføres, vil man komme til mægtige Kongeriger og til rige og ædle Stæder og Landsdele, fulde af alleslags, for os ønskelige Varer, nemlig alle Sorter Krydderier og Juveler i stor Overflod. Den vil ogsaa være fordelagtig for Konger og Fyrster der, som er ivrige efter at drive Handel og knytte Forbund med de Kristne i vore Lande og efter at modtage Undervisning af lærde Mænd her, saavel i Religion som i alle Arter af Viden. Af disse Grunde og af mange andre, som kunde nævnes, undrer jeg mig ikke over, at I, en Mand af stor Dristighed, eller det hele portugisiske Folk, som stadig har havt udmærkede Mænd til saadanne Foretagender, nu er optændte af Iver for den nævnte Reise.« Heller ikke dette Brev er i Copien dateret, saa at vi ikke kan vide, naar COLUMBUS har sendt sit andet Brev til TOSCANELLI. Af Svaret synes at fremgaa, at COLUMBUS tror at have faaet Løfte om Planens Realisation; men isaafald er hans Haab skuffet, hvad enten han har ventet Støtte af private eller af Staten. Thi da COLUMBUS kom offentlig frem med sit Forslag i Portugal, vakte han kun Modsigelse; de fleste var enige om, at en slig Seilads var umulig at vove, nogle mente ogsaa (hvad der var rigtigt), at COLUMBUS regnede Afstandene altfor korte. Den portugisiske Konge lod Forslaget 1484 forelægge for den astronomiske Junta, hvor de fleste var imod Planen. Ellers synes det, som om den stærkeste Indvending bestod i, at COLUMBUS stillede store Fordringer paa Forleninger og Hædersbevisninger — hvis Planen lykkedes. Portugiserne brugte nok at give opdagede Øer eller kortere Landstrækninger i Afrika i Len til Opdagere; men COLUMBUS krævede Forlening af store Riger og Verdensdele! Modstanderne foreslog derfor Kongen, at han skulde i al Hemmelighed sende et Skib afsted ud i det vestlige Ocean efter COLUMBUS's Plan, men uden ham selv. Dette skede; — men de portugisiske Sømænd, som ikke var Oceanfarere, tabte Modet efter faa Dages Søreise og vendte hjem med den Besked, at der intet var at finde. Da COLUMBUS mærkede, hvad han havde været udsat for, forlod

han i Ærgrelse Portugal og tog sine Planer med sig; det ser ud til, at han flygtede i stor Hast, rimeligvis af Frygt for at blive holdt tilbage, og at han forlod Hustru og Børn. Sin Hustru saa han aldrig igjen, hun døde nogle Aar senere og blev begravet i sin Families Gravsted i Lissabon, og et eller flere Børn døde med hende; den gjenlevende Søn, DIEGO, enten fulgte med sin Fader eller kom ialfald nogle Aar senere til sin Fader. COLUMBUS efterlod ogsaa adskillig Gjæld i Portugal, nemlig hos flere italienske Kjøbmænd i Lissabon, og denne Gjæld ser man har i senere Tid hvilet tungt paa ham, thi i sit Testament nævner han de Summer, han skyldte, og beder sin Søn DIEGO at tilfredsstille Kreditorernes Arvinger.

I 1484 eller Begyndelsen af 1485 naaede COLUMBUS over Grænsen til Castilien; hans Hensigt var nu at forsøge, om ikke Castilien var mere villigt til at befordre hans Planer, som han fremdeles holdt fast ved. Han kunde have Anledning til at haabe Støtte i Castilien, thi Castilianerne havde allerede længe med Misundelse seet paa Portugisernes Udvidelser langs Afrikas Kyst og var endog paa et enkelt Punkt optraadt som heldige Konkurrenter. Den franske Adelsmand JEAN DE BETHENCOURT havde i Aarene efter 1402 under castilisk Flag sat sig fast paa de canariske Øer og bemægtigede sig nogle af disse; skjønt ogsaa Portugiserne under Prins HENRIK søgte at hævde Canarierne for sig og derved kom i Strid med Castilien, endte denne Strid dog med, at Øerne i 1479 afstodes helt til Castilien, og i de følgende Aar blev de vestlige af de canariske Øer helt undertvungne under Castilien (vi vil senere se, at Canarierne blev Udgangspunkt for Oceanfærderne). Desuden var Castiliens Stjerne i Stigen derved, at det netop i samme Aar (1479) var forenet med det mægtige aragonisk-siciliske Rige, idet Arvingen af Aragonien FERDINAND havde ægtet Dronningen i Castilien ISABELLA og saaledes fremkaldt den Forening, som siden blev Grundlag for det store spanske Monarki; det nye Rige havde allerede udviklet en hidtil ukjendt Styrke ved at begynde den store Udryddelseskamp mod Maurerne i Sydspanien og havde saaledes strax vist sin Evne til store Initiativer.

VI.

COLUMBUS I CASTILIEN.

Allerede Samtiden dømte meget forskjelligt om Columbus's Karakter og Personlighed, og modsatte Opfatninger har været hævdede lige til den nyeste Tid, idet mange endnu i ham ser en profetisk Seer, ja næsten en Helgen, medens andre betragter ham som den snedigt beregnende Eventyrer, der stjal Toscanelli's Planer for selv at vinde Berømmelse og Rigdomme. Hans Karakter synes ogsaa at have indeholdt mærkelige Modsætninger. Han er paa engang en nøgtern og samvittighedsfuld Iagttager og et fantasifuldt Stemningsmenneske (»en fantastisk Sværmer«, som en samtidig Portugiser kalder ham). Som Geograf og Sømand er han vant til at iagttage Naturen og Omgivelserne, og hans skarpe Observationsevne har altid været erkjendt; men paa samme Tid kan han af sine Forhaabninger lokkes til Overdrivelser — ogsaa i sine Naturskildringer —, som gaar stærkt ud over Sandhedens Grænser. Hans Tillid til Toscanelli's Projekt forbinder sig med hans Selvsikkerhed som erfaren Sømand og hans personlige religiøse Følelse til en fast Tro paa, at han har en særlig guddommelig Mission, og det bliver da at bringe Kristendommen til Indien; men han kræver ogsaa at vinde Rigdomme for sig selv og for den Fyrste, som vil udruste ham, og han stiller endog disse Fordringer i Forgrunden. Hans Energi og Selvtillid bøiede uvilkaarligt mange til at slutte sig til ham, og gav ham Evne til at lede store Fore-

tagender; han viste paa sine store Reiser, at han forstod at vinde sine Underordnedes Tillid og Hengivenhed; men hans Stædighed fremkaldte ogsaa Misnøie og tildels Oprør, og ligeoverfor de

Ferdinand den katholske.
Efter et gammelt Træbillede i Kathedralkirken i Malaga. (Fotografi).

castilianske Adelsmænd, som han fik at kommandere over, forstod han ikke altid at vælge den rette Middelvei mellem Strenghed og Eftergivenhed. Da Ulykken siden brød ind over ham efter de store Seire, fik hans Stemninger stærkt Overhaand: snart udbryder han i Bebreidelser mod alle, som tvivler paa ham, og betragtre med

som personlige Fiender, der forfølger ham; snart føler han sig i mystiske Forestillinger som Herrens Udvalgte, der har udført store Ting og skal udføre endnu større. Hans Optegnelser fra de senere

Isabella den katholske.
Efter et gammelt Træbillede i Kathedralen i Granada. (Fotografi).

Aar, særligt hans »Profetiernes Bog«, som er en Blanding af de besynderligste Bibelfortolkninger og halvfordøiet Lærdom, har navnlig skadet hans Anseelse; men man har urigtigt ført dem tilbage til Tiden *før* de store Opdagelser og fulgt hans senere Selvbetragtninger, hvorefter det var Profetierne, som havde ført ham til hans Stordaad.

De første Tider af COLUMBUS's Ophold i Castilien forløb i Stilhed, maaske i Fattigdom. Der er gamle Beretninger om, at han skal have ernæret sig i Andalusiens Storbyer som omreisende Boghandler og ved at sælge de Søkort, han selv forfærdigede, og de er vistnok sande. Rimeligvis har han ogsaa givet sig ifærd med litteraære Sysler, thi vi har Spor til, at han i disse Aar har gjort Udkast til geografiske Skrifter. Det ene af disse »Om de fem Zoners Beboelighed« kjender vi kun fra Citaterne om hans Reise til Thule (S. 28 f.) og Ophold ved La Mina i Guinéa (S. 31); ved dette Skrift har han villet bevise af egen Erfaring, at Oldtidens Tradition om, at Jordens var ubeboelig for Kulde i den kolde Zone og for Hede i den varme Zone, var urigtig, og rimeligvis har han vel allerede her hævdet, at man kunde seile lige til Nordpolen, — hvad han ialfald i 1502 endnu haabede at kunne udføre. Det andet Skrift fra 1486 eller et senere Aar handlede om nyopdagede Øer i Oceanet. Det har rimeligvis ikke været Hensigten hermed at bevise ad den Vei Tilværelsen af et vestligt Fastland; men disse vestlige Øer kunde blive ham Stationer paa Veien til Fastlandet, og derfor har han samlet Vidnesbyrd derom. · Blandt disse nævner han, at allerede i Prins HENRIK's Tid et portugisisk Skib, drevet af Storme, var landet fjernt i Sydvest for Azorerne paa Øen *Antilla* (en stor Ø, som allerede findes paa spanske Søkarter, førend Portugisernes Opdagelser begyndte); at Portugiseren ANTONIO LEME, som boede paa Madeira, nylig 100 Mil i Vest for Azorerne havde opdaget tre Øer; at i 1484, medens COLUMBUS endnu var i Portugal, kom der en Mand til Kongen og ansøgte om et Skib for at opdage en Ø, som han hvert Aar saa i Vest for Azorerne og altid paa samme Sted, og at 1486 FERNAM D'ULMO, som havde i Len den Azoriske Ø Terceira, fik Løfte paa »Øer og Fastland«, nemlig de »syv Stæder« *(Sete Citades)*[1], om han opdagede dem. Vi vil træffe denne hans Tro paa Øer i Oceanet igjen under den første Oceanfærd.

Hvorledes COLUMBUS har faaet Indpas ved det spanske Hof, vides ikke; men Vinteren 1485—86 synes han at have havt Audiens hos Kongen og Dronningen for at forelægge sin Plan, og disse tog strax saa meget Hensyn til den fremmede Mand, at de i Januar 1486 tog ham i sin Tjeneste. Medens Hoffet Vinteren

[1] Sagn fra det 14de og 15de Aarhundrede fortæller, at Goterne efter Spaniens Erobring af Maurerne udvandrede til et Land ude i Oceanet og der byggede de »syv Stæder«, hver under en kristelig Biskop.

1486—87 opholdt sig i Salamanca, blev COLUMBUS's Forslag og Karter forelagte for en Samling af Hofmænd og »Lærde«, — hvilket efter spanske Forhold vil sige Geistlige; at Planen skulde være forelagt for »Universitetet i Salamanca« og afvist af dette, synes derimod at være en senere Digtning. Det er sandsynligt, at COLUMBUS allerede i Salamanca paaberaabte sig de gammeltestamentlige Profeters Vidnesbyrd, idet han f. Ex. fortolkede ESAIAS 24, 16 (»Fra *Jordens Ender* høre vi Lovsange«) derhen, at »fra *Spanien* skal Guds hellige Navn blive udbredt« — nemlig til Indien! Theologerne i Salamanca synes at have havt mindre at indvende mod COLUMBUS's geografiske Theori end mod hans theologiske Forklaringer. Det heder ogsaa, at de fleste erklærede sig mod ham: »i 7 Aar — siger COLUMBUS — var der ikke én Navigatør eller Sømand, Filosof eller anden Videnskabsmand, som ikke erklærede mine Planer for feilagtige, undtagen Munken ANTONIO DE MARCHENA[1]; han alene gjorde ikke Nar af mig.« Dette er nu en Overdrivelse, thi Resultatet af Forhandlingerne i Salamanca var kun en Udsættelse; man turde ikke beslutte sig til et saa vidtløftigt og kostbart Foretagende under den paagaaende Krig med Maurerne i Malaga og Granada. Men COLUMBUS blev ikke afvist; tvertimod har man netop fra 1487 og 1488 Optegnelser fra de offentlige Regnskaber, som viser, at han nød en, omend karrig, Understøttelse af den castiliske Statskasse, f. Ex. 5te Mai 1487 »givet 3000 Maravedis til CRISTOBAL COLOMO, en Udlænding *(extrangero)*, som skal udrette visse Ting i Deres Høiheders Tjeneste«. COLUMBUS maatte altsaa vente paa bedre Tider. Det var i denne Ventetid, at han i Córdova knyttede en Forbindelse med en ugift Dame, BEATRIZ ENRIQUEZ DE ARANA, som i August 1488 fødte ham Sønnen FERNANDO, hans senere Biograf. Dette uægte Barns Fødsel har spillet en stor Rolle i de nyere Diskussioner om COLUMBUS, da det har været en væsentlig Hindring for, at COLUMBUS kunde blive — Helgen. Forkjæmperne for hans Helgenværdighed har da gjort sig al mulig Umag for at bevise, at BEATRIZ DE ARANA har været gift med COLUMBUS; men herimod strider COLUMBUS's Testament, hvori han istedetfor at testa-

[1] ANTONIO DE MARCHENA, som i 1493 efter COLUMBUS's Forslag fulgte ham paa hans 2den Reise som »Astrolog« (astronomisk Observator), forvexles stadig med den nedenfor (S. 45 f.) nævnte JUAN PEREZ, som derved faar Navnet JUAN PEREZ DE MARCHENA eller JUAN ANTONIO PEREZ DE MARCHENA. HARRISSE har oplyst Feiltagelsen.

mentere hende Eiendomme beder sin Søn og Arving DIEGO at udbetale BEATRIZ et Legat: »han skal give hende en sømmelig Understøttelse som en Person, til hvem jeg har store Forpligtelser; dette gjør jeg for at lette min Samvittighed, thi *det hviler tungt paa min Sjæl;* Grunden bør her ikke omtales.«

I samme Aar fik han Underretning fra Portugal fra sin Broder BARTOLOMEO, som var kommet hjem fra DIAZ' Expedition; denne kunde kun være styrkende for COLUMBUS's Plan, da det nu havde vist sig, at Omfarten om Afrika var saa betydelig længere, end Portugiserne havde tænkt sig. COLUMBUS søgte da om Leide af Kong JOHAN til at vende tilbage til Portugal »trods de retslige Forfølgelser (for Gjæld), han kunde blive udsat for«, og han fik Løfte herom i et (bevaret) Brev fra Kongen, som har den eiendommelige Adresse: »Til CHRISTOVAM COLON, *vor specielle Ven*, i Sevilja«. Rimeligvis har altsaa COLUMBUS Sommeren 1488 foretaget en Reise til Portugal og drøftet Sagen med sin Broder. Om nye Underhandlinger med den portugisiske Konge vides intet, og hvis de har været førte, som jo ikke er usandsynligt, har de ialfald ikke bragt nogen Enighed. Thi det er sikkert, at COLUMBUS nu sendte sin Broder til England for at tilbyde denne Stat sin Plan, medens han selv tænkte paa at drage til Frankrige i samme Hensigt. BARTOLOMEO var kommet til London i 1489 og udgav da her et nu tabt Verdenskart, hvor Resultaterne af DIAZ's Reise var afbildede[1]; men i England synes han dog at være afvist, og begav sig derfor til Frankrige, hvor han underhandlede med Kong KARL d. 8des mægtige Søster ANNE DE BEAUJEU (»Madame DE BOURBON«) om Understøttelse til Foretagendet. BARTOLOMEO blev borte i flere Aar, og hans Broder hørte neppe noget fra ham før i 1493; Resultatet af hans Virksomhed i Frankrige er ikke sikkert bekjendt, men han antages ogsaa der at have faaet Afslag.

---

[1] LAS CASAS, som havde seet Kartet, beskriver dets Titel, hvorefter Forfatteren paa Kartet havde skrevet følgende daarlige Vers om sig selv:

Gennua cui patria est, nomen cui Bartholomæus
Columbus dè terra rubra, opus edidit istud
Londiniis: anno domini millesimo quatercentesimo oct[og]*iesque uno*
Atque insuper anno octavo: decimaque die mensis Februarii,

altsaa 10de Febr. 1488. Men da han først kom tilbage til Portugal fra Afrika i Decbr. 1487 og da Aaret i England dengang regnedes at begynde 25de Marts, bør man vistnok forstaa 10de Febr. *1488* om den Tid, som rettelig skulde betegnes 10de Febr. *1489*.

I 1489 var CHRISTOFER COLUMBUS atter i Castilien, rimeligvis for endnu en Gang at forfølge sine Planer ved det castiliske Hof; thi i et kongeligt Budskab af 12te Mai blev han kaldet til Córdova. Men atter synes Forsøget at have været resultatløst, thi i samme Aar begav han sig paa Vei til Frankrige. Dog inden han kom afsted, lykkedes det ham endelig i Spanien at finde en mægtig Beskytter, som lovede at tage sig af ham. Han var bleven anbefalet til Hertugen af Medina-Celi, LUIS DE LA CERDA, som residerede i Puerto de S. Maria ved Guadaletes Munding i Bugten ved Cadix, og fik Anledning til at udvikle sine Planer for ham. Hertugen blev greben af Interesse for den Fremmede og optog ham i sit Hus i Puerto de S. Maria, hvor COLUMBUS nu boede 1489—91. Da COLUMBUS mente at kunne nøie sig med 3—4000 Dukater til Udrustning af tre Skibe, lovede Hertugen ham dette og var allerede begyndt at sørge for Skibe og Kost til Reisen, som skulde udgaa fra Puerto de S. Maria i 1491, da han fandt det rigtigst at sikre sig Regjeringens Tilladelse til Toget. Men Dronning Isabella lod ham svare, at hun endnu ikke havde fattet endelig Beslutning om COLUMBUS, og at det fremdeles var muligt, at en offentlig Expedition blev af; i Tilfælde skulde Hertugen faa Lov at deltage i Udrustningen. Dette var atter at udsætte Sagen paa ubestemt Tid, thi i 1491 var de to spanske Riger helt optagne med Beleiringen af Granada. COLUMBUS havde en Følelse heraf og søgte derfor at faa Dronningen i Tale i Leiren Santa-Fé udenfor Granada; men han fik ikke Audiens og vendte nedslaaet hjem. Han besluttede nu for Alvor at vende Castilien Ryggen og forsøge sin Lykke i Frankrige. Men paa Veien fra Córdova til Huelva, hvor COLUMBUS vilde anbringe sin Søn DIEGO hos hans der gifte Tante, var det den Begivenhed hændte, som vendte Lykkens Hjul. Da han passerede forbi Franciskanerklostret *Santa Maria la Rábida*, søndenfor Palos og længere nede ved Rio Tinto, bad han Portneren om Almisse af lidt Brød for sin lille Søn DIEGO, som fulgte ham tilfods; medens han talte med Portneren, kom Klostrets Prior, JUAN PEREZ, til, og da han lagde Mærke til den Besøgendes fremmede Akcent, spurgte han, hvem han var, og hvor han kom fra. COLUMBUS svarede herpaa, fortalte at han havde været ved Hoffet og der havde fremsat et Forslag om Opdagelser tilsøs; men Hofmændene havde afvist ham og hans Forslag som afsindige, og han havde nu i Fortvivlelse forladt Hoffet for at søge sin Lykke andensteds. JUAN PEREZ, som

selv havde været Dronningens Skriftefader og var kjendt ved Hoffet, blev greben af den Fremmedes Ord; han sendte Bud til en Læge i Palos, som forstod sig paa Kosmografi, og til en anseet Skipper i samme By, MARTIN ALONSO PINZON, og for dem udviklede nu COLUMBUS i Klostret sine Planer, som det lykkedes ham at vinde dem for. De tre Castilianere vare snart enige om, at man

Klostret La Rábida
nær Mundingen af Tinto, restaureret 1855 af Hertugen af Montpensier.

ikke kunde lade den Fremmede reise til andre Lande med det kostelige Projekt, og JUAN PEREZ sendte strax Brev til Dronningen om COLUMBUS. Der kom snart Svar tilbage, at JUAN PEREZ skulde komme til Hoffet (i Leiren). Følgen af dette Møde var, at Dronningen sendte ham til Klostret med en Indbydelse til COLUMBUS om at vende tilbage til Hoffet samt Reisepenge, forat han kunde optræde paa passende Maade; i Begyndelsen af Dec. 1491 indfinder denne sig atter i Santa-Fé. Dronningen havde endnu ikke bestemt sig, men bragte atter Sagen frem for sine

Raadgivere, navnlig de høiere Geistlige. For dem forelagde nu COLUMBUS sit Verdenskart og udviklede sine Reiseplaner. Meningerne var meget delte; nogle Theologer søgte at hævde, at COLUMBUS's Meninger var Kjætteri, da Theologen NICOLAUS af Lyra og Kirkefaderen AUGUSTINUS havde en modsat Mening. Hertil bemærkede dog en tilstedeværende, at de to Theologer neppe vare store Geografer, da Portugiserne hinsides Ækvator ved »Antipoderne« trods Kirkefædrene havde fundet andre Mennesker og andre Stjerner. Men da selve Erkebiskopen af Toledo, Kardinal MENDOZA, og Skatmesteren QUINTANILLA sluttede sig til COLUMBUS, fik hans Tilhængere Overhaand, og Dronningen lovede alvorligt at tage sig af Sagen, saasnart Granada var falden. Dette kunde ikke lade længe vente paa sig, og COLUMBUS blev derfor forhaabningsfuld i Leiren og var kort efter Vidne til, at Castiliens Fane blev plantet paa Alhambra, og at Maurerkongen drog ud af Granadas Porte og ydmygede sig for den spanske Konge og Dronning (2den Januar 1492).

Foretagendet skulde nu være sikret. Alligevel reiste sig i sidste Øieblik Hindringer; thi da det kom til nærmere Underhandlinger om Betingelserne, stillede COLUMBUS saa store Fordringer paa Belønninger — han vilde udnævnes til »Storadmiral« over Oceanet og Vicekonge over de hedenske Lande, han maatte opdage, og vilde desuden have en Ottendedel af alle Indtægter, som maatte vindes —, at Dronningen og hendes Raad var enige om at negte at undertegne Aftalen. Men her var COLUMBUS urokkelig; han drømte jo om at ville anvende de Rigdomme, han haabede at skulle vinde, til et nyt Korstog mod Tyrkerne og til Jerusalems Erobring, og vilde heller afbryde enhver Underhandling end give efter. Han havde atter forladt Granada og var allerede paa Reisen til Frankrige, da hans Venner fik overtalt Dronningen til at give efter og endnu en Gang kalde COLUMBUS tilbage. Dette skede, og 17de April 1492 blev der sluttet en endelig Aftale, hvorefter Dronningen skulde udruste tre Skibe i Havnen Palos under COLUMBUS's Kommando, og han skulde, hvis Toget lykkedes, modtage for sig og sine Efterkommere Værdigheden som »Admiral over alle Øer og Fastlande, han maatte opdage i Oceanet«, han skulde være Vicekonge og Guvernør over alle de opdagede Lande, skulde have en Tiendedel af Ædelstene, Guld, Sølv og Krydderier, som erhvervedes inden hans Vicekongedømme, og have Ret til at bidrage med en Ottendedel til Foretagendets Udrustning samt faa en Ottendedel af alle Indtægter.

Granada og Alhambra i det 16de Aarhundrede.

(Efter BRAUN, Theatrum urbium).

Udrustningen gik nu hurtigt for sig. Dronningen skaffede det meste af Pengene til Udrustningen; naar det er sagt, at hun hertil pantsatte sine Juveler, synes dette at være et senere Sagn, og det samme er vist Tilfældet med den Paastand, at Kronen Aragon bidrog til Udgifterne; thi det er sikkert, at Foretagendet udgik fra *Castilien*, og at kun Castilien fik Fordelen af Opdagelserne. Ogsaa COLUMBUS bidrog med sin Ottendedel til Udgifterne, hvorledes han end kan have faaet Penge dertil, selvfølgelig ved Laan. Det viste sig vanskeligere at skaffe Mandskab, da Castilianerne ikke var vante til at fare paa det aabne Hav. Vistnok gjorde MARTIN ALONSO PINZON og hans Brødre i Palos alt for at lette Udrustningen og gik med paa Toget, hvilket Exempel naturligvis virkede; men man maatte dog bruge Trusler og voldsomme Midler for at faa Skibe og Mandskab, ja endog aabne Fængslerne i Palos for at lokke Fangerne med som Matroser. Tre Skibe blev skaffede i Palos. Det største, *Santa Maria*, tilhørte Biscayeren JUAN DE LA COSA (den senere berømte Karttegner), som selv drog med som Skipper. Alle tre Skibe var tremastede og førte mange Seil; alene *Santa Maria* havde helt Dæk, de to andre var kun dækkede for og agter. Det ene af disse hed *Pinta* og eiedes af to Borgere i Palos, som fulgte med blandt Besætningen; det mindste var *Niña* (»Pigebarnet«). Paa de mindre Skibe var MARTIN ALONSO PINZON og hans yngre Broder VINCENTE YANNEZ PINZON Skippere, medens COLUMBUS selv valgte *Santa Maria* til Admiralskib eller »Capitana«. De tre Skibes Besætning udgjorde tilsammen kun 90 Mand (ikke 120, som det sædvanligt siges; thi man har nu Lister over Mandskabet); de fleste vare Castilianere, dog fandtes ogsaa endel Aragoniere samt en Irlænder og en Englænder. Foruden Søfolk fulgte ogsaa to Læger, en Notar til at udfærdige alle Dokumenter og som Tolk en døbt Jøde, som foruden Latin forstod Hebraisk, Koptisk og Arabisk, — hvilke Sprog man mente at faa Brug for i »Indien«. Mærkelig nok fulgte ingen Prest med; men COLUMBUS sørgede dog for en kirkelig Indvielse, idet hans Ven JUAN PEREZ lige før Afreisen skriftede hele Mandskabet og gav alle Sakramentet. Da COLUMBUS havde taget Afsked med Dronningen og Kongen og modtaget deres Anbefalingsskrivelser til alle ukjendte Egne samt deres Brev til »Storchanen«, gjordes alt færdigt til Reisen. Den 3dje August 1492 — en Fredag — seilede de tre Skibe ud af Palos's Havn for at vove den første Fart over det aabne Ocean.

VII.

DEN STORE OCEANFÆRD.

Allerede ved Afreisen begyndte Columbus at føre en Dagbog, som er bevaret ialfald i Uddrag (ved Las Casas); man kan deraf bedst følge hans Planer og deres Udførelse. Allerede hans Indledningsord til Ferdinand og Isabella er karakteristiske: »Efterat Deres Høiheder havde bragt tilende Krigen mod Maurerne i Europa og fuldendt Kampen i Granada, hvor jeg i dette Aar den 2den Januar saa de kongelige Bannere plantede paa Alhambras Taarne, og hvor jeg saa den mauriske Konge drage ud af Byens Porte for at kysse Deres Høiheders kongelige Hænder, og efter den Forklaring, jeg havde givet Deres Høiheder om Lande i Indien og om en Fyrste, som heder Storchanen *(Gran-can)*, hvilket betyder Kongernes Konge, og om at flere Gange han og hans Forfædre havde sendt Breve til Rom efter Lærere i vor hellige Tro, og eftersom den hellige Fader aldrig havde sørget derfor, og saaledes mange Folkeslag gik tilgrunde ved at tro paa Afguder og modtage hos sig fordærvelige Sekter, besluttede Deres Majestæter som kristelige Fyrster og Fiender af Muhammeds Sekt og ethvert Afguderi og Kjætteri at sende mig, Christóval Colón, til Indien for at lære at kjende de nævnte Fyrster, Folk og Lande, disses Beliggenhed og Tilstande, og for at udforske, hvorledes man skulde omvende dem til vor Tro. Deres Høiheder bød mig ikke at gaa tillands mod Øst, som man sædvanligvis har gjort, men at tage Veien over Havet

mod Vest, om hvilken vi ikke ved, at nogen nogensinde har faret den.« Han peger her tydeligt paa TOSCANELLI's Projekt og de Efterretninger, han havde fra ham om Storchanen, og man kan ogsaa se, hvorledes han paa Reisen følger hans Anvisninger, ligesom han havde hans Kart (i Kopi) med sig. Da ifølge TOSCANELLI's Kart Øen *Zipangu* strækker sig i Nord til 28de Grad og dens Nordspids saaledes er under samme Bredde som de Canariske Øer, styrede Flaaden fra Palos lige til de Canariske Øer for derfra, om muligt, at holde Kursen over Oceanet lige i Vest. Det blev nødvendigt at lande her, paa Gomera (9de August), fordi Pinta's Ror allerede en af de første Dage var brukket, — efter hvad COLUMBUS mente, forsætlig af de ombordværende Eiere, som vilde redde sit Skib tilbage til Palos. Paa Gomera maatte man vente til 6te September, da Farten atter begyndte; men samme Dag indtraadte der Vindstille, saa Afreisen i Virkeligheden ikke blev af, før man 8de September fik god Seilevind; derfor regnede COLUMBUS senere Afreisen fra denne Dag. Da Canarierne sank i Horisonten, blev mange af Sømændene ængstelige; de tog i Tanken Afsked med Verden for altid, og mange af dem græd som Børn. COLUMBUS forstod ogsaa strax, at han maatte behandle dem som Børn; derfor besluttede han at føre dobbelt Skibsbog til at optegne den beregnede Kurs; allerede ved 9de September bemærker han, at han »seilede 19 Mil (Leguas), men han bestemte sig til at beregne mindre end den virkelige Kurs, forat ikke Mandskabet skulde forfærdes og tabe Modet, om Reisen varede længe,« og atter ved 10de September noterer han, at han »seilede 60 Mil (Leguas), nemlig to og en halv pr. Time, men beregnede kun 48, forat ikke Mandskabet skulde forfærdes, om Reisen blev lang,« og han fortsatte dermed fremover hele Reisen, men dog vogtede han sig for ikke at formindske Afstandene for stærkt. Det blev ogsaa snart nødvendigt at anvende baade Forsigtighed og Kløgt; thi Mandskabets Ængstelighed steg med hvert nyt og uvant Fænomen. Den 13de September iagttog COLUMBUS første Gang Afvigelsen i Magnetnaalens Misvisning, idet Naalen paa Kompasset, istedetfor som sædvanligt i Europa at vise lidt østenfor Polarstjernen, nu pegte lidt vestenfor. Han taug stille med sin Iagttagelse; men næste Dag gjentog det samme sig, »om end noget mindre,« og det varede ikke mange Dage, førend ogsaa Styrmændene maatte lægge Mærke til det. En almindelig Rædsel bredte sig ud blandt Matroserne, »de var frygtsomme og sørg-

modige, og vilde ikke sige hvorfor,« — de vilde ikke røbe, at de idetheletaget nærede nogen Ængstelse for det mistænkelige Instrument. Men da COLUMBUS forstod Grunden, bød han Styrmændene paany at sammenligne nøie Kompasset med Nordstjernen, »og nu fandt de, at Kompassene var gode;« han fik beroliget Matroserne ved en naturvidenskabelig Forklaring: han fremsatte med stor Sikkerhed, at Nordstjernen havde flyttet Plads paa Himmelen, — de naive Sømænd havde altfor stor Respekt for hans Kundskaber og Erfaring til ikke at tro ham. Det varede dog ikke længe, inden nye Undere skræmte dem. Allerede 16de September havde de seilet ind i de store flydende Græsmasser (Alger), som nu kaldes »Sargasso-Havet«; de troede i Begyndelsen, at de nu var nær Land, da Græsset var grønt og ligesom nylig løsnet fra Roden. Man tænkte strax paa de Øer, som fandtes paa Søkarterne, f. Ex. den mystiske Ø *Antilia*, og det troede vistnok ogsaa COLUMBUS, thi han noterede udtrykkeligt: »jeg regner, at Fastlandet er længere borte« (16de Septbr.). Den følgende Dag fandt de endog i Sivet en levende Krabbe, og COLUMBUS erkjendte, at den var et Tegn paa Lands Nærhed; »thi den gaar aldrig mer end 25 Mil (Leguas) fra Land.« Sømændene blev strax glade, og hvert Skib skyndte sig at komme forbi de andre for at naa først til Land. PINZON paa »Pinta« seilede bedst; han raabte over til COLUMBUS (18de), at han havde seet mange Fugle flyve mod Vest og ventede at se Land samme Nat, — han saa nemlig mod Nord mørke Skyer; men intet Land viste sig. Da imidlertid de følgende Dage Vinden sagtnede, gik Farten langsomt fremad, og Sømændene begyndte at frygte for at støde paa Grund eller blive siddende fast i Sivet; men de bleve dog beroligede, da man foretog en Lodning og det viste sig, at ingen af deres Liner paa 200 Favne naaede til Bunds. Den 22de September ophørte endelig Græsbankerne, og man kom igjen ud i det aabne Hav. Snart fik Mandskabet dog atter Grund til at frygte. Man seilede stadig fremad med gunstig Østenvind, som aldrig syntes at ville holde op, — man var inde i »Passaterne«. Hvad om denne Vind blæste hele Aaret igjennem, og man saaledes aldrig kunde komme hjem igjen? Heldigvis viste ogsaa denne Frygt sig ugrundet; COLUMBUS dæmpede Ængstelsen ved at forsikre, at Vinden snart skulde forandre sig, og — Vindene syntes at adlyde ham; thi snart efter blev der Vindstille, og efter nogen Tid skiftede Vindretningen. COLUMBUS noterer derfor ved 22de: »Denne Modvind var mig meget nødvendig, da mit Mand-

skab var i stor Uro, idet de tænkte, at der i disse Have ikke blæste Vinde, som førte tilbage til Spanien.« Farten vedblev dog uhindret, og blev kun forøget derved, at man flere Gange troede at se Land. Den 22de havde COLUMBUS sendt sit Søkart (Kopi af TOSCANELLI'S) over til MARTIN PINZON, og den 25de fik han det tilbage med den Besked, at PINZON troede nu at seile forbi de Øer, som var afsatte paa Kartet; det erkjendte ogsaa COLUMBUS, men mente, at man havde seilet nordenom dem. Men samme Dags Eftermiddag steg PINZON op i den høieBagstavn ograabte over til COLUMBUS, at han nu saa Land; med hele sit Mandskab faldt han paa Knæ, og de sang *Gloria in excelsis Deo*. Mandskabet paa »Santa Maria« og »Niña« gjorde det samme; de krøb op i Master og Tauge, og alle troede at se Land. Om Aftenen styrede man derfor i Sydvest, hvor

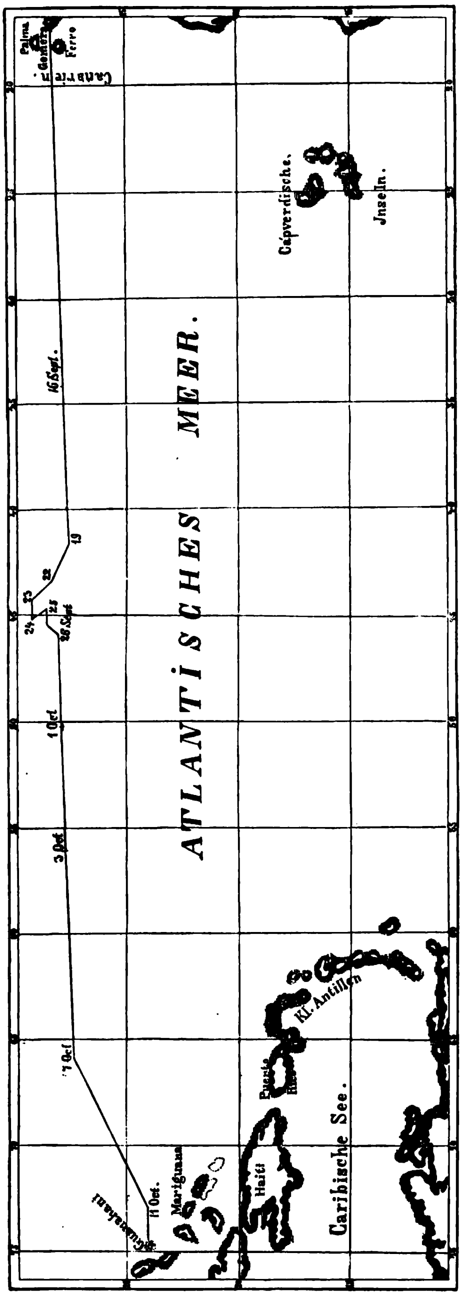

COLUMBUS's Kurs til „Indien" (efter O. PESCHEL).

Landet skulde være; men den næste Dag opdagedes, at det havde været en Taagebanke. Den 30te Septbr. og 3dje Oktober saa man Søfugle, hvoraf man atter sluttede sig til Lands Nærhed, og COLUMBUS noterede 3dje Oktober, at han nu var sikker paa at være kommen forbi de Øer, som fandtes paa Kartet; han havde ikke villet stanse, skjønt han havde Efterretning om Øer paa disse Kanter; thi hans Maal var Indien, og at øde Tiden underveis vilde vise Mangel paa Klogskab og Dømmekraft. Allerede den 1ste Oktober havde Styrmanden sagt til COLUMBUS, at efter hans Regning havde man fra Ferro seilet 578 *Leguas* i Vest; det svarede omtrent til COLUMBUS's officielle Beregning af 584 *Leguas*, medens den Beregning, som han ansaa for det rette og bevarede for sig selv, gik op til 707, — aabenbart stærkt overdrevet. Den 6te Oktober kom MARTIN PINZON fra »Pinta« ombord til COLUMBUS og foreslog, at de skulde styre mod Sydvest; thi der laa *Zipangu*; men COLUMBUS svarede, at han vilde fortsætte, indtil han naaede *Fastlandet*; Øerne kunde man siden søge. Den næste Dag (Søndag d. 7de) var man paa alle tre Skibe atter sikker paa at være nær Land, og hvert Skib satte alle Seil til for at komme først. Niña, som var den bedste Seiler, heiste ved Solopgang et Flag og fyrede et Skud som Signal for, at man saa Land; men i Dagens Løb viste det sig atter at være en Skuffelse. Samme Dag iagttog imidlertid COLUMBUS, at Fuglene fløi mod Sydvest, »enten fordi de vilde tilbringe Natten iland eller flygtede for Vinteren,« og han forandrede derfor Kurs mod Sydvest; han noterede i Dagbogen som sin Grund: »han vidste, at det var ved at iagttage Fuglenes Flugt, at Portugiserne tidligere havde opdaget de fleste af de Øer, som nu er i deres Besiddelse.« Man har forlængst gjort den Bemærkning, at hvis COLUMBUS havde fortsat lige mod Vest, vilde han — under Forudsætning, at han var naaet frem — være kommet direkte til Nordamerikas Fastland (Florida), ikke til »Vestindien«; men hvorledes det var gaaet ham i Florida, er det jo unyttigt at reflektere over.

De følgende Dage seiledes med gunstig Vind videre; »Havet var, Gud være lovet, som Floden ved Sevilla, Temperaturen var ligesaa mild som ved Sevilla i Maaneden April, og Luften saa duftende, at det var en Glæde at indaande den. Det Græs, som man saa flyde, syntes at være friskt, og man saa Landfugle, som fløi mod Syd« (8de Oktbr.). Men nu begyndte Mandskabet at blive uroligt over den lange Fart. Det havde allerede flere Gange paa Veien vist

Tegn til Misnøie og Lyst til Oprør; men den bekjendte Beretning om, at Sømændene virkelig gjorde Oprør og tvang COLUMBUS til at love at vende tilbage inden tre Dage, hvis han ikke naaede Land forinden, — synes at være et senere Sagn; af Dagbogen fremgaar kun, at da Matroserne d. 10de Oktober begyndte at beklage sig over Reisens Længde og negtede at seile længer, beroligede han dem saa godt, han kunde, idet han mindede dem om de Belønninger, som laa rede, naar de vare komne til sit Maal, og om hvor ufornuftigt det var at vende om, naar de var saa nær Maalet. Han føiede dertil, at »forresten var deres Klager unyttige; thi *han var seilet ud for at naa Indien og agtede at fortsætte sin Reise, indtil han med Guds Hjælp fandt det.*« Man fortsatte altsaa Reisen i samme Retning, og allerede den følgende Dag, den 11te, blev Sporene af Lands Nærhed tydeligere; man stødte paa en Stok med Udskjæring paa, en Gren med friske Bær o. l., og disse Tegn var tilstrækkelige til at berolige og opmuntre Mandskabet. En Belønning var lovet den, som først saa Land, og alles Øine var vistnok i Dagens Løb vendte mod Vest. Sent om Aftenen troede COLUMBUS fra Skibskastellet at se et Lys, som om nogen paa Land bar en Fakkel, og om Natten Kl. 2 saa en Matros paa »Pinta« virkelig Land i Vest. Seilene blev tagne ind, og Skibene laa nu ventende paa Dagens Frembrud. Om Morgenen — Fredag den 12te Oktober[1], altsaa netop 10 Uger efter Udreisen — havde de en lav, græsklædt Ø liggende foran sig, og de tvivlede ikke paa, at de vare komne til en af Øerne nordenfor Zipangu.

Den Ø, som nu var opdaget, kaldte COLUMBUS *San Salvador* (»Frelseren«); han fik siden vide, at Indbyggerne kaldte den »Guanahaní«. Hvilken af Bahamaøerne dette er, kan ingen længer med fuld Sikkerhed sige; Dagbogens Beskrivelse er vanskelig at tyde, saa at der har været megen Uenighed om, hvorledes den skal fortolkes. Der er derfor fra nyere Tid en hel Litteratur om, hvilken Ø med Rette bør bære Navnet Guanahaní; de bedste Grunde taler for den spanske Historiker MUNNOZ's Mening, at det er *Watlings Island*; thi alene paa denne passer COLUMBUS's Ord, at »den er temmelig stor og flad, har mange Træer og meget Vand, og *i Midten er en stor Lagune.*« Vi vil derfor i det følgende forudsætte dette som rigtigt og trække op Linjerne paa Kartet i Overensstemmelse dermed.

[1] Dette er altsaa Dagen for Amerikas Opdagelse, hvis man følger den ældre (julianske) Tidsregning; efter den gregorianske Kalender skulde 21de Oktober være 400-aarsdagen.

VIII.

OPDAGELSERNE i „VESTINDIEN".

Hidindtil har vi fulgt COLUMBUS som den kjække Oceanfarer, der uden Frygt iler fremad mod sit Maal og endelig tror at have naaet det; fra nu af vil vi se ham som den forsigtige Kystfarer, der er sig bevidst Farerne ved at seile i nye Farvand, rundt Øer og Skjær, og overalt tager sine Forsigtigheds-regler, saaledes som han har lært i Afrika hos Portugiserne; fra deres Skole har han da vel ogsaa faaet den Sikkerhed og Behændighed, hvormed han optræder ligeoverfor nye og ukjendte Folkestammer og Forhold.

Om Morgenen d. 12te Oktober, da Flaaden saa den opdagede Ø for sig, begyndte man Dagens Arbeide med at synge *Te deum*. Jubelen ombord var umaadelig, alle Officerer omringede den modige Fører og lykønskede ham, medens Matroserne kastede sig for hans Fødder og bad grædende om Tilgivelse for sin Opsætsighed. COLUMBUS antog nu Titel af Admiral og Vicekonge; Storbaaden udrustedes, COLUMBUS selv og de to Brødre PINZON m. fl. steg i den, COLUMBUS med den kongelige Fane og de to Kapteiner hver med sit Korsbanner; de landede paa Øen og tog den i Besiddelse i den castiliske Krones Navn. Til Vidnesbyrd om Begivenheden opsattes en formelig Protokol om, at Ceremonien var foregaaet paa lovmæssig Maade, og til Tegn paa, at det nye Land var i en kristen Magts Besiddelse, reistes — efter portugisisk Skik — Kors paa en Høide ved Kysten.

COLUMBUS blev kun 2 Dage liggende foran den opdagede Ø, som begge Dage besøgtes paa forskjellige Steder langs Nordsiden. Indbyggerne havde samlet sig ved Landgangen, men holdt sig i frygtsom Fjærnhed; dog indledede han strax Forbindelser med dem, idet han uddelte blandt dem farvede Huer og Glasperler o. l. — det havde han bragt med for at bruge, som Portugiserne i Negerlandene —, og Midlet virkede ogsaa her, idet det bragte dem til at nærme sig. De vilde strax give Gaver igjen, svømmede ud til Skibene med Paafugle, Bomuldstykker, Træspyd o. l. De gik nøgne, »som de var fødte«, havde ikke andre Vaaben end Træspyd og kjendte ikke Jern. De havde langt og stridt Haar som Hestetagel, »ikke kruset som Negrene.« Deres Hudfarve var heller ikke sort som Negrenes, men brunligt ligesom hos Indbyggerne paa Canarierne, »og det er naturligt« — bemærker COLUMBUS d. 13de Oktober —, »thi de bor jo under samme Breddegrad som Øen Ferro,« altsaa ved 28°. Han lagde strax Mærke til, at de malede sig i skrigende Farver, nogle med hvidt, nogle med rødt, nogle hele Legemet, andre Ansigtet, andre blot Øinene eller Næsen. Han iagttog ogsaa, at mange var arrede efter Saar, og naar man ved Tegn spurgte dem om Grunden, antydede de, at de var udsatte for Angreb af Fiender. Disse Fiender kom fra Nordvest; »jeg tror« — siger COLUMBUS — »at man drager hid fra Fastlandet for at fange dem og gjøre dem til Træle.« Hvad der glædede Opdagerne mest var, at de indfødte bar gyldne Næsesmykker; man var altsaa nær Guldlandene. Naar man spurgte dem, hvorfra de havde Guldsmykkerne, pegte de mod *Syd* og Sydvest. COLUMBUS var nu beroliget med Hensyn til sin Reises Maal og besluttede at undersøge de nye Guldlande. Allerede den 12te Oktober nedtegner han i Dagbogen: »Med Guds Hjælp, skal jeg bortføre herfra til Deres Høiheder 6 Indfødte, forat de skal lære at tale,« og saaledes tjene som Tolke, ganske som Portugiserne havde gjort i Afrika lige siden Prins HENRIK's Dage. COLUMBUS fik ogsaa 7 »Indiere« fra San Salvador med ombord — han siger ikke, hvorledes det gik til —, og skjønt to af dem atter undkom, lykkedes det ham dog at beholde de øvrige; naturligvis var de under stadig Bevogtning. De blev venligt behandlede og fattede snart Tillid til COLUMBUS; de har aabenbart i COLUMBUS og Spanierne seet overnaturlige Væsener, hvis Magt var overordentlig, og de har meddelt sine Landsmænd paa de andre Øer den samme Tro, som siden stadigt kom COLUMBUS til Nytte.

Paa Vestsiden af San Salvador havde man i Syd og Vest faaet Øie paa andre, lavtliggende Øer, og de bortførte Indiere gav dem at forstaa, at der var endnu flere, og at Guld fandtes i Mængde navnlig paa de større Øer. Opgaven var altsaa at finde disse. COLUMBUS styrede derfor d. 14de Oktober mod Sydvest for at naa en større Ø, som syntes at være omtrent 5 Leguas borte. Men da Aftenen nærmede sig og allerede San Salvador have vist sig at være omgivet af farlige Rev, holdt han sig Natten over paa Afstand og gav Signal til de andre Skibe, at de skulde gjøre ligesaa. Den

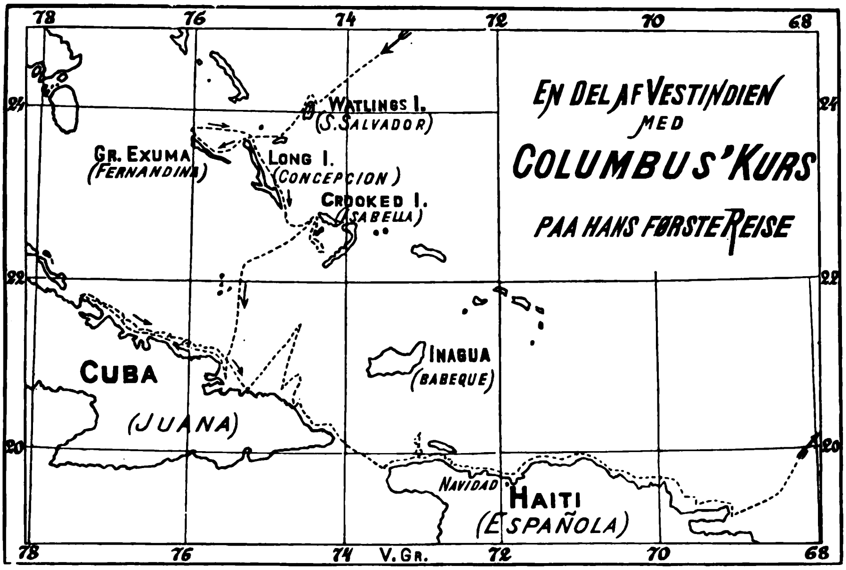

15de ved Middagstid kom han nær Øen; men da han længere borte i Vest saa en større Ø, passerede han den første *(Rum Cay)* og naaede om Aftenen Nordspidsen af den vestligere Ø, som han kaldte *Santa Maria de Concepcion* (nu *Long Island*). Han landede, tog den i Besiddelse paa den nævnte Maade, og blev ogsaa her venligt modtagen af de Indfødte; det var ellers der, at to af de Fangne fra Guanahaní undslap. Den følgende Dag seilede han til en vestligere Ø, som han havde seet fra Santa Maria de Concepcion og som Guanahaní-Mændene udpegede som guldrig. Den strakte sig fra Nordvest til Sydost, var flad som de andre, men omgivet af lave Rev, »saa det er nødvendigt at holde sine Øine

aabne, naar man vil lande.« Han kaldte den efter Kongens Navn *La Fernandina* (nu *Exuma*) og landede der den 16de. Rygtet om ham var allerede gaaet forud, og Indbyggerne kom ham hjælpsomt imøde, men paa Spørgsmaal om Guld henviste de til en sydligere Ø *Saomet.* Han iagttog her pragtfulde Skove med mange Træsorter, »ligesaa forskjellige fra vore som Dag fra Nat;« han fandt nye Fiskearter og undrer sig over, at der ingen Husdyr var; de eneste Dyrearter er Firben og Papegøier. Klimaet fandt han henrivende: »ligesaa friskt som i Mai i Andalusien.« Han forsøgte at seile om Øen mod Nordvest for at komme til den guldrige *Saomet;* men da Vinden begyndte at blæse mod ham, maatte han vende mod Øst og holdt sig hele Natten ude i Søen og naaede den følgende Dag (18de) tilbage til Concepcion; langs denne Ø, som ogsaa strakte sig fra Nordvest til Sydøst, seilede han et Døgn, og den 19de satte han ud tilhavs mod Øst for at finde *Saomet.* Efter tre Timers Seilads viste en ny Ø sig; den kaldte han efter Dronningen *Isabella* (nu *Crooked Island*). Han nærmede sig Øen, men paa Grund af Skjær og Banker landede han ikke; han laa Natten over ved en mindre Holme nær et Cap, som han kaldte det skjønne *(el cabo hermoso)*, fordi Træer og Blomster sendte dem fra Land en saa sød Duft imøde. Den følgende Dag lykkedes det ham paa Grund af de langstrakte Strande ikke at lande; men den 20de Oktober gik det bedre. Han kom til Landsbyer, hvis Beboere flygtede, men dog blev beroligede ved Gaver. Nogen større Rigdom fandt vel Spanierne ikke, dog samlede de her en Frugt, som de antog for Aloë. Ved Samtale med Guanahaní-Mændene fik Columbus her vide, at der længere mod Syd var to større Øer eller Lande, det ene *Cuba*, det andet (længer i Øst) *Bohio*; om Cuba sagde de, at den var meget stor, havde rig Handel med Guld og Krydderier og besad Skibe og Sømænd. »Jeg forstaar paa dem — siger Columbus d. 24de —, at dette er Øen *Zipangu,* thi paa de Glober og Karter, jeg har seet, ligger den i disse Egne.« Den 24de besluttede han altsaa at søge Cuba, seilede med Forsigtighed af Frygt for Grunde, passerede heldigt (d. 25de) en Række Smaaholmer og naaede d. 28de den store Ø, hvor han landede i en smuk Bugt ved Udløbet af en Flod (Nipe?); han gav Stedet Navnet *San Salvador.*

Fra 28de Oktober til 5te December seilede Flaaden langs Cubas Nordkyst, idet han foretog Landinger hist og her for at faa nærmere Underretninger. De »Indiere«, som Columbus havde

ombord hos sig, omtalte Cuba som en stor Ø med 6 store Floder; de mente, at det tog 20 Dages Roning i Kano at komme rundt Øen, og at der var Guld- og Perlegruber paa Øen. De derimod, som var ombord paa »Pinta«, omtalte Cuba som et Sted inde i Landet, og at dettes Konge laa i Kamp med en mægtig Fyrste, som de kaldte *Cami* eller *Cavila*; PINZON hævdede derfor, at Cuba var en By inde i Landet, og at Cami var Storchanen, saa at de nu befandt sig ved selve Østasien. COLUMBUS lod sig derfor allerede efter faa Dage overtale til at gaa over til denne Opfatning og noterer ved 1ste November: »Det er sikkert, at dette er Fastlandet, og at jeg nu er mellem *Zaitun* og *Quinsay*, 100 Mil fra disse Stæder, mere eller mindre fra hver af dem.«

Der hvor Spanierne landede den første Dag, fandt de Landsbyen forladt af Indbyggerne; de iagttog de teltlignende Træhuse, Fiskeredskaber, de ikke-gjøende Hunde og tæmte Fugle, Hængekøierne (hvis cubanske Navn *hamac* snart efter blev optaget i de romanske Sprog), det friske Grønsvær, de store og skjønne Palmer og Fuglenes Sang. »Man hørte hele Natten Fuglenes Sang, saa alle frydede sig; Luften var mild og duftende, og der var ikke koldt om Nætterne.« Ikke langt fra Kysten saa man Fjelde hæve sig, og selve Kysten var høiere end paa Bahama-Øerne; den mindede COLUMBUS om Sicilien.

De første Dage seilede COLUMBUS mod Vest eller Nordvest, men da han ikke fandt nogen større Bebyggelse, og Landet fremdeles strakte sig videre i samme Retning, ansaa han det paa Grund af den sene Aarstid for sikrest at vende om (31te Oktober). Den følgende Dag forstod han ved Hjælp af sine »Indiere« at aabne Forbindelse med Indbyggerne paa Cuba, som nu ogsaa modtog ham som Himmelens Sendebud. Under Forhandlinger med dem fik han høre, at paa Cuba var der lidet Guld, men mere i *Babeque* mod Øst, »hvor man samlede Guld om Natten ved Fakkellys og fyldte det i Tønder.« Andre talte om lignende Rigdomme i *Bohio*, hvor Indbyggerne bar det i Ørerne, paa Hals, Arme og Ben. Der var ogsaa stor Handel og Forbindelser med Folk mod Sydøst; men disse Folk — sagde de — var enøiede eller havde Hundehoveder, og de røvede og spiste Mennesker fra de andre Øer. Menneskeæderne kaldte »Indierne« *Caniba*, og de røbede stor Frygt for at møde dem; COLUMBUS lagde Mærke til dette Ord (som kun er en cubansk Udtale af *Cariba* ɔ: Kariber), især fordi det mindede ham om *Chan*'en, som han søgte saa ivrigt

efter, og oversatte derfor Ordet med »Chanens Mænd«; han troede, at de var Storchanens Undersaatter, som drev Sørøveri paa disse Kyster og bortførte Indbyggerne. Allerede den 2den November havde han fra det Sted, hvor han da befandt sig, sendt to Spaniere (den ene var den sproglærde Jøde), ledsaget af to »Indiere«, ind i Landet; de skulde søge at finde Vei til Storchanen og fik med sig de kongelige Brevskaber samt Prøver paa de Krydderier, som Spanierne søgte. De kom tilbage efter fire Dages Forløb og fortalte, at de paa sin Vandring havde truffet flere smaa Landsbyer, engang endog én paa 50 Huse og 1000 (?) Mennesker. De havde overalt faaet en ceremoniel Modtagelse som Himmelens Udsendinger; men om nogen Konge eller noget større Rige kunde de ikke faa Oplysninger, saa Forventningerne om Storchanen ikke blev opfyldte; naar de spurgte efter Guld og Krydderier, pegte man mod Syd og Øst. Det var ved denne Leilighed, at Spanierne traf de Indfødte røgende paa rullede Blade af en Plante, som de kaldte »Tabacos« (Cigarer); men Opdageren anede naturligvis ikke, hvilken Rigdomskilde dette kunde blive, — optagen, som han var af Tanken om de indiske Krydderier. De fandt ogsaa, at de Indfødte dyrkede Korn (Mais), Ærter og Bønner samt Rodfrugter (Batatas); mere Opsigt vakte de duftende Træsorter, som COLUMBUS tog for Kanel og Aloë.

Den 12te November besluttede COLUMBUS at seile østover for at finde Babeque, og havde med sig fem unge Cubanere, som havde været saa uforsigtige at vove sig fra Kysten ombord og der blev fangne, samt otte Kvinder og Børn. De sidste tog han med, fordi han fra Guinea vidste, at Negrene lettere fulgte med til Portugal, naar de havde Kvinder med. COLUMBUS bemærker i denne Anledning i sin Dagbog: »Der er det samme Sprog overalt paa disse Indiens Øer, hvor alle forstaar hverandre; det er ikke som i Guinea, hvor der er Tusender af Dialekter, og ikke engang Nabostammer forstaar hverandre.« Farten gik paa Grund af Modvind langsomt fremad; man landede paa flere Steder, og satte flere Gange ud fra Kysten mod Nord. Man saa da i Nordøst en Ø, som angaves for Babeque (nu Inagua), men maatte atter vende ind til Kysten. MARTIN PINZON adlød ikke Admiralens Ordre, men fortsatte med »Pinta« sin Vei mod Øst, idet han ilede videre for at søge Guldlandet. Men COLUMBUS holdt sig nærmere Cubas Kyst og fortsatte Reisen østover langs Nordkysten, indtil han 4de December naaede Nordostspidsen (Punta de Maysi).

COLUMBUS havde baade 2den November og 21de November fra sit Skib forsøgt Høideobservation med Kvadranten og havde begge Gange fundet en Bredde af 42 Grader; han synes dog selv at tvivle om dette Resultat, idet han siger, at han vil ikke maale med Kvadrant, før han kommer iland. Dette er ganske rigtigt, men man forstaar ikke, hvorledes COLUMBUS kunde komme til et saa besynderligt Resultat; vi har imidlertid her kun et Uddrag af Dagbogen, saa det er sandsynligt (som NAVARRETE formodede), at man paa den Tids Kvadranter aflæste den dobbelte Høide, saa at COLUMBUS egentlig mener 21°.

Ved Afreisen fra Cuba gav han dette Land Navnet *Juana* efter den spanske Kronprins, et Navn, som dog ikke holdt sig. Fra Cuba vilde han 5te December atter søge mod Nordost til Babeque; men da Vinden var nordøstlig, maatte han gaa videre mod Sydøst og naaede den følgende Dag Øen *Bohio* eller, som den snart efter en af dens Provinser blev kaldt, *Haiti*. Den første Havn, han her fandt, kaldte han efter Dagens Helgen *Puerta de San Nicolao* og var strax henrykt over dens Skjønhed og Godhed: »Skjønt jeg har rost Havnene paa Cuba, er denne dog endnu bedre, ja den er uforlignelig.« Han tog Landet i Besiddelse paa sædvanlig Maade, ved Proklamation og ved at opreise Kors ved Havnene; men det varede længe, inden han fik se de nye »Undersaatter«. Indbyggerne troede aabenbart, at de landende var Cariberne; thi de flygtede ved deres Komme og tændte Ilde paa Høiderne for at varsle sine Naboer om Fiendernes Indfald. Imidlertid lykkedes det dog Spanierne ved Hjælp af de medtagne »Indiere« ogsaa her at faa beroliget de Indfødte; disse hilste dem da som Himmelens Sendebud og gav og modtog Gaver. COLUMBUS var strax betaget af Landets Skjønhed og det milde Klima. Her fandt han mere høitliggende Land og Fjelde »som i Andalusien;«[1] i Skovene sang Nattergale og andre smaa Fugle, »som lignede dem i Spanien;« der var herlige Sletter som i Castilien, men endnu skjønnere. Allerede 9de December gav han Øen Navnet *La Española* (den spanske Ø, lat. *Hispaniola*, som man urigtigt har oversat »Lille-Spanien«).

Den 14de seilede han ud forbi Øen *Tortuga* for endnu engang at søge mod Nord til Babeque; men atter drev Vinden ham tilbage til Haiti, og han landede lidt længer øst i en Dal, som han kaldte Paradisdalen *(Valle del paraiso)*. Ogsaa her flygtede Ind-

[1] Han gjorde sig overdrevne Forestillinger om Fjeldenes Høide: »nogle af dem er høiere end Teneriffa, som ellers regnes for det høieste Fjeld« (20de Decbr.).

byggerne og tændte Varselsilde; men COLUMBUS forstod dog ved venlig Behandling og Gaver at faa dem til at vende tilbage og modtage ham. Her traf han atter hos Indbyggere smaa Guldsmykker og troede nu, at han var »nær ved de Steder, hvor Jorden skjulte sine største Rigdomme.« Her gjorde han Bekjendtskab med en ung Konge eller *Cacique*, som efter faa Dages Forløb gik i Forbund og Broderskab med COLUMBUS og forærede ham Guldplader o. l. Her faar han første Gang høre om »Civao« længere i Øst, hvor Guldet findes i Overflod, og Caciquen bar en

Indianere
(efter et gammelt Træsnit, ældre end 1504).

Fane af udhamret Guld; han er strax sikker paa, at »Civao« kun er en anden Udtale af »Zipangu«. Men i disse Dage tilstødte det store Uheld ham, som nær kunde have stanset Reisens Fortsættelse. Juleaften, medens de seilede østover, maatte COLUMBUS, som sjelden undte sig Hvile og havde vaaget den foregaaende Nat, gaa tilsengs af Overanstrængelse; ogsaa Styrmanden benyttede Leiligheden til at tage sig en Hvil og satte en Skibsgut til at styre, som ved Midnat førte Skibet »Santa Maria« lige paa en Sandbanke, og der stod det fast. Det nyttede ikke at forsøge at faa Skibet løs; ved indtrædende Fjære bøiede Skibet sig paa Siden, og Stormasten maatte hugges; men Skibets Fuger løsnede,

saa det maatte opgives og Mandskabet redde sig paa »Niña«. Om Morgenen blev alt, hvad der fandtes paa Skibet, ført paa Land; de Indfødte og den der boende Konge Guacanagari hjalp til med Transporten, og Columbus roser dem med Rette for, at de »ikke tog en Brødsmule eller noget andet med sig.«

Columbus's Stilling var alligevel i det Øieblik ganske fortvivlet; thi Skibet »Niña« havde ikke Plads nok til at føre ham og hele hans Mandskab hjem. Men allerede Dagen efter fandt han en Udvei; han ansaa nu Skibbruddet for en underfuld Førelse af Forsynet, at »Herren havde ladet ham lide Skibbrud, forat han skulde vælge dette Sted til at grundlægge en Koloni.« Flere af Søfolkene havde allerede ytret Ønske om at blive efter i Landet; Indbyggerne var fredelige, Kvinderne venlige, og Haabet om Guld fristende. Han gik ogsaa strax til Udførelsen af sin Plan og gav Ordre til at bygge et Fort med Proviant for et Aar; han haaber til Gud (26de December), at ved hans Tilbagekomst fra Castilien de efterladte har samlet en Tønde Guld ved Tuskhandel og opdaget Guldminer og Krydderier, og det i saa stor Masse, at Kongen og Dronningen inden tre Aar kan foretage Erobringen af den hellige Stad: »Jeg ytrede jo for Deres Høiheder mit Ønske om at se Udbyttet af mine Opdagelser anvendt til Jerusalems Erobring; Deres Høiheder lo dertil og sagde, at det behagede dem vel, men at selv uden dette havde de Lyst dertil.« Af »Santa Marias« Vrag byggedes nu et Blokhus med Vold og Grav omkring, og tilstrækkelige Fødemidler overgaves til de 40 Mand, som skulde blive efter; det nybyggede Fort fik efter Juletiden, da Skibbruddet skeede, Navnet »*Navidad*«.

Ved Nytaarstid bestemte han sig til at drage hjem, idet han ikke turde risikere det ene Fartøi til flere Opdagelser. Han tog Afsked fra Kongen, som han havde givet Gaver af det Slags, som ogsaa Negerkongerne havde sat stor Pris paa (en Skjorte og et Par Handsker), og for at efterlade et imponerende Indtryk gav han Kongen en Prøve paa europæisk Artilleri, idet han tilføiede, at Kongen ikke behøvede at være bange for Kariberne, saalænge han havde Spaniere i sin Nærhed.

Efterat have givet gode Formaninger til sine Folk, drog Columbus 4de Januar 1493 hjemover langs Nordkysten af Haiti. To Dage efter traf han »Pinta« igjen, og Martin Pinzon maatte gaa ombord til sin Admiral og gjøre Undskyldninger for sin Adfærd; Columbus lod, som han troede ham, »for ikke at give efter for

Satans Fristelser, som hele Tiden havde lagt Hindringer i Veien for denne Reise.« COLUMBUS fik høre, at MARTIN PINZON virkelig havde været paa Babeque, men ikke havde fundet Guld der; Indbyggerne havde henvist ham til det sydligere Bohio (Haiti), og did var ogsaa PINZON draget ved Midten af December. Han havde landet nogle Mil længere øst end COLUMBUS og havde her virkelig tiltusket sig Guld, som han havde delt med sit Mandskab. COLUMBUS bemærker i denne Anledning (8de Jan.), at begge Brødrene PINZON havde vist sig umedgjørlige og ulydige og stiftet Partier mod ham; han (COLUMBUS) havde i Taushed fundet sig i dette for at bringe sit Foretagende lykkeligt til Ende; men dette var en medvirkende Aarsag til, at han nu vilde skynde sig hjemad.

COLUMBUS havde ogsaa paa Haiti forsøgt at bestemme Breddegraden. Han noterede allerede ved Afreisen fra Cuba, at Natten varede 15 Timer; da han gjentog Forsøget den 13de, viste Timeglasset, at Natten kun varede 10 Timer, hvilket han dog selv fandt tvivlsomt. Til et bedre Resultat kom han 19de og 21de December, altsaa ved Vintersolhverv; da viste Natten sig at vare 14 Timer, hvilket ikke er saa langt fra det rette ($13^1/_4$ Time). Den 13de forsøgte han ved Kvadrant at bestemme Polhøiden og noterede 34°. Under Forudsætning af samme Reduktion som tidligere (til 17°) er her en Feil paa omtrent 3 Grader; men ogsaa denne Observation blev gjort ombord. COLUMBUS studerede altid med Omhyggelighed Almanaken; da han af denne saa, at den 13de Januar Merkur var i Conjunction med Maanen og Jupiter i Opposition med Sólen, holdt han sig den Dag i Havn, idet han af disse »himmelske Tegn« frygtede Uveir. Derfor forlod han først den 16de Haiti. Endnu i de sidste Dage havde han tænkt paa at undersøge de østenfor liggende Øer (Porto-Rico og de nordligste Antiller); i Haiti havde han samlet Efterretninger om de nærliggende Egne og bl. a. faaet at vide, at der i Syd for Cuba var en stor guldrig Ø ved Navn *Yamaye* (ɔ: Jamaica), og at denne Ø kun var 10 Dagsreiser fjernt fra »Fastlandet«, at der i Øst for Haiti var en stor Ø *Carib*, beboet af menneskeædende Cariber (d. s. s. Caniba), og at der endnu længer i Øst var en Ø *Matinino* beboet af Kvinder, som kun engang om Aaret fik Besøg af Mænd fra Caribernes Ø. Disse to Slags Vidundere fik han Lyst til at undersøge; men da han den 16de skulde seile til Caribernes Ø, blæste der en saa god Vind fra Sydvest, at COLUMBUS efter sine Folks Ønske gav Ordre til at styre efter Vinden og opsatte til næste Reise at søge Cariberne.

IX.

TILBAGEREISEN OG HJEMKOMSTEN.

Den gunstige Vind, som Flaaden havde faaet ved Afreisen fra Haiti, førte dem snart ud i det aabne Hav, og atter kunde de seile Nat og Dag, mest mod Nordøst, vexlende med Øst. Allerede den 3dje Februar lagde COLUMBUS Mærke til, at han saa Nordstjernen omtrent saa høit som ved Cap S. Vincent (altsaa omtrent ved 37°); men han kunde ikke gjøre Høideobservation »hverken med Kvadrant eller Astrolab« paa Grund af Bølgegangen. Man seilede altsaa videre, og Vinden bar dem raskt østover; men den 12te Februar steg Veiret til en Storm saa voldsom, at de to Skibe kun med Nød og neppe kunde holde Kursen efterat have taget næsten alle Seil ind. Skibene tabte hinanden af Syne Natten mellem 13de og 14de Februar, for ikke igjen at mødes før i Havn. COLUMBUS og hans Folk beredte sig til Døden. For at berolige Mandskabet foreslog han (14de Febr.), at de skulde love en Pilegrimsfart til Santa Maria de Guadelupe (i Estremadura) og til Vor Frue i Loreto (Italien), og at den, som trak Loddet, skulde udføre Færden for alle. Loddet traf for den første COLUMBUS selv og for den anden en Matros, for hvem COLUMBUS da lovede at betale Reisen; desuden lovede de, at ved det første Land, de naaede, skulde de drage i Procession og i Bodsskjorte til Messe. COLUMBUS selv var mest ængstelig for, at hans Opdagelse skulde gaa til Grunde med ham. Derfor skrev han paa et Pergament et kort

Brev om sin Reise og bad den, som maatte finde det, om at bære det til Kongen og Dronningen. Pergamentet blev indhyllet i Tøi, omsluttet med Vox og lagt i en Tønde, som derpaa blev kastet i Havet; ingen fik vide, hvad den indeholdt, idet Mandskabet troede, at det var en Pietetshandling. Hans Haab om, at Brevet vilde naa til Spanien, blev imidlertid skuffet; men det var ogsaa unødvendigt; thi allerede Natten efter stilnede Stormen, og den 15de saa man Land. Lodserne var uenige om, enten det var Portugal eller Madeira; men COLUMBUS paastod, at det var Azorerne, og Udfaldet viste senere, at han havde Ret. Denne Dag anvendte COLUMBUS til paa Grundlag af sine Dagbøger at udarbeide en kort Fremstilling af sine Opdagelser (den som nedenfor er oversat); men han daterede dog denne Rapport fra Høiden af Canarierne, uvist af hvad Grund. De følgende Dage nærmede man sig Land, men først den 18de kom man saa nær, at man kunde sende en Baad iland og faa vide, at Øen var *Santa Maria*, den sydligste af Azorerne. Da man blev venligt modtaget, lod COLUMBUS d. 19de Halvparten af sit Mandskab lande for at udføre sit Løfte ved Kirken; men under Processionen blev de fangne, og kun COLUMBUS's Forsigtighed reddede ham fra samme Skjæbne. Han maatte bruge Trusler for at faa sine Folk fri og kom derved til at ligge i flere Dage ved Azorerne. Under dette Ophold fik han høre, at der om Azorerne havde blæst voldsomme Storme i de sidste Uger, og undrede sig over, at han hele Tiden, medens han var i «Indien», havde havt milde Vinde og roligt Hav, men at først ved Azorerne Stormene begyndte. Dette bragte ham atter til at tænke paa den mærkelige Observation, han paa Fremreisen havde gjort om Magnetens Declination, og han slutter med at minde om, at Theologer og lærde Filosofer har meget rigtigt sagt, at det jordiske Paradis laa i det yderste Østen, fordi det er en tempereret Egn, og at de Lande, han nu havde opdaget, laa i det yderste Østen. Vi skal siden se, hvilke mærkværdige Slutninger han senere drog heraf.

Den 24de Februar forlod COLUMBUS Azorerne for at seile østover; her blev efter en Uges Seilads Skibet overfaldt af Storme og mistede alle sine Seil, saa det drev for Master og Taugværk; men Natten til 4de Marts saa man atter Land, og det viste sig at være Klipperne ved Cintra (Portugal). COLUMBUS ansaa det derfor sikrest at gaa lige ind i Tajo's Munding til Havnen Rastelo udenfor Lissabon; herfra sendte han Brev til den portugisiske Konge (som var fraværende), at han paa Hjemveien fra Indien havde søgt den por-

Lissabon i det 16de Aarhundrede.
(Efter BRAUN, Theatrum urbium.)

tugisiske Gjæstfrihed, saaledes som de spanske Suveræner havde paalagt ham i Tilfælde af Nød. Portugiserne havde vanskeligt for ikke at ytre sin Mistro til hans Beretninger. BARTHOLOMEO DIAZ, som var Kaptein over et kongeligt Skib i Havnen, sendte en Baad ud til Niña og krævede, at COLUMBUS skulde gaa fra Borde eller forelægge sine Papirer; men da COLUMBUS viste frem sine Kreditiver som castilisk Admiral, maatte man behandle ham høfligt. Snart kom ogsaa en naadig Indbydelse fra Kongen om at besøge ham i Valparaiso (nær Santarem), og COLUMBUS fulgte Indbydelsen; han fik en udsøgt Modtagelse, skjønt Portugiserne troede, at det var for at prale af sine nye Opdagelser, at COLUMBUS gjorde sin Opvartning hos Kongen. Fra Portugal fik COLUMBUS Anledning til at sende den tidligere skrevne Beretning om sin Reise til sine Monarker. Den 13de Marts gik han atter tilsøs, og 2 Dage efter (15de Marts) seilede han ind i Palos's Havn. Da Indbyggerne kjendte det lille Skib igjen, blev han hilset med Jubel, Klokkerne ringede, og hele Byen ilede ham imøde. Samme Aften kom ogsaa »Pinta« ind i Havnen; men PINZONS Modtagelse blev en anden. PINZON, som af Stormen var drevet mod Nordøst, havde landet i Galicien og havde derfra sendt Bud til Konge og Dronning i Barcelona med Melding om Opdagelsen og Bøn om at faa gjøre sin Opvartning. PINZON har faaet haarde Ord for denne Handling, idet han beskyldes for at have villet røve Opdagelsen fra COLUMBUS; men det maa dog erindres, at han var skilt fra ham i Stormen og vistnok troede, at Niña var gaaet under. Uheldigt for ham var det imidlertid, at Efterretningen om COLUMBUS's Hjemkomst var allerede naaet til Kongen og Dronningen fra Portugal, og Kongen svarede derfor kun PINZON, at han fik indfinde sig sammen med Admiralen. PINZON havde derefter seilet rundt til Palos, hvor han fandt Byen i Jubel over Niña's Ankomst; han listede sig iland uden at hilse paa sin Chef, og faa Dage efter døde han enten af Overanstrængelse eller (som Samtiden mente) af Sorg og Skuffelse.

COLUMBUS naaede nu for et kort Øieblik sin Berømmelses Høide efter de aarelange Anstrengelser og den seierrige Udførelse af sine Planer. I Sevilla fik han Indbydelse fra Konge og Dronning om at komme til deres Hof, da i Barcelona, og de beredte ham saaledes tvers gjennem Spanien et Triumftog, hvis Ceremonier Opdageren selv naturligvis med Glæde bidrog sit til at udstyre. Han

Sevilla i 16de Aarhundrede.
(Efter BRAUN, Theatrum urbium).
Tilvenstre sees Klostret Las Cuelvas og FERNANDO COLON's Have.

reiste fra By til By i pragtfuldt Optog, lod bære foran sig de opdagede Landes Varer og Produkter, Prøver paa Krydderier og Guld og tropiske Fugle, og i Spidsen gik 6 brune og fjædrede »Indiere«, som havde overlevet Overreisen. I Barcelona blev COLUMBUS modtaget i særskilt Audiens; han fik Kongens og Dronningens Tak for den vellykkede Udførelse og blev nu bekræftet i alle sine Titler og Værdigheder. Han blev adlet og fik Ret til at optage i sit Vaabenskjold Castiliens og Leons Vaaben (Kastellet og Løven) med en Afbildning af de indiske Øer; derimod er det en senere Tilsætning, at hans Vaabenskjold skulde bære den bekjendte Devise: »Til Castilien og til Leon fandt COLON en *ny Verden*« *(A Castilla y a Leon nuevo mundo halló* COLON); thi ingen anede endnu noget om Opdagelsen af den »nye Verden«; det blev først efterhaanden i Løbet af det 16de Aarhundrede aabenbaret, at der i de vestlige Farvande existerede et nyt ukjendt Fastland, beboet af fremmede og besynderlige Menneskeracer, som i Tusender af Aar havde udviklet en særegen Kultur. COLUMBUS og hans Samtid, ja endog den følgende Generation, troede kun, at han havde opdaget Dele af Indien eller Øer østenfor Indien. I det Brev, som COLUMBUS fra Lissabon havde sendt en af sine Beskyttere, den aragoniske Hofintendant LUIS DE SANTANGEL, og som denne lod trykke i Barcelona, har COLUMBUS udtrykt sig forsigtigt om »Juana« som en stor Ø ved Indien uden nærmere at bestemme dens geografiske Nærhed ved Asien. Et omtrent ligelydende Brev, som han havde sendt den aragoniske Skatmester GABRIEL SANCHEZ, blev i Rom faa Maaneder efter oversat paa Latin og udkom i flere Udgaver under Titelen »CHRISTOFER COLUMBUS's Brev om ny opdagede Øer *hinsides Ganges*«; det udbredtes fra Italien ogsaa til andre Lande og Sprog og blev i lange Tider det eneste Grundlag for Udlændingers Kjendskab til de nye Lande. Ingen nærede heller nogen Tvivl om Rigtigheden af, hvad han berettede; der blev kun Spørgsmaal om, *hvor* nær Øerne laa Asien, og hans Landsmand PETRUS MARTYR DE ANGLERIA udtalte strax sin Mening, at Cuba og Haiti laa nærmere Europa, end COLUMBUS antog, og ansaa dem for det samme som det mystiske »Antilia«, hvilket ogsaa nogle Aar senere førte til, at dette Navn overførtes paa de nyopdagede Øer (tidligst paa Kartet fra 1502). Men i den første

COLUMBUS's Vaaben.

Opdagelses Rus kom ikke denne Kritik til Orde. FERDINAND og ISABELLA var optagne af at sikre sig de nyopdagede Lande, navnlig mod mulige Fordringer fra Portugisernes Side, og denne Virksomhed ytrede sig paa dobbelt Maade, dels ved at udruste Admiralen til paa en kraftig Maade at tage de nye Lande i fuld Besiddelse, dels ved at sikre sig Pavens Bistand. De Breve, som den spanske Regjering sendte til Paven om Opdagelsen, kjendes ikke; de maa have indeholdt et Exemplar af COLUMBUS's egen Beretning samt et Forslag af ham om en Delingslinje mellem de spanske og portugisiske Opdagelser; han har her fæstet Opmærksomheden paa det Sted, hvor Magnetnaalen begyndte at vise mod Nordvest, og har tænkt sig, at her var en af Naturen given Deling mellem den østlige og vestlige Verden. Dette kan forstaaes af Pavens Svar. Pave ALEXANDER VI, selv Spanier, var strax villig til at begunstige den spanske Konge og Dronning, som nylig havde vist sin Iver for den »rette Tro« ved at undertvinge den sidste Maurerkonge fra Granada og ligeledes ved at udplyndre og fordrive de spanske Jøder; i en Bulle af 3dje Mai 1493 siger Paven, at han har faaet at vide, at hans »elskede Søn«, CHRISTOPHORUS COLON, ved at seile i Oceanet mod Vest til Indierne havde opdaget visse fjerne hidtil ukjendte Øer og Fastlande, at COLON paa den vigtigste Ø har bygget en Fæstning og efterladt sine væbnede Mænd, og at de der boende fredelige Indbyggere forhaabentlig kan omvendes til Kristendommen o. s. v.; derfor giver han »af fri Vilje, efter sikker Kundskab og med apostolisk Magtfuldkommenhed« alle hedenske Lande og Øer i det vestlige Ocean, som nu var opdagede eller som senere vilde blive opdagede, nu og for al Fremtid til de castiliske Monarker. I en ny Bulle af 4de Mai optrak Paven en Grænse mellem de castiliske og portugisiske Krav; men denne Grænse var rigtignok trods Pavestolens »sikre Kundskab« (certa scientia) betegnet saa ubestemt, at den kort efter maatte gjøres om igjen. I Bullen staar nemlig, at der skulde trækkes en Linje fra Nordpol til Sydpol 100 Mil »i Vest og Syd« for Azorerne og Cabo-Verde-Øerne og alle Lande og Øer »vestenfor og søndenfor« denne Linje skulde tilhøre Spanien; nu ligger ikke Azorerne og Cabo-Verde-Øerne under samme Bredde (der er 6 Graders Forskjel), Udtrykket »søndenfor« en Linje, som gaar fra Nordpol til Sydpol, er meningsløst, og desuden vilde netop Grænserne blive tvivlsomme, naar Portugiserne (som de haabede) engang naaede i Øst helt til Indien. Portugiserne protesterede derfor mod Bullen, og efter mange For-

handlinger enedes Spanien og Portugal (Juni 1494) om en ny Deling af de Opdagelser, de haabede at gjøre: en »Demarkationslinje« blev trukket 370 Mil (leguas) i Vest for Cabo-Verde-Øerne, og dennegang deltes hele Jorden, saa at Linjen ogsaa gik over den østlige Halvkugle. Følgen blev vistnok alligevel nye Stridigheder, da Bestemmelsen kom ubeleiligt for Portugisernes senere Opdagelser (Newfoundland og Brasilien); men disse endtes dog i sin Tid ved nye Forlig, som bestemte, hvad der blot skal nævnes, at Brasilien skulde være portugisisk, medens de øvrige Dele af den »nye Verden« tilfaldt Castilien.

X.

COLUMBUS'S EGEN FORTÆLLING OM DEN FØRSTE OCEANFÆRD[1].

[Dette Brev om Øer, fundne i Indien, sendte COLON til Hofintendanten[2]; det indeholdt et andet til Deres Høiheder].

Señor. Da jeg ved, at De vil glæde Dem over den store Seier, som Vor Herre har givet mig paa min Reise, skriver jeg til Dem dette Brev, hvoraf De vil faa se, hvorledes jeg i 33 Dage er naaet til Indien (egl. Indierne) med den Flaade, som Deres Høiheder Kongen og Dronningen, vore Suveræner, gav mig.

Der har jeg fundet mange Øer, beboede af utallige Mennesker. Alle Øerne har jeg taget i Besiddelse for Deres Høiheder ved offentlig Forkyndelse og ved at udfolde den kongelige Fane uden at møde Modstand.

Den første Ø, som jeg fandt, gav jeg Navnet *San Salvador* (den hellige Frelser) til Minde om hans høie Majestæt, som har givet (os) alt dette. Indierne kalder den *Guanahani.*

Den anden Ø gav jeg Navnet *Santa Maria de Concepcion* (S. M. af Undfangelsen), den tredje *Fernandina*, den fjerde *Isabella*, den femte *Juana*, og saaledes gav jeg hver af dem et nyt Navn.

---

1 Oversat efter den spanske Original, med Benyttelse af HARRISSE's franske og E. DAHLGREN's svenske Oversættelse.

2 *escribano de racion* (egentlig Regnskabs-skriver) har jeg oversat med »Hofintendant«, da denne Embedsmand havde Bestyrelsen af de til det kongelige Hus og Hofholdningen henlagte Midler.

Da jeg kom til Juana, fulgte jeg dens Kyst mod Vest, og jeg fandt den saa udstrakt, at jeg tænkte den var Fastlandet, Provinsen Kathay, og saasom jeg fandt hverken Stæder eller Byer ved Havbredden, men bare smaa Hytter, med hvis Indbyggere jeg ei kunde komme i Tale, fordi de flygtede ved vort Komme, saa drog jeg videre i den Tanke, at jeg ikke kunde undlade at træffe store Stæder eller Beboelser.

Efterat have seilet mange Mil uden at finde nogen Forandring saa jeg, at Kysten førte mig mod Nord, hvilket var mod mit Ønske, da Vinteren nærmede sig, og min Hensigt var at seile mod Syd, og da Vinden var gunstig, besluttede jeg ikke at vente længere, men vendte tilbage til en Havn, som jeg forud havde fundet, og derfra sendte jeg to Mænd op i Landet for at faa vide, om der fandtes en Konge eller store Stæder. De gik i 3 Dage og fandt utallige smaa Bosteder og Mennesker, men intet Spor af Styrelse, hvorfor de vendte tilbage.

Gjennem andre Indiere, som jeg forud havde bemægtiget mig, havde jeg faaet fuld Besked om, at dette Land var en Ø, og derfor fulgte jeg dens Kyst mod Øst lige til Enden 107 Mil (leguas).

Fra dette Cap saa jeg mod Øst en anden Ø i en Afstand af 7—8 Mil, og den gav jeg Navnet *La Española.* Jeg drog did og fulgte dens nordlige Kyst, aldeles som jeg havde gjort paa *Juana*, 178 Mil i ret Linje.

Denne Ø (ɔ: La Española) og alle de øvrige er i høi Grad frugtbare, og den har mange Havne ved Havkysten, over enhver Sammenligning med dem, jeg har lært at kjende i de kristne Lande, og talrige gode og store Floder, saa det er vidunderligt. Landet er høit, og deri er mange Fjeldkjeder og høie Toppe, men dog ikke saa høie som paa Isla de Centre (ɔ: Teneriffa). Øerne er skjønne og af tusend Former, alle tilgjængelige og dækkede med Træer af tusend Arter, saa høie, at de synes at naa til Himmelen; Jeg tror for vist, at de aldrig fælder sit Løv; thi jeg saa dem saa grønne og saa skjønne som Træerne i Spanien i Mai Maaned; nogle stod i Blomst, andre bar Frugt, andre var i anden Tilstand efter deres Natur. Nattergalen og andre Smaafugle af tusend Arter sang i November Maaned, da jeg kom did. Der fandtes Palmer af 6 eller 8 Arter, som er vidunderlige at beskue paa Grund af de skjønne og vexlende Former; det er ligesaa med de andre Træer, Frugter og Urter. Der findes Barskove, store Sletter, Honning, Fugle af

mange Arter og mange forskjellige Frugter. Inde i Landet er der mange Malmgruber og en uberegnelig Folkemængde.

La Española er vidunderlig. Bjerge og Fjelde, Skove, Sletter og Enge er saare herlige og frodige til at plante og saa, opføde Husdyr af alle Arter, bygge Byer og Landsbyer. Man maa have seet Havnene, saavelsom de mange og store Floder af friskt Vand, af hvilke mange er guldførende, for at tro derpaa. Træerne, Frugterne og Urterne der er meget ulige dem paa *Juana*. Paa denne Ø findes Krydderier i Mængde og rige Gruber paa Guld og andre Metaller.

Indbyggerne paa denne Ø og alle de andre, som jeg har fundet eller faaet Kundskab om, gaa ganske nøgne, baade Mænd og Kvinder, saaledes som deres Moder har født dem, med Undtagelse af nogle Kvinder, som dækker et eneste Sted med et enkelt Blad eller et Stykke Bomuldstøi, som de tilvirker i denne Hensigt. De har hverken Jern eller Staal eller Vaaben, ei heller skulde de kunne benytte saadanne, — ikke fordi de ikke er velbyggede eller af høi Væxt; men fordi de ere saa forunderlig frygtagtige. De har ingen andre Vaaben end Rørstokke, i hvis Ende de fæster et lidet Stykke spidst Træ; men ikke engang det vover de at bruge.

Mange Gange har det hændt, at jeg sendte tillands til en eller anden Landsby to eller tre Mænd for at komme i Tale med dem. Indbyggerne kom dem imøde i stor Mængde, men naar de saa dem nærme sig, flygtede de, Faderen uden at vente paa sin Søn. Og dette var ikke, fordi vi havde tilføiet nogen af dem ondt; thi tvertom — hvor jeg har været og faaet dem i Tale, — har jeg altid givet dem af alt, hvad jeg havde, enten Tøier eller mange andre Ting; men fordi de er saa uforbederlig modløse. Men efterat de har fattet Tillid [til os] og overvundet denne Frygt, er de saa ligefremme og gavmilde med, hvad de har, at man ei skulde tro det uden at have seet det. De siger aldrig nei, om man beder dem om noget af, hvad de har, men tilbyder det af sig selv, og de viser saa stort Venskab, at de skulde give bort sit Hjerte og alt andet af Værdi, og hvor lidet det end er, som man giver til Gjengjæld, er de tilfredse dermed. Jeg forbød [mine Folk] at give dem saa daarlige Ting som Stykker af knuste Fade, Glasstykker og Taugstumper, endskjønt de, naar det lykkedes dem at faa saadant, troede at have faaet den skjønneste Juvel i Verden. Det er sikkert, at en af vore Sømænd byttede et Snørebaand med en

Vægt i Guld paa $2^1/_2$ Castellano[1], og andre fik endog mere for Gjenstande, som var endnu mindre værd; og for nye »blancas«[2] gav de alt, hvad de havde, lige til to eller tre Castellanos i Guld eller en eller to »arobas«[3] af spundet Bomuld. Som Taaber gav de alt, hvad de havde, for Stykker af Tøndebaand, hvilket syntes mig Uret; derfor forbød jeg det og gav dem tusend vakre og nyttige Ting for at vinde deres Hengivenhed og lokke dem til at blive Kristne og til at elske og tjene Deres Høiheder og hele den castiliske Nation, saavelsom til at hjælpe os og give os de Ting, som de har i Overflod og vi trænger til. De kjender ikke nogen Sekt eller noget Slags Afguderi, undtagen at de alle tror, at Magten og det Gode er i Himmelen. De tror fuldt og fast, at jeg med mine Skibe og Folk er komne fra Himmelen, og det er i denne Tro, at de modtog mig overalt, efterat de havde overvundet sin Rædsel. Og dette kommer ikke af, at de er uforstandige; tvertimod er de meget skarpsindige og er Folk, som seiler paa alle disse Have. Det er overraskende, hvor godt de gjør os Regnskab for alt, skjønt de aldrig har seet Folk med Klæder paa eller Skibe som vore. Da jeg kom til Indien, tog jeg med Vold paa den første Ø, som jeg opdagede, nogle af dem, forat de kunde lære vort Sprog og give mig Oplysning om, hvad der fandtes i disse Egne. Paa denne Vis lykkedes det os at gjøre os forstaaelige for hverandre, dels med Ord og dels med Tegn, og de har været mig til stor Nytte. Jeg fører dem fremdeles med mig, og uagtet vi har levet længe sammen, tror de endnu, at jeg kommer fra Himmelen, og de var de første til at forkynde dette, naar jeg landede. De løber da fra Hus til Hus og til de nærmeste Landsbyer, raabende med høi Røst: »kom, kom og se Mændene fra Himmelen.« Og saa kommer alle, Mænd og Kvinder, store og smaa, naar de ikke længer frygter os, og de bringer med Mad og Drikke, som de giver os med overraskende Venlighed.

De har paa alle Øerne en Mængde Kanoer, lig vore *fustas* til at ro, større eller mindre, mange endog større end en *fusta* til 18 Rorbænke. Disse Kanoer er ikke saa brede, fordi de er gjorte af et eneste Træ; men en *fusta* kan ikke indhente dem i Roning, da de gjør en utrolig Fart. De bruger dem til at færdes mellem

---

1 en spansk Mynt, $1/5$ Mark Guld; nu af Værdi omtrent 5 Kr. 40 Øre.

2 Kobberstykker, omtrent $1/2$ Øre værd.

3 en *»aroba«* er = $11^1/_2$ kg.

alle disse utallige Øer og fører sine Varer paa dem. Jeg har seet Kanoer, som bærer 70—80 Mænd, hver med sin Aare.

Paa alle disse Øer har jeg ikke fundet stor Forskjel i Folkenes Udseende eller Sæder og Sprog, og alle forstaar hverandre, hvilket er meget besynderligt og giver mig Haab om, at Deres Høiheder vil give sig ifærd med deres Omvendelse til vor hellige Tro, for hvilken de viser stor Tilbøielighed.

Jeg har allerede sagt, at jeg har tilbagelagt 107 Mil langs Kysten af *Juana* i lige Linje fra Vest mod Øst. Efter denne Afstand kan jeg sige, at denne Ø er større end England og Skotland tilsammen; thi bortenfor disse 107 Mil mod Vest findes to Provinser, som jeg ikke har besøgt. I en af dem ved Navn *Avan* fødes Indbyggerne med Hale. Disse Provinser kan ikke have mindre Udstrækning end 50 til 60 Mil, efter hvad jeg har kunnet forstaa af de Indiere, som jeg har hos mig, og som kjender alle Øerne.

Den anden Ø, La Española, har en større Omkreds end Spanien fra Colunga langs Kysten lige til Fuentarabia i Biscaya; thi efter en af Firkantens Sider har jeg faret 188 lange Mil i lige Linje fra Vest til Øst. Denne Ø er værd at naa, og siden man har seet den, kan man aldrig opgive den.

Jeg har taget i Besiddelse for Deres Høiheder alle disse Øer, som er bedre udstyrede, end jeg formaar og vilde kunne sige. Jeg har dem saaledes i min Magt, at Deres Høiheder kan byde over dem saa fuldstændigt som over Riget Castilien.

Paa Øen *La Española*, paa et Sted meget nær Guldgruberne og meget beleiligt for Samfærdsel saavel til Fastlandet som til Storchanens Land, hvormed der skal blive en rig Handel og stor Fordel, har jeg taget i Besiddelse en stor By, som jeg har givet Navnet *Villa de Navidad*. Der har jeg ladet grunde en Befæstning med Kastel, som ved denne Tid vil være fuldt færdige, og jeg har efterladt der i tilstrækkeligt Tal Folk med Vaaben, Artilleri og Levnetsmidler for mere end ét Aar, saavelsom en *fusta* og en Høvedsmand, kyndig i Sømandskab og anden Kundskab til at bygge andre Baade.

Jeg er i saa stort Venskab med Kongen i dette Land, at han regner sig det for en Ære at kalde mig sin Broder og at behandle mig som en saadan. Og selv om dette Sindelag skulde ændres, og man vilde mishandle vore Folk, saa ved hverken han eller hans Mænd, hvad Vaaben er: de gaar nøgne, saa som jeg har sagt, og er de modløseste Mænd i Verden, saa at de Folk, som er efter-

ladte der, er mange nok til at herje dette Land og denne Ø, uden Fare for dem, om de forstaar at opføre sig vel.

Det synes mig, som om Mændene paa disse Øer nøier sig hver med en Hustru; men til Kongen eller Høvdingen giver de indtil tyve. Kvinderne synes mig at arbeide mere end Mændene. Jeg kan ikke forstaa, om de besidder særskilt Eiendom; det saa mig ud til, at de alle delte mellem sig, hvad hver enkelt havde, navnlig Fødemidler.

Hidtil har jeg ikke paa disse Øer fundet underligt skabte Mennesker, saa som mange troede; tvertimod er de alle vel skabte, og heller ikke er de sorte som i Guinéa, og de har faldende Haar, og de bor ikke, hvor Solens Straaler frembringer mest Varme, skjønt det er sandt, at Solen virker stærkt, da Landet ligger 26 Grader fra Æquator.

Paa disse Øer har det været meget koldt paa Bjerghøiderne denne Vinter; men de holder Kulden ud, da de er vante dertil og spiser Kjød med Masser af hidsende Krydderi til.

Med Hensyn til underligt skabte Mennesker, fik jeg ikke høre om saadanne undtagen paa en Ø, som er den næst nærmeste, naar man kommer til Indien (ɔ: fra Europa); den er beboet af Folk, som paa alle disse Øer ansees for vilde og æder Mennesker. Disse har mange Kanoer, med hvilke de drager til alle Indiens Øer for at røve og plyndre, hvad de kan. De er heller ikke mere vanskabte end de andre, undtagen at de har den Skik at bære langt Haar, ligesom Kvinder, og de bruger Buer og Pile, gjorte af samme Slags Rør med en liden Træspids yderst, af Mangel paa Jern, som de ikke har. De er vilde i Sammenligning med alle de andre Folk, som er overmaade frygtagtige; men jeg frygter dem ikke mere end de øvrige. Det er disse, som har ægteskabelige Forbindelser med Kvinderne paa den Ø, hvorpaa der ikke findes Mænd, og som er den nærmeste, naar man farer fra Spanien til Indien. Disse Kvinder befatter sig ikke med Kvindearbeide, men har Buer og Pile af Rør, som ovenfor nævnt; de bærer Vaaben og dækker sig med Plader af Kobber, som de har meget af.

Man forsikrer mig, at der findes en anden Ø, større end La Española, hvis Indbyggere ikke har Haar. Der findes meget Guld. Fra denne Ø og fra de øvrige fører jeg Indiere med som Vidner.

For at slutte min Fortælling med alene det, som har hændt under denne Reise, som blot har været en Forsøgsfærd, vil Deres Høiheder se, at jeg skal give dem alt det Guld, de behøver, og

med en ringe Hjælp fra dem; videre Krydderier og Bomuld saameget, Deres Høiheder befaler, at man skal indføre deraf, og Mastix[1] saa meget, de befaler, hvilken Vare man endnu ikke har fundet andensteds end i Grækenland, paa Øen Chio, hvilken Signoria[2] sælger saa dyrt, det behager den. Videre Aloe saa meget, som de ønsker at indføre, og af Afgudsdyrkere saa mange Slaver, som de ønsker skal føres derfra. Jeg tror at have fundet Rhabarbra og Kanél, og de Mænd, jeg har efterladt, skal finde tusend andre Produkter; thi jeg stansede ingensteds, saalænge Vinden tillod mig at seile, undtagen i Byen *Navidad*, hvor jeg efterlod alt i Sikkerhed og god Orden.

I Sandhed skulde jeg have udrettet meget mere, hvis Skibene havde hjulpet mig saa, som de skulde.

Dette er tilstrækkeligt. Lovet være den evige Gud, Vor Herre, som giver alle dem, der gaar hans Veie, at vinde Seier i Ting, som synes umulige. Og denne var aabenbart en saadan; thi hvor meget man end har talt og skrevet om disse Lande, saa var alt Gjætning, og ingen havde seet dem, og de, som lyttede dertil, hørte paa det og dømte det snarere som Fabler end noget andet.

Saaledes har vor Forløser givet vor berømmelige Konge og Dronning og deres berømte Riger en Seier saa stor, at hele Kristenheden bør glæde sig derover og feire store Fester og bære frem høitidelige Taksigelser til den hellige Treenighed med mange høitidelige Lovtaler for den store Ære, som vil vindes ved saa mange Folkeslags Omvendelse til vor hellige Tro, og videre for de timelige Velgjerninger, som vil bringe ikke blot Spanien, men alle Kristne stor Opmuntring og Vinding.

Skrevet i Korthed, paa Caravelen, paa Høiden af de Canariske Øer den 15de Februar 1493.

Til Deres Tjeneste
Admiralen.

Efterskrift, som laa inde i Brevet: Efterat dette var skrevet, og jeg befandt mig i det castiliske Hav, blev jeg anfaldt af en saa stærk Vind fra Syd og Sydøst, at jeg blev tvungen til at lette Skibene og løbe ind her i Lissabons Havn idag, hvilket er det største Under i Verden, og jeg besluttede at skrive herfra til Deres Høiheder.

---

[1] ɔ: Harpix af Pistacietræet.

[2] ɔ: Regjeringen i Genua, hvem Chio tilhørte.

Overalt i Indien — did jeg naaede paa 33 Dage og hvorfra jeg vendte hjem paa 28 — har jeg altid havt et Veir som i Mai, med Undtagelse af disse Storme, som har sinket mig i 14 Dage under Krydsning i dette Hav. Alle Sømænd siger, at man aldrig har seet en saa haard Vinter eller tabt saa mange Skibe. Skrevet den 14de[1] Marts.

[Dette Brev om Øer, fundne i Indien, sendte COLON til Hofintendanten. Det indeholdt et andet til Deres Høiheder.]

---

[1] 14de maa være Skriv- eller Trykfeil for 4de Marts; thi paa denne Dag seilede COLUMBUS ind i Tajo og fik da strax i Rastelo ved Mundingen høre om Vinteren og de mange Søulykker. Dette fremgaar af hans bevarede Dagbog, hvor han optegnede Begivenhederne Dag for Dag.

XI.

DEN ANDEN OPDAGELSESREISE.

Allerede i April 1493 forberedtes nye Foretagender mod Indien; der blev oprettet et eget Departement for de indiske Anliggender, og betydelige Midler stilledes til Columbus's Raadighed. Der skulde udrustes en hel Flaade, og en ikke liden Hærstyrke, endog Rytteri, tages ombord; man vilde foretage en fuldstændig Kolonisation paa Haiti; man tog Kornsorter og alle Slags Husdyr med for at indføre europæisk Civilisation; Haandværkere og Bygmestere skulde følge med for at bygge en By, en Prest for at omvende »Indierne« osv., og medens det til den første Reise havde været vanskeligt at presse Mandskab, blev det nu nødvendigt at afvise mange, som vilde være med; nu, da Oceanfarten havde vist sig at være saa lidet farefuld og saa meget mere forhaabningsfuld, meldte der sig talrige Skarer af spanske Soldater og fattige Adelsmænd, som vilde paa en let Maade vinde Rigdomme i det guldrige »Indien«.

Med en Flaade paa 17 Skibe og omtrent 1500 veludrustede Mænd ombord, seilede COLUMBUS 25de September 1493 ud fra Cadiz; han tog ogsaa denne Gang Veien om Canarierne, som han ikke forlod før 13de Oktober, men valgte derefter en noget sydligere Kurs, fordi han vilde opdage de Øer, som han havde hørt om i Øst og Sydøst for Haiti, og som han mente laa Europa saa meget nærmere. Ogsaa denne Gang fik han samme heldige Veirforhold som forrige Gang, saa at man allerede efter 20 Dages Over-

Besøget pa Kanibalernes Øer.
(Efter PHILOPONUS's Nova typis transacta navigatio.)

fart 3dje November saa Land foran sig: en høi Ø, som de efter Søndagen kaldte »Dominica«; derefter fulgte Opdagelsen af de andre nordlige »Antiller« indtil Portorico. Paa disse Øer gjorde Spanierne nærmere Bekjendtskab med de vilde Cariber eller «Kanibaler», deres forgiftede Pile og deres Festmaaltider paa Menneskekjød; dette Bekjendtskab førte til en for den Tid nærliggende Theori, at disse «Kanibaler» havde de Kristne Ret til at forfølge og gjøre til Slaver, — en Theori, som snart udstraktes ogsaa til de andre, fredeligere «Indiere» paa Haiti og Bahamaøerne. Man var paa »Guadeloupe« saa heldig at tage flere Cariber samt mange af dem fangne Kvinder, der viste sig at høre til samme Stamme som Haitiboerne og med Glæde sluttede sig til Befrierne. Derimod traf man ikke denne Gang paa Kvinde-øen Matinino, og Sagnet om Amazoner i disse Egne synes snart efter at være uddøet for at dukke op paa sydligere Punkter.

Paa Sydsiden af Portorico, som Cariberne kaldte ***Burriquen,*** landede man den 16de November, men man søgte forgjæves at stifte Bekjendtskab med de Indfødte, som var flygtede af Frygt for Cariberne. Man seilede vestom Øen og drog derfra over til Nordøstpynten af Haiti, som naaedes 18de November. Man seilede videre langs Kysten, og da man her en af de følgende Dage fandt Liget af en skjægget Mand — som antoges for en Spanier —, begyndte COLUMBUS at frygte for de efterladte Spaniere og skyndte sig videre for at naa sin Koloni Navidad.

Den 27de om Aftenen naaede Flaaden udenfor Navidad, hvor han haabede at blive modtagen med Jubel; han lod affyre et Kanonskud for at melde sin Ankomst; men ingen svarede, og i ængstelig Forventning oppebiede man Dagens Komme. Den aabenbarede, at det spanske Fort laa i Ruiner, delvis brændt, at alle Forraad var udplyndrede, og Beboerne forsvundne; først efterhaanden erfarede man af de omboende Indfødte, at Besætningen havde levet et meget uroligt Liv under indbyrdes Stridigheder og Plyndring af de Indfødte, hvilket tilslut havde ført til, at en nærboende Høvding havde indtaget Fortet med overvældende Magt og dræbt de overlevende. Denne den første Prøve paa Spaniernes koloniserende Evne i de nye Egne var det første Uheld, som traf COLUMBUS paa den anden Reise; — det var ikke mindst sørgeligt for ham, fordi han havde haabet, at hans efterladte Mænd skulde have anvendt Tiden til at samle Guld i Statens Tjeneste; og det blev det første i en lang Række af Ubehageligheder. Til den Koloni,

han nu vilde anlægge, valgtes en Havn længere i Øst, paa Nordsiden af Haiti; her blev ogsaa i Hast bygget en By med Torv, Kirke og offentlige Bygninger. Byen fik Navnet *Isabella* efter Dronningen og blev saaledes den første europæiske By i »Indien«. Men snart viste det sig, at den nye By var anlagt i en meget usund Egn; Sygdomme angreb Kolonisterne, Columbus selv blev syg, og Misfornøielse og Skuffelse udbredte sig overalt.

Da de fleste Skibe, efter at have losset sin Ladning, skulde sendes hjem Vaaren 1494, skjønte Columbus, at det vilde have en altfor ugunstig Virkning hjemme, om de kom tilbage uden Prøver paa Landets Rigdomme (han havde jo haabet at sende Guld hjem fra Navidad); han sendte derfor nogle af sine Mænd under Ledelse af den kjække Alonso de Ojeda ind til Guldlandet »Civao«, og de fandt virkelig saameget Guldstøv og andre Spor af Guldrigdomme, at Columbus kunde sende 12 af Skibene hjem til Spanien med forhaabningsfulde Anvisninger paa Fremtiden, men samtidig med Krav paa nye Understøttelser.

Den 24de April 1494 drog Columbus med tre Skibe ud paa nye Opdagelser, idet han efterlod sin yngste Broder Diego som Statholder i Isabella; han vilde selv forsøge at seile lige til Fastlandet (Kathay) og drømte om at vende hjem om Afrika — i Portugisernes Farvand. Han naaede Cubas Nordøstspids (Maysi); men da han før havde seilet, som han troede, over hundrede Mil langs Nordkysten uden at finde Spor af den »indiske« Kultur, valgte han nu at seile søndendom — paa Veien til »Mangi« og »Quinzay«. Han landede paa mange Steder og søgte efter Guld; men da de Indfødte stadigt henviste ham til at seile mod Syd, stævnede han dristigt ud i Havet for at søge Jamaica, hvis Tilværelse han allerede kjendte fra forrige Reise (S. 65). Han naaede ogsaa (5te Mai) Øen, hvis Skjønhed straks henrev ham, saa han kaldte Landingspladsen *Santa Gloria* og sammenlignede den med de Saliges Boliger. De kraftige Beboere modtog imidlertid Spanierne krigersk, saa at man maatte skræmme dem med Kanonskud. Indbyggerne lod sig dog efterhaanden formilde og aabnede en Tuskhandel med Spanierne; men da heller ikke de havde Guld, foretrak Columbus at vende tilbage til Cuba; det er tydeligt, at Cubanerne har ment de virkelige Guldlande i »Sydamerika«; men derom kunde Columbus jo ingen Anelse have. Han naaede heldigt til Cuba og fortsatte Reisen vestover langs Sydkysten; han kom her ind i et farligt Farvand, fuldt af Koraløer og Grunde og gjenkjendte her Marco Polos utallige

Øer i Sydøst for Asien. Han fik høre om en Fyrste »MANGO« — det forklarede han sig som Kongen i *Mangi* — og om Halemenneskerne; men man traf dog ingen af dem. Indbyggerne svarede ham altid, at deres Land strakte sig umaadelig langt mod Vest, de kjendte ingen Ende derpaa. Tilslut havde COLUMBUS efter sin Regning seilet 335 Leguas langs Sydkysten (i Virkeligheden omtrent 100 geogr. Mil, naar Kystens Krumninger sættes udaf Betragtning); og da han saa Cubas Kyst bøie sig mod Syd, troede han med Sikkerhed at gjenkjende den asiatiske Kystlinje (det sydlige China), som fra at gaa fra Øst til Vest bøiede sig mod Syd (Bagindien); han mente derfor at være 30 Grader Øst for de gamle Geografers »gyldne Halvø«, d. v. s. Malacca. Havde han denne Gang kunnet seile en eller faa Dage videre mod Vest, vilde han have naaet Cubas sydvestlige Cap (Corrientes) og opdaget, at Kysten gik mod Nord, og at altsaa Kuba ikke var det asiatiske Fastland, men en stor Ø. Men da Skibenes Tilstand og Mandskabets Ængstelse her ikke tillod ham at gaa længere, besluttede han at vende om. Før Afreisen lod han forhøre hos alle Ombordværende, om de ikke var enige med ham i hans geografiske Opfatning, og da ingen modsagde ham, lod han optage en Protokol, hvori alle 80 Mand erklærede det under Ed for sin Overbevisning, at de aldrig havde hørt Tale om en Ø, som strakte sig 335 Mil fra Vest til Øst, og de nærede ingen Tvivl om, at dette var et Fastland, saa at man herfra kunde naa overland — tvers gjennem Asien — til Spanien; de forpligtede sig, hvis de nogensinde benegtede det, Officererne til at betale en Bod af 10,000 Maravedis og Matroserne til at miste sin Tungespids, d. e. erkjende sig som Løgnere; denne Erklæring forhindrede ikke ialfald én af Underskriverne, JUAN DE LA COSA, fra at forandre Mening, idet han 6 Aar senere paa sit berømte Verdenskart efter bedre Underretteiser afbilder Cuba som en Ø. Dokumentet, som er underskrevet 12te Juni 1494, findes endnu i det »indiske« Arkiv i Sevilla.

Paa Hjemveien naaede Skibene under stadige Farer langs Cuba atter til Jamaica, som omseiledes, derfra til det sydvestligste Hjørne af Haiti og seilede saa rundt Sydkysten af denne Ø; her maatte COLUMBUS atter forundre sig over Unøiagtigheden i TOSCANELLIS Kart, der afbildede ZIPANGU'S Længdestrækning fra Nord mod Syd istedetfor, som det nu viste sig, fra Øst mod Vest. Ved Øen Saona fik Columbus Leilighed til Natten 14—15 September at observere en Maaneformørkelse og foretage — for første

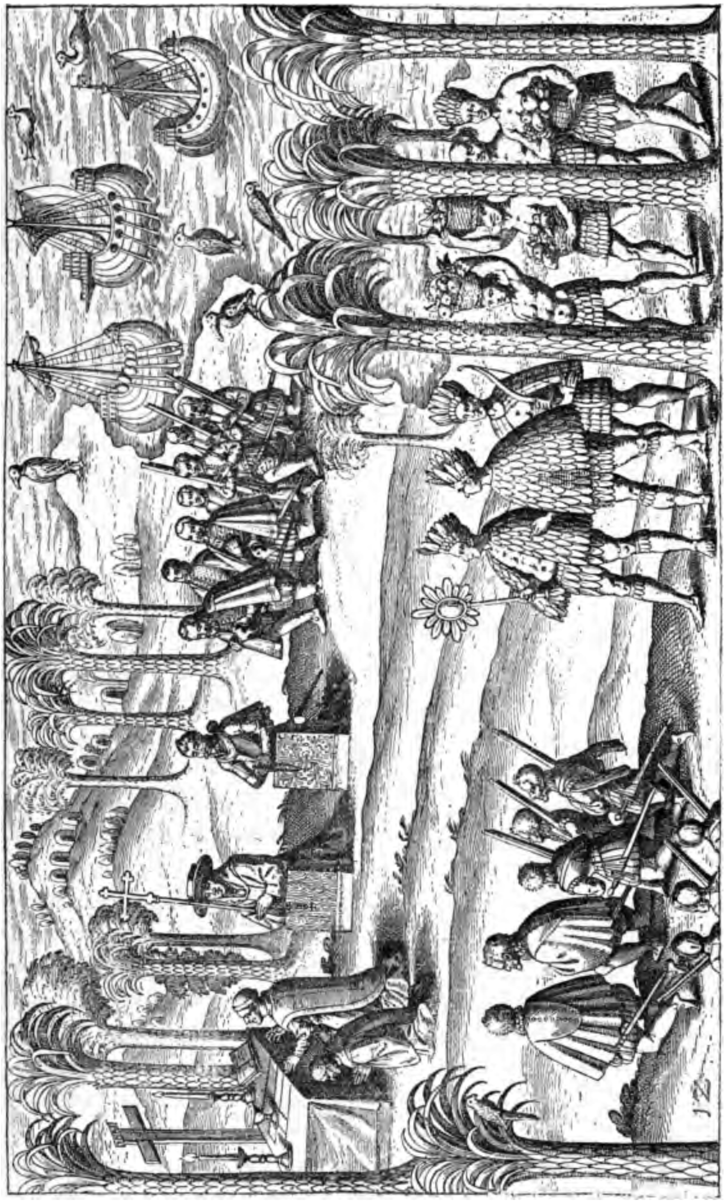

Messe iland paa Cuba 7de Juli 1494.
(Efter PHILOPONUS.)

Gang i Amerika — en Beregning af den geografiske Længde, idet han sammenlignede Formørkelsens Indtræden her og efter de beregnede Maanetabeller; han fik en Tidsforskjel af 5 Timer og 23 Minuter og beregnede derefter Afstanden fra Cadix til $80^{3}/_{4}$ Grad, medens den i Virkeligheden er 62^{0} 18', — en Feil af næsten $18^{1}/_{2}$ Grad, hvilket ikke er for meget, naar Hensyn tages til de ufuldkomne Tidsmaalere og Instrumenter. Faa Dage efter blev COLUMBUS syg af Overanstrengelse, og blev halvdød ført hjem til »Isabella«, hvor han efter mange Dages Feber kom til sig selv og fandt ved sin Side sin Broder BARTOLOMEO, som han ikke havde seet i 6 Aar; denne var først Høsten 1493 efter COLUMBUS's Afreise naaet til Spanien, havde faaet en naadig Modtagelse ved Hoffet og var fulgt med tre Skibe, som Regjeringen i 1494 havde sendt med Levnetsmidler til Haiti, medens COLUMBUS var ude paa sin Seilads langs Cuba; han bragte opmuntrende Breve med fra Konge og Dronning. Det var en Lettelse for COLUMBUS; thi han kunde nu gjøre sin kraftige og energiske Broder til sin første Medhjælper og Stedfortræder, — hvilket forøvrigt krænkede de spanske Hidalgo'er, da han ligesom Admiralen selv jo var en Fremmed. Ulykkerne begyndte nu allerede at forfølge COLUMBUS; der var Opstande blandt de Indfødte, og snart kom hertil Oprør blandt Spanierne; alle, som kunde, søgte at komme hjem til Spanien, og de, som blev tilbage, sendte misfornøiede Skrivelser hjem. Magthaverne hjemme var forlængst trætte af de store Omkostninger, som den nye Koloni krævede; Understøttelserne blev karrigere, og Regjeringen tænkte allerede paa at stanse Forsendelserne, og trods sin Kontrakt med COLUMBUS havde den tilladt hver, der vilde forsøge sig, at gjøre Opdagelsesforsøg i de nye Farvand. Den sendte i 1495 en Kommissær til Haiti for at undersøge Forholdene, navnlig Klagerne over Admiralen. COLUMBUS skjønte, at han for at opretholde sin Anseelse maatte vende tilbage til Spanien; han efterlod i Isabella sin Broder BARTOLOMEO som Øverstkommanderende, tog alle overflødige Spaniere med og seilede saa fra Haiti 10de Marts 1496; men Nordostpassaten var denne Gang imod ham, og først 11te Juni 1496 kom han tilbage til Cadix, med en udmattet og halv hungrende Besætning.

COLUMBUS's Dagbog paa denne anden Reise er tabt med Undtagelse af et lidet Citat, som hans Søn har bevaret. Det optages her, fordi det viser hans vedblivende Tro paa den mærkelige Delingslinje mellem den østlige og vestlige Halvkugle: »Idag

(sandsynligvis 20de Mai) viste de flamske Kompasser 1/4 til Nordvest som sædvanligt; de genuesiske Kompasser, som almindeligvis pleier at stemme med de flamske, viste kun lidt til Nordvest, og eftersom vi naaede frem mod Øst, dreiede de mod Nordøst, hvoraf fremgik, at vi befandt os lidt mere end 100 Mil i Vest for Azorerne. Da vi netop kom i hundrede Mils Afstand, viste Havet endnu kun enkelte spredte Græsmasser, og de genuesiske Kompasser viste lige mod Nord; did kom man 22de Mai, og Admiralen havde nu Vished om sit Opholdssted«.

Den 2den Reise kunde ikke fremvise saa store Resultater som den første; men i Søfartens Historie indtager den dog en smuk

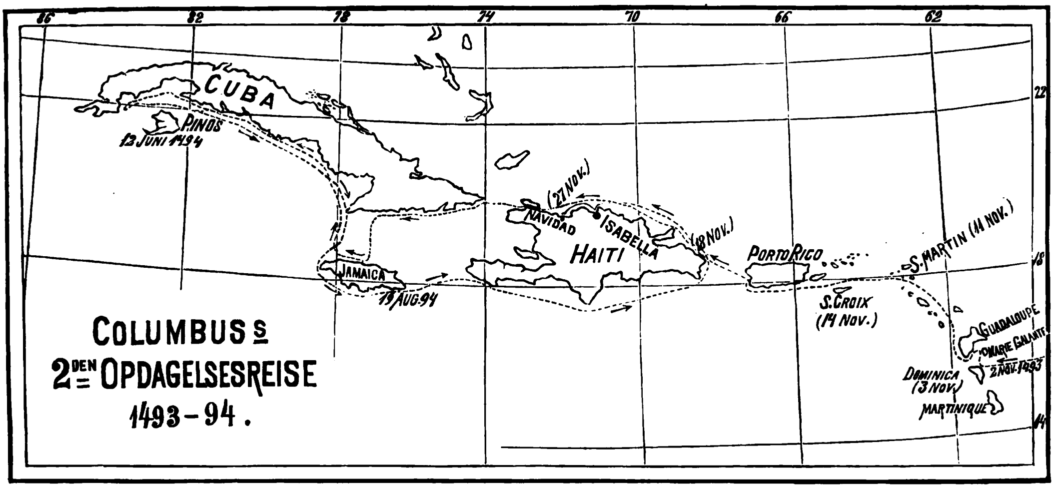

Rolle, fordi i disse Aar *for første Gang Flaader seilede over Oceanet* og øvedes op i Havseilads. Hvilket Omvæltning dette har frembragt, sees bedst deraf, at nu under og efter denne 2den Oceanreise andre søfarende Nationers Opmærksomhed begynder at rettes mod de spanske Opdagelser, og at Columbus faar Efterlignere og Rivaler, som forstaar paa egen Haand at udnytte hans Erfaringer. I 1496 havde en Venetianer Giovanni Cabotto faaet Englænderne til at interessere sig for Søfarten; han forestillede den engelske Konge, at paa Grund af Jordens Kugleform maatte Overfarten til Indien være kortere, jo længere Nord man forsøgte den, og foreslog en Søreise i Trakterne nærmere Island over til Asien. Forslaget blev antaget, og med engelsk Udrustning fra

Bristol foretog CABOTTO — eller »CABOT« efter engelsk Udtale — en Seilads vest over Atlanterhavet, hvor han virkelig opdagede Øer og Fastlande i Omegnen af det senere »Newfoundland« med dets rige Fiskerier 1497. Ogsaa Portugiserne forsøgte sig snart efter i de samme Farvand, og allerede 1500—1501 lykkedes det GASPAR CORTEREAL at naa baade Newfoundland og Grønlands Sydspids og at hævde disse Opdagelser for Portugal, idet de antoges at ligge østenfor Demarkationslinjen. Newfoundland eller »Baccalaos« blev snart efter (ialfald fra 1504) besøgte af europæiske Fiskere, navnlig Biscayere og Bretonere, som gav »Cap Breton« dets Navn; det varede imidlertid længe, inden man udfandt disse Landes Sammenhæng med de sydligere Opdagelser. Men vigtigst og af verdenshistorisk Betydning blev det, at Portugiserne nu endelig 1497 af de spanske Opdagelser blev drevne til at udruste den Flaade, som under VASCO DE GAMA skulde i det portugisiske Farvand naa søndenom Afrika og efter de Oplysninger, som tidligere var samlede i Østen, seile lige til det virkelige Indien og der aabne en Søforbindelse, som i Samtidens Øine ganske fordunklede COLUMBUS's mislykkede Kolonianlæg paa Española. Det fortjener at noteres, at denne Gang brød Portugiserne ganske med sine tidligere Methoder, idet de første Gang *seilede direkte over Havet* uden at følge Kysterne; fra Cabo-Verde-Øerne satte nemlig VASCO DE GAMA med sine Skibe lige ud i det aabne Hav mod Syd og søgte først til Land i Sydafrika ved 32° sydlig Bredde (se Kartet S. 18), og en lignende Havseilads foretog han siden i det indiske Hav.

Ogsaa i Spanien selv havde COLUMBUS faaet Rivaler, idet Regjeringen allerede i 1495 havde tilladt Privatmænd at udruste Skibe paa den »indiske« Fart, og det var ialfald med Regjeringens Samtykke, at VINCENTE PINZON m. fl. Vaaren 1497 seilede med tre Skibe til »Indien«. Hvis man tør tro den Beretning, som hans Ledsager AMERIGO VESPUCCI har efterladt om sin første Reise, har de i 1497—98 foretaget en Opdagelsesreise langs Centralamerikas og den mexikanske Golfs Kyster, opdaget Florida og maaske Kyster endnu længer nord, og isaafald udfundet, at Cuba var skilt fra Fastlandet.[1] Saaledes blev i disse Aar med én Gang *de store Have aabnede til alle Sider*, og Englændere, Portugisere og Spaniere vovede at følge COLUMBUS's Mønster.

[1] Denne Opdagelsesreise har man i nyere Tider ganske betvivlet, da den kun støttedes til AMERIGO's Beretning om hans første Reise; men den har dog nylig faaet en Stadfæstelse ved Opdagelsen af CANTINOS Kort, hvor Florida er kartlagt (se nedenfor).

XII.

DEN TREDJE OPDAGELSESREISE. HJEMKOMST I LÆNKER.

Ved sin Hjemkomst i 1496 blev COLUMBUS fremdeles naadigt modtaget af Konge og Dronning, og han forstod at retfærdiggjøre sig, saa at der ikke blev nogen Undersøgelse af. Men Begeistringen og Interessen for den store Opdager var dog allerede borte, da det viste sig, at ikke Guldet strax væltede sig ind over Spanien; det var ikke langt fra, at man begyndte at betragte den hele pengeslugende Opdagelse som Humbug og ham selv som en Svindler, der havde forstaaet at øde Statens Indtægter uden at bringe den nogen Fordel. Omstændighederne, især Krigen med Frankrige, gjorde Regjeringen utilbøielig til at anvende nye Udgifter paa Indien. COLUMBUS maatte næsten i to Aar ligge uvirksom i Spanien, uden at faa Lov til at vende hjem til sit Vicekongerige, og paa hans Protest mod, at andre optraadte som hans Konkurrenter, nøiede Regjeringen sig med at indskjærpe hans Privilegier; men dette skede først efter PINZONS Afreise (S. 90). Ikke før end i Mai 1498 kunde Regjeringen skaffe Penge og Udrustning til COLUMBUS, som nu for 3dje Gang skulde forsøge at finde den virkelige Gjennemgang til Indien.

Til sin 3dje Oceanreise havde COLUMBUS besluttet at vælge en sydligere Kurs, dels fordi de Indfødte paa Haiti og Cuba havde henvist til det sydligere Guldland, og han ventede at naa dette — i det sydøstlige Asien — ad den Vei, dels fordi en erfaren Juveler,

som havde reist i Levanten, havde belært ham om, at Guld og Juveler saavelsom Krydderier blev hyppigere, jo nærmere man kom til de varme Lande og til de mørkfarvede Mennesker, navnlig Negrene. Han seilede 30te Mai 1498 ud fra San Lucar de Barrameda (ved Guadalquivirs Munding) med 6 Skibe og 200 Mænd; han lagde ogsaa denne Gang Veien om de Canariske Øer, og sendte fra Ferro (21de Juni) de tre Skibe direkte til Haiti, men styrede selv med de øvrige mod Syd for at være sikker paa under sin Seilads vestover at komme søndenfor Haiti gjennem det aabne Verdenshav. Han kom ogsaa heldigt forbi Cabo-Verde-Øerne (15°) og styrede derfra ud i Havet mod Sydvest og kom saa langt, at han troede at have passeret Ækvator. Men her fik han Vindstille og kom ind i en Hede saa stor, at man troede, at Skibene skulde brænde op — det var jo den gamle Forestilling om Forholdene ved Ækvator —. Efter 8 Dages Forløb fik man dog god Vind, og COLUMBUS mente nu at være paa samme Længdegrad, hvor han paa tidligere Reiser havde iagttaget den mærkelige Forandring i Magnetnaalens Misvisning, og at denne ogsaa nu hang sammen med Temperaturens Forandring. Efter i Retning fra Sierra Leone, som COLUMBUS mente (8°), at have seilet mod Vest i 17 Dage, fik man allerede 31te Juli se Land: tre Bjergtoppe dukkede op i Vest, og det viste sig at være en stor Ø, som nu fik Navnet *Trinidad.* Man nærmede sig Øens Sydostspids og saa, at Øen var bebygget og Landskabet friskt og grønt, men det lykkedes ikke at lande. Lidt længer i Vest paa Sydsiden af Øen fandt man en Havneplads (*Punta del Arenal*), og her kom en Baad med væbnede Indfødte dem imøde; med Forbauselse saa COLUMBUS her, at disse Indfødte — tvertimod han Theori — var lysere end alle de »Indiere«, han havde truffet længere nord, og dog regnede han fremdeles at være kun 5 Grader nordenfor Ækvator (i Virkeligheden ved 10 Gr.). Han forsøgte alle Midler til at faa dem itale, men det lykkedes ikke; et af hans Forsøg havde endog den modsatte Virkning af, hvad han havde ventet. Som Portugiserne i Negerlandene forsøgte han at lokke dem ombord ved at lade en Tromme lyde og byde Skibsgutterne at begynde en Dans. Men ikke før hørte »Indierne« dette, før de greb sine Vaaben og begyndte at afskyde sine Pile; de maatte fordrives ved Artilleri. Fra Punta del Arenal saa man ogsaa et Land i Syd, som COLUMBUS kaldte *Tierra de Gracia*, og mellem begge et Stræde, 2 Mil (Leguas) bredt; i denne Bugt var der en stærk Strømning mod Vest, saa stærk, at den drev

Skibene i rasende Fart fremad, og da man smagte paa Havvandet, viste dette sig at være ferskt. Vi vil citere hans egne Ord: »Vi fandt stærke Strømme, som førte gjennem Strædet, og frembragte saa stærk Lyd, at jeg troede, det maatte være Sandrevler eller Klipper, som kunde spærre Adgangen, og bagenfor atter andre, som gjorde en Larm lig Bølger, naar de bryder sig mod Fjelde.

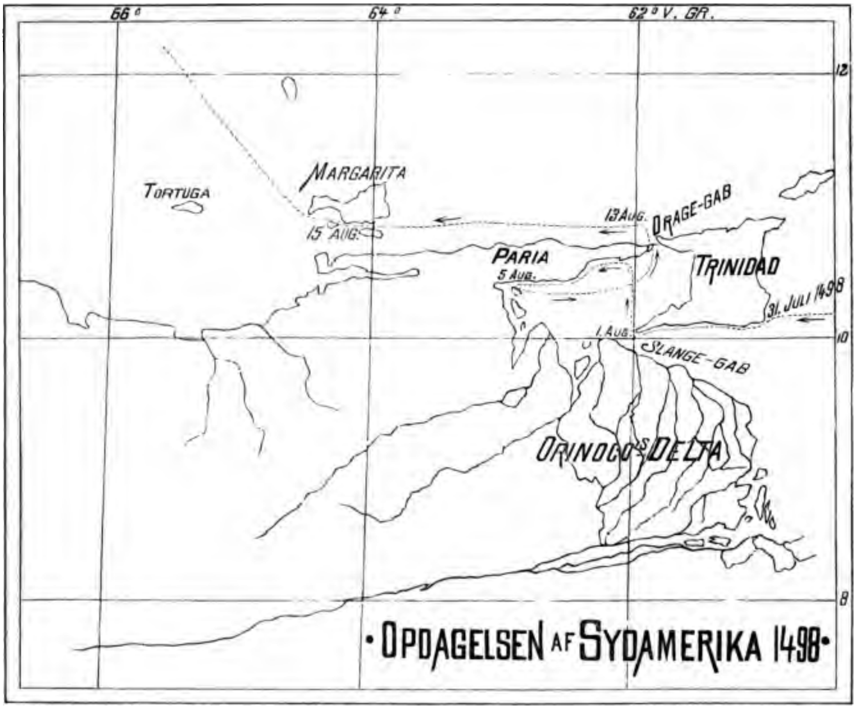

Kart over 3dje Opdagelsesreise.

Jeg ankrede der under Punta del Arenal udenfor Strædet, og fandt Vandet styrte med saa stor Voldsomhed fra Øst til Vest, som Guadalquivir ved dens Udløb i Havet; og dette vedblev Dag og Nat, saa det syntes umuligt for Strømmen at gaa agterover og for Grundene at gaa fremad. I Nattens Mørke, naar jeg var paa Dækket, hørte jeg et voldsomt Brøl, som kom søndenfra mod Skibet; jeg stansede for at iagttage, hvad det var, og saa Søen rulle fra Vest lig en Fjeldtop saa høi som Skibet og at nærme

sig lidt efter lidt; paa Toppen af den rullende Sø kom en mægtig Bølge med frygtelig Støi og med den samme forfærdelige Lyd som de andre Strømme. Til denne Dag har jeg en levende Erindring om den Frygt, jeg følte, for at Skibet skulde knuses under den frygtelige Søs Kraft; men den gik videre til Mundingen af det førnævnte Stræde, hvor den holdt sig længe i Oprør.« COLUMBUS sluttede med rette, at en stærk Havstrøm (»Ækvatorialstrømmen«) her stødte sammen med en stor Flodmunding (Orinoco). Han betænkte sig længe, inden han vilde seile ind i Hvirvlerne, som han kaldte »Slangegabet« (*Boca de la Sierpe*); men da Baadene havde undersøgt Dybden, og en gunstig Vind blæste, vovede han Forsøget og kom ind i et aabnere Farvand, som dog senere viste sig at være en Havbugt, Bugten ved *Paria.* Han landede paa Sydkysten 5te August 1498 — det er altsaa den Dag, da Europæerne naaede til »Sydamerika« —; de mørke Indbyggere tog venligt imod ham og hans Mænd, som de beværtede med Frugtvin og Brød (Mais). Spanierne fandt her baade Guld og Perler; men paa Spørgsmaalet, om deres Land indeholdt disse Skatte, pegte de Indfødte mod Vest og Nordvest. Da Bugten viste sig at være lukket mod Vest, maatte man søge en Udgang andensteds, og den fandt man endelig mod Nord, gjennem et trangt Sund, hvor Strømmen atter gik i farlig Fart; dette Sund kaldte han Dragegabet (»*Boca del Drago*«). Han var nu kommen ud i det aabne Hav, hvor dog Strømmen fremdeles var mærkbar; han fulgte Kysten et Stykke vestover og fandt overalt Perler, ogsaa Spor af Guld; men fortsatte saa sin Vei lige til Haiti for at bringe Tilførsel til Kolonien.

De nye Lande, COLUMBUS her havde opdaget, vakte hans største Forbauselse. Han indsaa rigtigt, at han havde været udenfor en stor Flodmunding, og denne Flod maatte være umaadelig stor, siden Havet i mange Miles Omkreds var ferskt, og den maatte falde fra en umaadelig Høide, siden den frembragte saa stærk en Strøm. Dette forbandt han noget forhastet med sine tidligere Iagttagelser om Magnetens Declination 100 Mile vest for Azorerne, med den milde Temperatur, han overalt troede at have fundet vestenfor paa Veien til »Indien«, og med middelalderlige og gammelkristelige Forestillinger om, at »Paradiset« laa yderst i Orienten. I sin Indberetning til Konge og Dronning samler han sine Iagttagelser til følgende Betragtninger: »Da jeg (første Gang) seilede fra Spanien til Indien, fandt jeg, saasnart jeg var kommet 100 Leguas

vest for Azorerne, at der var en stor Forandring paa Himmelen og i Stjernerne, i Luftens Temperatur og i Havets Vande; og jeg har været meget omhyggelig i at iagttage disse Ting. Jeg bemærkede da, at Kompasnaalen, som hidtil havde vist mod Nordost, nu vendte en fuld Fjerdedels Vind til Nordvest, og dette begyndte, da vi naaede denne Linje. Ved samme Tid havde det seet ud, som om Kysten var flyttet did; thi vi fandt Havet dækket overalt med et Slags Planter, der lignede Pinjegrene, og med Frugter lig Mastixtræets, saa tykt, at jeg paa min første Reise ansaa det for et Rev, og at Skibene maatte være nær ved at løbe paa Grund; men da vi naaede denne Linje, mødte jeg ikke en eneste Kvist. Jeg iagttog ogsaa, at paa dette Punkt blev Søen meget smul, og skjønt Vinden blæste, rullede Skibene ikke. Jeg fandt ligeledes vestenfor denne Linje Temperaturen stadig mild, uden stor Forskjel paa Sommer og Vinter. Jeg iagttog der, at Nordstjernen beskrev en Cirkel 5 Grader i Diameter; naar dens Drabanter var paa høire Side, var Stjernen lavest, og fra dette Punkt vedbliver den at stige, indtil den naar venstre, hvor den ogsaa er paa 5 Grader, og derpaa synker den, indtil den vender tilbage til høire. Paa *denne* Reise drog jeg fra Spanien lige til Madeira, derfra til Canarierne, derpaa til Cabo-Verde-Øerne og videre mod Syd indtil nedenfor Ækvator. Da jeg naaede Sierra Leones Bredde, i Guinéa, fandt jeg Heden saa stærk og Solens Straaler saa brændende, at jeg tænkte, vi skulde brænde op, og skjønt det regnede og var Taage, led jeg under samme Tryk, indtil det behagede Herren at give mig god Vind til at seile mod Vest, saa at jeg naaede den Linje, hvor jeg havde iagttaget denne Forandring i Temperaturen. Strax blev Temperaturen mild, og jo længer vi naaede, des mildere blev den; men jeg fandt ikke Stjernernes Stilling svare hertil. Jeg iagttog ved denne Leilighed, at om Natten Nordstjernen var 5 Grader høi, og da var Drabanterne i Zenith; siden, ved Midnat, fandt jeg, at Nordstjernen steg til 10 Grader; men ved Morgenens Frembrud var Drabanterne 15 Grader nede. Jeg fandt, at Søen vedblev at være smul, men der var ingen Planter. Nordstjernen iagttog jeg med stor Forundring og anvendte mange Nætter for at observere den nøiagtigt med Kvadranten, og jeg fandt altid, at Loddet og Linjen viste mod samme Punkt. Jeg anser dette for ganske ubekjendt, og det vil sandsynligvis blive erkjendt, at det er et kort Rum for, at en saa stor Forandring sker i Temperaturen. Jeg har altid læst, at den Verden, som omfatter Land og Hav, var kugle-

rund, og Erfaringer af Ptolemæos og andre har bevist dette ved Maaneformørkelser og andre Observationer, gjorte fra Øst til Vest, saavelsom ved Polhøiden fra Nord til Syd. Men som jeg nu har beskrevet, har jeg nu seet saa megen Uregelmæssighed, at jeg er kommen til en anden Slutning med Hensyn til Jorden, nemlig, at den ikke er kuglerund, som de beskriver den, men har Form af en Pære, som er rund, undtagen hvor Stilken gror, eller af en rund Bold, hvorpaa der er en Forhøining ligesom Vorten paa et Kvindebryst, og denne Forhøining, som er nærmere Himmelen, ligger under Ækvator og ved den østligste Ende af dette Hav, — jeg kalder det den østligste Ende, hvor Landet og Øerne ophører. For at bevise min Mening vender jeg tilbage til de Grunde, jeg nævnte angaaende den Linje, som gaar fra Nord til Syd 100 Leguas i Vest for Azorerne; thi naar man drog mod Vest derfra, seilede Skibene op mod Skyerne, og Veiret føltes at blive mildere, hvorfor Naalen flyttede sig en Fjerdedel paa Kompasset, og jo længer vi naaede, des mere flyttede Naalen sig mod Nordvest, idet denne Stigning fremkaldte den Variation i Cirkelen, som Nordstjernen beskriver med sine Drabanter; og jo mere jeg nærmede mig Ækvator, desto mere steg de, og desto større var Afvigelsen i disse Stjerner og deres Cirkler. Ptolemæos og andre Filosofer, som har skrevet om Jorden, ansaa den for en Kugle, idet de antog, at denne Halvkugle var rund saavelsom den, hvorpaa de selv var, hvis Centrum var Øen Arin, som er under Ækvator mellem den arabiske Bugt og persiske Sø, og Cirkelen gaar da over Cap S. Vincent i Portugal i Vest og Cattigara og Seræ i Øst, — om hvilken Halvkugle jeg ikke finder nogen Vanskelighed ved at tro, at den er rund, saaledes som de beskriver. Men den vestlige Halvdel af Verden, hævder jeg, ligner Halvdelen af en rund Pære med en Forhøining for Stilken, saaledes som jeg har beskrevet den, eller Vorten paa et Kvindebryst. Ptolemæos og de andre, som har skrevet om Jordens Form, havde intet Kjendskab til denne Del af Verden, som dengang ikke var undersøgt; de opstillede sine Theorier af Hensyn til deres egen Halvkugle. Og nu, da Deres Høiheder har ladet mig gjøre denne Opdagelsesreise, er de Sandheder, jeg her har fremstillet, bekræftede, fordi paa denne Reise, da jeg var ved Øen Arguin, som er 20° n. B., fandt jeg mørkladne Folk og et solbrændt Land, og da jeg derefter kom til Cabo-Verde-Øerne, fandt jeg endnu mørkere Folk, og jo længere syd vi kom, desto sortere var de, saa at, da jeg naaede Sierra Leones

Bredde, hvor om Natten Nordstjernen hævede sig til 5 Grader, var Folket ganske udpræget sort; og som jeg seilede fremad, blev Heden uudholdelig. Men da jeg havde passeret den Linje, som jeg har beskrevet, fandt jeg, at Klimatet efterhaanden blev mere tempereret, saaat da jeg naaede Øen *Trinidad,* hvor Nordstjernen steg 5 Grader om Natten, og Landet *Gracia,* fandt jeg Temperaturen overordentlig mild; Markerne og Træernes Blade vare mærkelig friske og grønne og saa smukke som i Valencias Haver i April. Folkene der er velskabte og lysere end de, jeg før har seet i Indien, og bærer sit Haar langt og glat; de er ogsaa mere fiffige og forstandige og modige. Solen var da i Jomfruens Tegn, over vore Hoveder. Alt dette maa derfor komme af den milde Temperatur, som frembringes ved, at dette Land er mere ophøiet og nærmere Himmelen. Derfor hævder jeg, at Jordens Form ikke er kuglerund, men at der er den Afvigelse, som jeg har beskrevet, og det paa denne Halvkugle paa det Punkt, hvor Indien møder Oceanet. En Bekræftelse herpaa er det, at da Herren skabte Solen, aabenbarede det første Lys sig yderst i Østen, hvor Jordens høieste Punkt er nær Ækvator. Og skjønt det var ARISTOTELES's Mening, at den sydlige Pol eller Landet nærved var det høieste Punkt af Jorden og nærmest Himmelen, modsiger andre Filosofer ham og hævder, at det høieste Punkt var ved Nordpolen, hvoraf det fremgaar, at de forstod, at en Del af Jorden var høiere eller nærmere Himmelen end det øvrige; men det har aldrig faldt dem ind, at dette kunde være under Ækvator, saaledes som jeg har sagt, og dette er ikke saa underligt; thi ingen har reist eller er bleven sendt for at undersøge denne før nu, da Deres Høiheder har sendt mig for at undersøge baade Land og Hav. — — Den hellige Skrift fortæller, at vor Herre skabte det jordiske Paradis og plantede deri Livets Træ, og derfra springer en Kilde, hvorfra de fire store Floder i Verden tager sit Udspring: Ganges i Indien, Tigris og Eufrates, som

Portræt af COLUMBUS i Nationalbibliotheket i Madrid.
(Efter Fotografi).

danner Mesopotamien og flyder derfra til Persien, og Nilen i Æthiopien, som flyder i Havet ved Alexandria. Jeg har ikke fundet i latinske eller græske Skrifter tydeligt betegnet, hvor det jordiske Paradis befinder sig, og heller ikke seet det paa noget Verdenskart, betegnet efter sikre Beviser. Nogle lagde det i Æthiopien nær Nilens Kilder; men andre, som har reist i disse Lande, fandt hverken Temperaturen eller Solens Høide svare til deres Ideer derom; heller ikke synes Syndflodens vældige Vande at kunne strømme derfra. Nogle hedenske Forfattere søgte at bevise ved Grunde, at det var paa de »lykkelige Øer«, som nu kaldes Kanarierne; men St. Isidor, Beda, Strabo, Forfatteren af Historia scolastica, St. Ambrosius og Scotus og alle lærde Theologer er enige om at sige, at det jordiske Paradis ligger i Østen. Jeg har allerede fremstillet mine Ideer om denne Halvkugle og dens Form, og jeg tvivler ikke om, at hvis jeg kunde naa forbi Ækvator og kunde naa det høieste Punkt, jeg har talt om, vilde jeg finde meget mildere Temperatur og Forandring i Stjerner og Vande. Dog tror jeg ikke, at man kan seile til dette høieste Punkt, eller at der er Vand; nei, jeg tror, det er umuligt at naa did op; thi jeg er overbevist om, at der er det jordiske Paradis, hvor ingen kan naa uden ved Guds Vilje. Men dette Land, som Deres Høiheder har sendt mig for at undersøge, er meget udstrakt, og jeg tænker, at dette Land er meget stort, og at der er mange andre i Syd, som man endnu ikke har havt Efterretning om. Jeg antager, at Paradiset ligger paa Toppen af det Punkt, jeg har beskrevet som Stilken af en Pære. Dertil vil man kunne nærme sig ved en jævn Stigning; men jeg tror ikke, at nogen kan naa Toppen. Jeg tænker ogsaa, at alt det Vand, jeg har beskrevet, kommer derfra og danner denne (Ferskvands-) Sø. Der er mange Grunde for, at her er det jordiske Paradis, fordi de falder sammen med vise og hellige Theologers Mening. Og desuden har jeg aldrig hørt eller læst om Ferskvand i saadan Mængde og midt i salt Vand, og hvis dette Vand ikke kommer fra det jordiske Paradis, synes det at være et endnu større Under; thi jeg tror ikke, at nogen Flod i Verden er saa bred eller dyb,« og han tilføier: »hvis denne Flod ikke kommer ud af Paradiset, strømmer den fra et umaadelig stort Land i Syd, som hidtil har været ukjendt.« Det er for Nutiden let at øve Kritik og spotte disse Betragtninger, hvor halvfordøiet scholastisk Lærdom næsten skjuler de nye og værdifulde Iagttagelser. — og dette Brev har netop i nyere Tider været den stærkeste

Anstødssten mod COLUMBUS's videnskabelige Storhed, og man er gaaet saa langt som til at paastaa, at COLUMBUS ved at antage denne Uregelmæssighed har villet omstyrte selve Theorien om Jordens Kugleform, hvorpaa hans egne Opdagelser beroede. Men det er dog retfærdigere med A. v. HUMBOLDT at pege paa, hvorledes her vistnok COLUMBUS forvilder sig til at opstille forhastede naturvidenskabelige Theorier og lader disse beherskes af den traditionelle Theologi, men dog samtidig røber, hvor samvittighedsfuldt han har iagttaget alt det, hvoraf han drager sine storartede Hypotheser. COLUMBUS, siger han, »er ligesaa beundringsværdig og nøiagtig Naturiagttager som uforfærdet Søfarer; han iagttog paa sine Søreiser Landmassernes Stilling, Vegetationen, Dyrenes Sædvaner, Varmens Fordeling efter Længden, Havstrømningerne, Jordmagnetismen, kort intet betydningsfuldt undgik hans skarpe Blik. Han indskrænker sig dog ikke til at samle de enkelte Iagttagelser, men søger at bringe dem i Forbindelse med hinanden, at bestemme deres gjensidige Forhold til hinanden, han hæver sig undertiden dristigt til Opdagelse af almindelige Love, under hvis Herredømme Naturen staar. Disse Forsøg paa at generalisere Resultaterne af Iagttagelser fortjener saa meget større Opmærksomhed, som der ellers intet saadant Forsøg fremtraadte før Slutningen af det 15de Aarhundrede, jeg kan næsten sige før Pater ACOSTA's Dage.«

VASCO DE GAMA.
Efter et samtidigt Portræt, nu i Lissabon.

Hvis COLUMBUS havde været den egennyttige Mand, der kun tænkte paa Opdagelser til egen Fordel — som mange i nyere Tid har skildret ham, — havde det været naturligt, at han fortsatte denne Reise langs den nyopdagede Perlekyst. Men han ilede pligttro til sin Koloni paa Haiti, for hvis Skjæbne han var ængstelig, og skyndte sig herfra at sende til Spanien en Beretning om sine nye Opdagelser, ledsaget af Karter, Kursanvisninger og Prøver af de fundne Perler. Det var COLUMBUS's Hensigt at sende sin Broder BARTOLOMEO ud paa en grundig Undersøgelse af de nye Opdagelser;

men heri blev han hindret ved Forholdene i Kolonien. Paa Sydkysten af Haiti var Columbus truffet sammen med den trofaste Bartolomeo, som under sin Broders Fravær havde fundet nye Guldleier i den sydvestlige Del af Øen og anlagt den senere Hovedstad paa Øens Sydkyst, San Domingo; han havde tillige med stærk Haand underkastet sig største Delen af Landet og dæmpet de Indfødtes Forsøg paa Oprør. Derimod havde de spanske Embedsmænd under Overdomimeren Roldan sammensvoret sig mod ham; det var tilsidst kommet til aaben Opstand, og naturligen havde da ogsaa indfødte Fyrster faaet Anledning til at falde fra og foranlediget Krig og Blodsudgydelse. Admiralen forsøgte i Modsætning til sin barskere Broder at bruge mildere Midler for at lokke de ulydige Spaniere tilbage til deres Pligt; men Eftergivenheden virkede kun til, at Oprørerne blev endnu dristigere i sine Fordringer. Urolighederne fortsattes gjennem hele Aaret 1499, og Oprørerne fik Anledning til gjentagne Gange at sende Klager til Spanien, medens ogsaa Columbus anraabte om Regjeringens Bistand og om at sende Mænd for at hjælpe ham eller ialfald for at dømme mellem ham og Oprørerne. Endelig var det dog lykkedes ham og hans Brødre at bringe Ro og Orden tilbage i Kolonien, da to spanske Skibe den 23de August 1500 landede i San Domingo med en kongelig Kommissær ombord. Det var Francesco de Bobadilla, en ung Adelsmand fra Hoffet; han havde extraordinær Fuldmagt, endog til at suspendere Vicekongen, om det skulde vise sig nødvendigt, og skulde forresten dømme mellem Oprørerne og Columbus. Ved hans Ankomst var baade Columbus og hans Brødre fraværende. Bobadilla blev i San Domingo modtagen af de Misfornøiede, som naturligvis gav meget ufordelagtige Skildringer af Vicekongens og hans Brødres tyranniske Færd, — og Bobadilla sluttede sig ganske til sine Omgivelser uden at foretage nogen Undersøgelse. Han bemægtigede sig Fortet i San Domingo, beslaglagde Columbus's Eiendomme, ophævede hans Forordninger og nedsatte Afgifterne til Kronen for at vinde Sympathi; da Columbus nærmede sig Byen, sendte Bobadilla ham sine kongelige Fuldmagter imøde og befalede ham at underkaste sig. Columbus adlød; men Belønningen herfor var, at han, og kort efter ogsaa hans Brødre, blev fængslet og maatte i Fangetaarnet vente, indtil ved næste Leilighed Skibe afgik til Spanien.

Dette skede i Oktober 1500. Kapteinen, som skulde føre de fængslede Brødre, vilde tage Lænkerne af dem, medens de var

Cadiz i 16de Aarhundrede.
(Efter BRAUN, Theatrum urbium).

ombord; men COLUMBUS vægrede sig og erklærede, at han vilde bære Jernene, indtil de blev løste efter kongelig Ordre, og han vilde beholde Jernene i sin Besiddelse »til Minde om den Løn, han havde faaet for sine Tjenester.« Da Skibet landede i Cadiz og »Oceanets Admiral« i Lænker førtes op gjennem Gaderne, vaktes dog Indbyggernes Medfølelse med Ulykken, og Harmen mod hans Forfølgere blev høilydt. COLUMBUS havde underveis skrevet til en Dame ved Hoffet et mandigt og ligefremt Brev, hvori han klager over Forurettelserne, over de brudte Løfter og den uværdige Behandling, han havde været udsat for. Brevet naaede sin Bestemmelse, og det synes at have rørt Dronningen, som altid havde vist COLUMBUS Velvilje; ialfald skammede hun sig over den Maade, hvorpaa de kongelige Instruktioner var udførte. Der kom Bud til Cadiz om, at COLUMBUS strax skulde faa sin Frihed igjen; han blev indbuden til at komme til Hoffet, og 2000 Dukater sendtes ham for at udstyre ham værdigt paa Reisen. COLUMBUS kom (17de December), og et Øienvidne har fortalt, at Dronningen ved Synet af ham brast i Taarer, og da COLUMBUS hulkende knælede ned, løftede hun ham op og lovede ham Opreisning og Retfærdighed. BOBADILLA blev desavoueret og i det følgende Aar tilbagekaldt; men Regjeringen brød dog sine Løfter til COLUMBUS, maaske fordi den havde fundet det uheldigt at overlade saa megen Myndighed til en Undersaat. COLUMBUS blev ikke gjenindsat som Vicekonge og maatte altsaa betragte sig som afsat, skjønt Regjeringen aldrig ligefrem benegtede hans Ret.

Dette var for COLUMBUS Frugten af hans 3dje Opdagelsesreise. Men for andre blev Følgerne af hans Opdagelser ganske vidtrækkende. Da COLUMBUS's Breve og Karter fra Haiti naaede den spanske Regjering Høsten 1498, satte denne sig ganske ud over ethvert Hensyn til Opdageren og hans ved tidligere Kontrakter sikrede Ret, og Chefen for det »indiske« Departement, Biskop FONSECA, aabnede for privat Fart de nye Kyster, som fristede til hurtig og sikker Vinding. Spanske Eventyrere, som havde været med paa de tidligere Farter under COLUMBUS, greb nu Leiligheden: allerede 30te Mai 1499 seilede ALONSO DE OJEDA (med JUAN DE LA COSA og AMERIGO VESPUCCI i sit Følge), ledet af COLUMBUS's Karter, til de nyopdagede Lande, kom heldigt gjennem Slangegabet, naaede Perlekysten og fulgte den længere vest end COLUMBUS; det var seilende langs denne Kyst, at de fandt en Kystby, bygget paa Pæle ud i Vandet, hvilket mindede dem om Venezia og

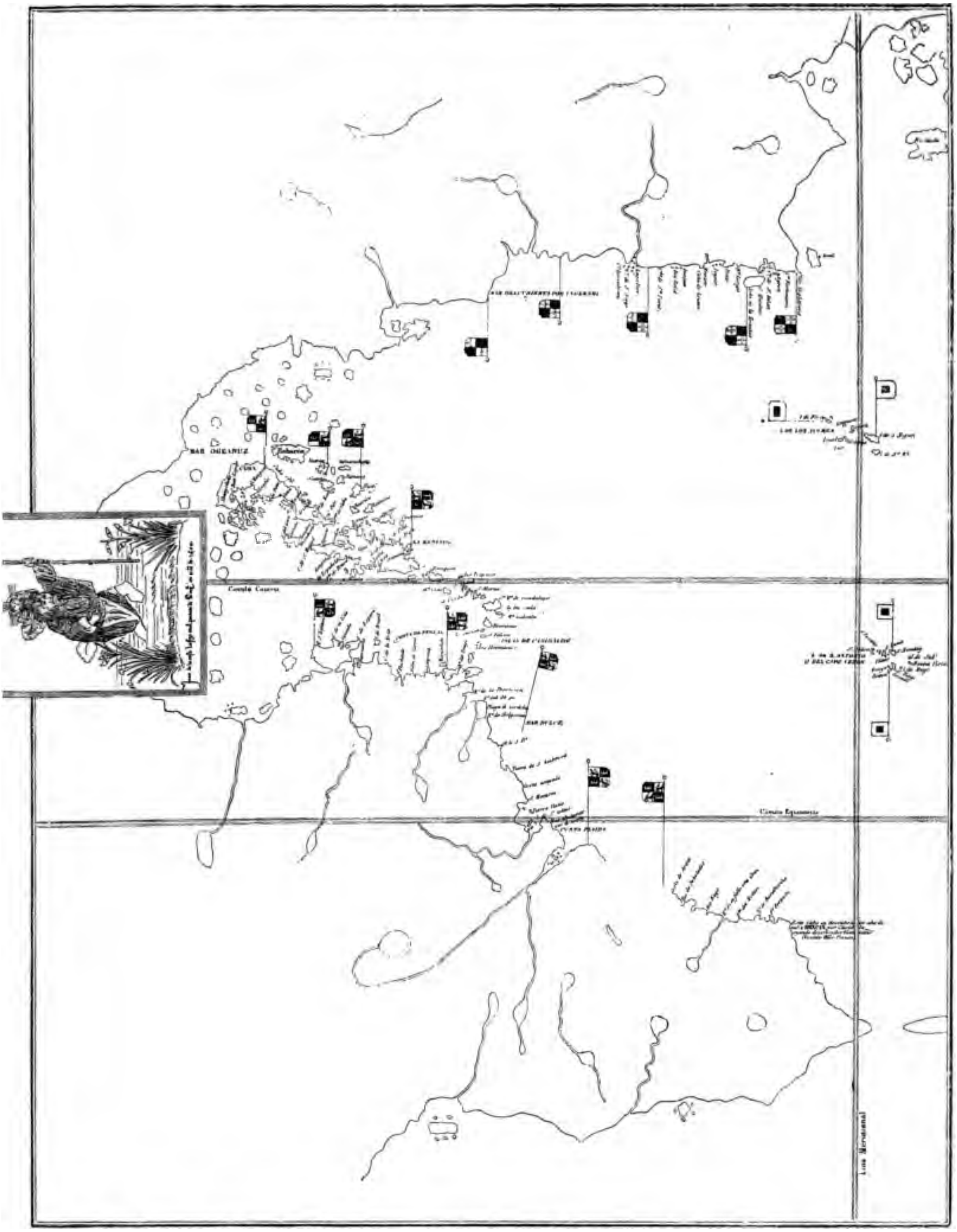

COSA's Verdenskart, den vestlige Halvdel.
(Opdagelserne angives ved castilisk, portugisisk og engelsk Flag).

bragte dem til at kalde Landet »Venezuela«. Paa Hjemveien streifede de indom Haiti og bortførte fra Bahama-Øerne en Skare Indfødte, som de solgte som Slaver i Spanien. Ogsaa andre Eventyrere forsøgte sig paa de samme Kyster — og med mere direkte Udbytte baade for sig selv og for Statskassen. Blandt dem var VINCENTE YANNEZ PINZON, som i December 1499 seilede ud fra Palos og efter at have styret mod Sydvest passerede Ækvator og 26de Jan. 1500 stødte i det senere »Brasilien« paa det østlige Udspring, som nu kaldes Cap St. Augustin (8^0 S. B.); han fulgte Kysten nordover, opdagede den store Flodmunding, som nu heder »Amazonfloden«, og fandt her til sin Forundring Ferskvand langt ude i Havet. Han havde altsaa allerede fundet Bestyrkelse for COLUMBUS's Spaadom, at man vilde finde mange store Landstrækninger i Syd. Efter hans Hjemkomst har JUAN DE LA COSA tegnet det smukke Verdenskart (S. 103), hvor alle de nye Opdagelser er optagne; han regner her baade de engelske Opdagelser i Nord og de spanske i Syd til det østlige Asien og fremstiller Cuba som en Halvø; i Sydvest for Cuba er en Aabning, som antyder Muligheden af at komme videre mod Vest til det virkelige »Indien«; og denne Aabning udfyldes med Billedet af St. CHRISTOFORUS, — paa engang en Spaadom om Kristendommens Komme til »Indien« og en Hyldning til Opdageren, som bar Helgenens Navn. Forresten blev som bekjendt de spanske Opdagelser i disse Farvande snart stansede derved, at Portugiserne paa sin Vei til Indien i Aar 1500 ogsaa stødte paa dette vestlige Land, som de først kaldte det sande Kors's Land *(Terra veræ crucis)* og senere »Brasilien«, og som de hævdede for sig, da det efter deres Mening var østenom »Demarkationslinjen«[1]. Det blev derfor i portugisisk Tjeneste, at AMERIGO VESPUCCI foretog de to Reiser langs Brasiliens Kyster, som skaffede ham en saa overordentlig Berømmelse og som skabte Navnet »Amerika« (hvorom mere nedenfor).

[1] En Fremstilling af Portugisernes geografiske Opfatning ved denne Tid kan sees paa et nylig fundet Kart fra 1502 (S. 105).

CANTINO's Kart fra 1502.

XIII.

DEN FJERDE OPDAGELSESREISE.

COLUMBUS kunde, trods sin Alder og sine Erfaringer, ikke forblive uvirksom i Spanien. Han fordybede sig under sin ufrivillige Ledighed mere og mere i mystiske Grublerier om Verdens Ende, om sin egen Sendelse, om et nyt Korstog osv. Men ogsaa mere praktiske Planer dukker op i hans Sjæl, naar han ræsonnerer over, hvad han og andre allerede havde seet i de nye Farvand. Den vældige Havstrøm, som han havde truffet i 1498, og som altid førte vestover, maatte (mente han) vise ham Veien til — Indien; han tilbød altsaa Regjeringen at foretage en Opdagelsesreise i Farvandet mellem Jamaica og Perlekysten, og Regjeringen gik tilslut ind paa hans Forslag.

Før sin Afreise gjorde han sit Testamente; i dette mindedes han ogsaa sin Fædrenestad Genua, og omtrent samtidig sendte han Breve did, hvorved han vilde dels sikre sig sine Rettigheder, dels bevare Mindet om sig og sin Slægt i Genua. Med disse Breve fulgte det Udkast til et Monument over COLUMBUS, som antages tegnet af COLUMBUS selv og ialfald er udført under hans Øine og med hans Billigelse (S. 107). Den 9de Mai 1502 seilede COLUMBUS atter ud fra Cadix med 4 smaa Skibe og 140 Mand; han var fremdeles fuld af Haab om at naa frem til Indien og havde ogsaa denne Gang en arabisk Tolk med. Efter 19 Dages Overfart naaede han Antillerne og seilede til San Domingo; men den nys ankomne Guvernør, OVANDO, tillod ham ikke lande af

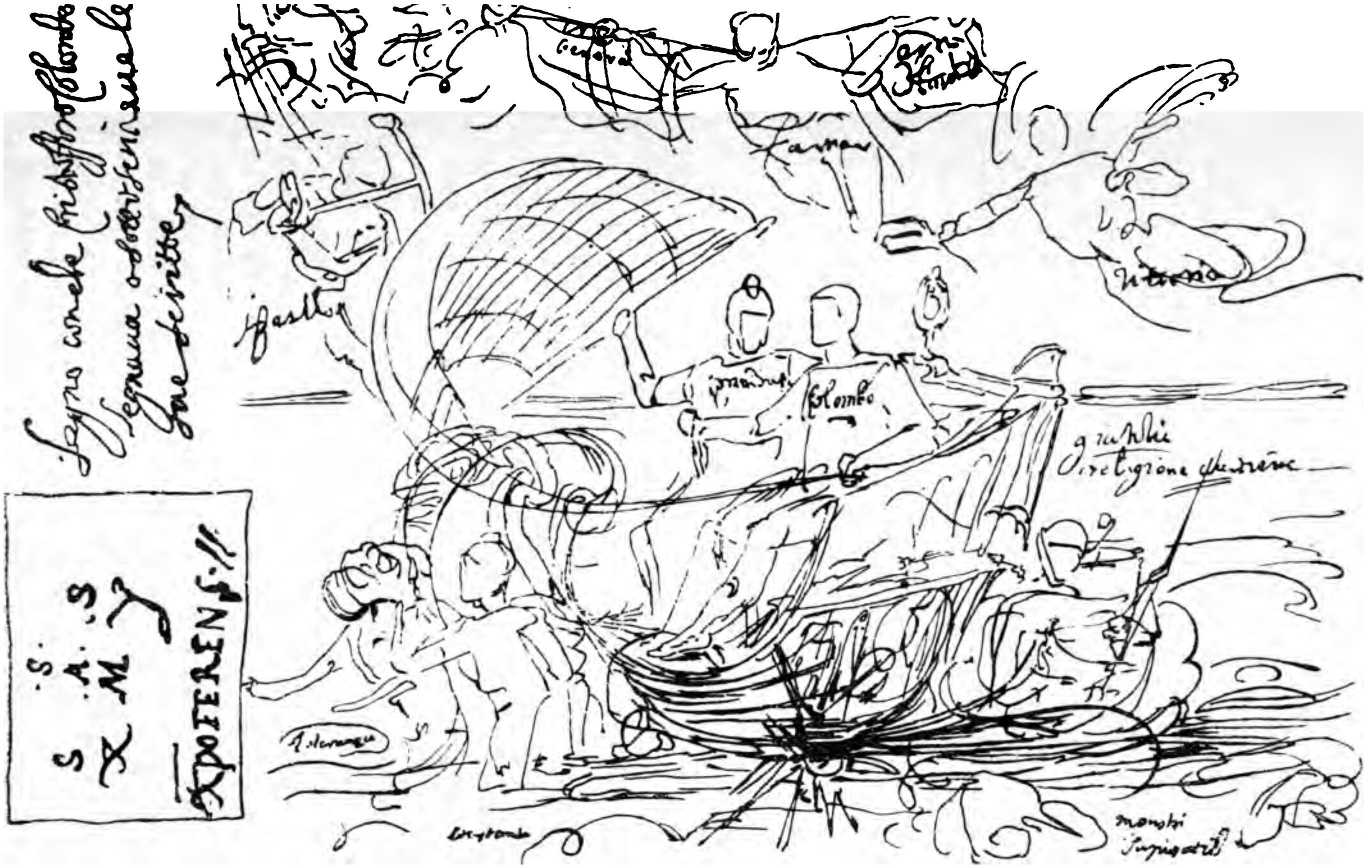

Columbus's Triumf,

Udkast til et Monument, tegnet af eller for ham selv 1502.

Paa Triumfvognen, som kjører over et oprørt Hav, sidder *Colombo;* i høire Haand holder han Admiralstaven, i venstre Skjødet til det Seil, som den ved hans Side siddende Kvinde, *Providenzia* (Forsynet), løfter i sin høire Haand; hun holder i venstre Haand en Rorpinde. Nederst foran dem gaar *Toleranza* (Taalmodighed), en ældre Kvinde, som bærer paa Skuldrene tunge Stene, og *Constanza* (Fasthed), en ung Kvinde, som i venstre Haand fører en Lanse; i hans Følge er *Religione christiana,* over hvis Hoved svæver en Due, og nederst tilhøire sees synkende Uhyrer med Paaskrift: *monstri superati.* Øverst tilhøire svæver *Vittoria* (Seieren) med en Oljegren i venstre Haand og en Laurbærkrans i den udstrakte høire; øverst tilvenstre *Speranza* (Haabet), som i venstre Haand holder i et Anker, hvilende paa Skulderen, og med høire Haand peger fremad. Over Hovedfigurerne svæver *Fama* (Berømmelsen), blæsende i to Trompeter; fra begge hænger Flag ned, det ene med Indskrift *Genova,* det andet med Indskrift: *Fama Columbi.* I Hjørnet nederst til venstre sees COLUMBUS'S Signatur (hvis Betydning ikke kjendes) S. | S. A. S. | X. M. Y. | Christoferens, med hans egenhændige Paaskrift paa Italiensk: Tegn, med hvilke Cristoforo Colombo signerer, alt hvad han skriver.

Frygt for, at Columbus skulde skabe sig et Parti i sin gamle Koloni. Columbus blev liggende flere Dage nær Kysten, da han som erfaren Sømand saa, at der var et farligt Uveir ivente; da en spansk Flaade, som skulde føre Bobadilla og flere af hans personlige Modstandere hjem til Spanien, laa i Havnen færdig til at afseile, meldte han sine Anelser til dens Chef, idet han paaberaabte sig, at Almanakken spaaede en kommende Konjunktion mellem Merkur og Solen. Man foragtede hans Advarsler og seilede; men Columbus's Spaadom traf ind, en voldsom Storm splittede Flaaden og flere af Skibene sank, iblandt dem det, som skulde have ført Bobadilla og hans øvrige Fiender hjem. Kun det Skib, som havde ombord Columbus's egne beslaglagte Eiendomme, naaede uskadt Spanien; heri har ikke alene Samtiden, men ogsaa Columbus selv seet en underfuld Forsynets Styrelse og Straf over hans Forfølgere. Columbus havde under Uveiret forstaaet at redde sine Skibe, skjønt ogsaa de naturligvis havde lidt stærkt derved og blev drevne vestover. Efter at være kommen søndenfor Jamaica naaede han tilslut Cubas Sydkyst; han seilede derfor videre langs denne indtil den Del, som han kaldte »Mangi« (Syd-China), og satte derfra ud i Havet mod Sydvest, idet han her efter sine fra Marco Polo laante Forestillinger om det østlige Asien maatte vente, at Landet bøiede sig mod Sydvest; det var nu hans Plan at følge dette, indtil han fandt det aabne Sund til »Indien« mellem Jamaica og Perlekysten. Han forudsatte, at han der vilde finde Fortsættelsen af Havstrømmen (Golfstrømmen); istedenfor at følge denne fra Trinidad maatte han paa Grund af Stormene søge at finde den igjen søndenfor Cuba, som han fremdeles ansaa for Asiens »Fastland«, og kom derved paa hele denne Reise til at kjæmpe *mod Golfstrømmen*, medens det havde været hans Hensigt at seile med den lige til »Indien«. Han naaede virkelig Land i det nuværende »Central-America« paa Nordsiden af Hondurasbugten (30te Juli) og fulgte denne Kyst østover, skjønt Vind og Strøm stadig var ham imod. Paa denne Kyst var det, at han traf et Skib med civiliserede Indfødte; det var en Galei, 8 Fod bred, med Telt over Bagstavnen. De Indfødte bar — modsat alt, hvad han tidligere havde truffet i »Indien« — lange Klæder; de havde ombord Forraad af Bomuldstøier, Øxer og Klokker af Kobber, samt Træsverd med Klinger af kunstigt sleben Sten (Obsidian), og sagde, at de havde hjemme blandt Folket *Maya* i Landet *Yucatan* og nu var paa Reise hjemad fra et sydligere Guldland.

Man har ytret, at hvis COLUMBUS nu var reist mod Nord efter disse Indfødtes Anvisning, kunde han paa denne Reise have opdaget Yucatan og maaske Mexiko; men tvertimod blev han af dem bestyrket i sine geografiske Ideer, at han var paa den rette Vei til den »gyldne Halvø« (Malacca). Først 12te Septbr. naaede han frem til Honduraskystens Nordøstpunkt, hvor Kysten atter bøier sydover; her fik han for en kort Tid Vind og Strøm med (en Gren af Golfstrømmen bøier her sydover) og kaldte derfor Næsset *Gracias a Diós* (Tak til Gud). Men snart mødtes han ogsaa her af Modvind og andre Vanskeligheder, farlige Kyster, Flodmundinger og Sandbanker. Under stadige Farer, hvortil ogsaa kom, at han selv blev syg og fra et Telt paa Dækket maatte lede Flaadens Bevægelser, kjæmpede han sig stadigt, men langsomt fremad. De landede paa flere Punkter af den Strækning, som nu heder *Nicaragua*, *Costa rica* (den rige Kyst) og *Veragua* og fandt her rige Guldleier. De hørte her Fortællinger om mere civiliserede Folk i Landets Indre, aabenbart Folk, paavirkede af den mexikanske og yucatanske Halvkultur; COLUMBUS troede at forstaa de Indfødte derhen, at Folkene i det Indre, *Ciguare*, havde store Byer, var væbnede med Sverd og Harnisk og havde Krigsmaskiner, bar rige Klæder og drev stor Handel paa Markeder. Han hørte ogsaa Tale om et vestligt Hav og var strax færdig til at fortolke dettes Beliggenhed efter sine geografiske Ideer: »de siger ogsaa, at Havet omringer *Ciguare*, og at der kun er ti Dagsreiser til *Ganges*; det ser ud til, at disse Lande har samme Beliggenhed i Forhold til Veragua som Tortosa til Fontarabia eller Pisa til Venedig«, d. e. laa paa hver sin Side af en Halvø. Han var derfor nu sikker paa, at han var paa Østsiden af den »gyldne Halvø«, og det gjaldt altsaa bare at finde den sydlige Gjennemgang. COLUMBUS naaede paa denne Reise, skjønt stadig mod Vind og Strøm, helt frem til Panama-Landtungen, men maatte her vende om, og skjønt han endnu engang forsøgte at trænge videre frem, maatte han atter stanse ved *Cabo S. Blas;* hvis han havde kunnet seile nogle Mil længere, maatte han have opdaget Darien-Bugten og saaledes fundet ud, at her ingen Gjennemgang var. Ogsaa paa Hjemveien var Farerne og Vanskelighederne store; han landede atter i Veragua og tænkte paa her at grundlægge en Koloni, hvor hans Broder BARTOLOMEO skulde lades tilbage; men en indfødt Fyrste modsatte sig Forsøget, og efter mange Uheld og Lidelser maatte dette Kolonianlæg opgives, ja endog to af Skibene lades

tilbage. Med ormædte og synkefærdige Skibe maatte COLUMBUS atter seile ud i Havet, naaede heldigt Cuba, men blev saa drevet sydover mod Jamaica. Stormen førte ham mod Stranden, og tilsidst vidste han i sin Nød intet andet Raad end at sætte begge Skibe paa Land, hvilket ogsaa lykkedes; af Skibsskrogene dannedes en liden improviseret Borg, saa at man i Tilfælde kunde forsvare sig (23de Juni 1503).

Forholdene var nu vistnok fortvivlede, og ethvert Forsøg paa at komme bort maatte synes umuligt; men COLUMBUS's frugtbare Hjerne fandt dog paa Raad. Først gjaldt det at skaffe Levnetsmidler, da alle Forraad var udtømte, — og dette lykkedes ved Underhandlinger med de Indfødte, saalænge disse havde noget at overlade. Saa var det nødvendigt at holde de urolige Spaniere itømme; thi COLUMBUS vidste nu af egen Erfaring, hvilke Vanskeligheder det kunde føre ham op i, om Spanierne fik Lov til at mishandle de Indfødte. Og saa var det endelig at faa Bud til Haiti for at blive befriet. Dette var den største Vanskelighed. Men en tapper Spanier, DIEGO MENDEZ, vovede sig virkelig i en aaben Kano ud i Havet; efter 4 Dages Roning naaede han heldigt Land paa Haiti og overgav til Guvernøren OVANDO COLUMBUS's Brev og Bøn om at hjælpe de strandede. OVANDO vægrede sig længe, thi han ønskede ikke »Vicekongen« tilbage til Haiti; men MENDEZ's Beretninger havde vakt saa megen Sympathi i San Domingo for COLUMBUS og hans Mænd, at OVANDO turde ikke andet end at tillade MENDEZ at leie et Skib, og da dette var skeet, fandt han det rettest selv at sende et andet Skib med til Jamaica. Disse ankom endelig i Juni 1504 og fandt COLUMBUS endnu ilive. Han havde i det forløbne Aar havt Vanskeligheder nok at bekjæmpe; thi de Indfødte havde efterhaanden gjort Indvendinger mod at levere Levnetsmidler, han selv var ofte syg, og endel af hans Mænd havde gjort Oprør og streifede om paa Øen paa egen Haand og hindrede Tilførselen. Da havde COLUMBUS taget sin Tilflugt til en eiendommelig List, som ret viser, hvorledes han har forstaaet at sætte sig ind i de Indfødtes Tankegang. Han vidste af sin Almanak[1], at der Natten til 29de Februar 1504 skulde indtræde en Maaneformørkelse, og sammenkaldte Dagen før de

[1] Denne Almanak er endnu bevaret i det Columbinske Bibliothek i Sevilla. Dens Titel er: *Almanach perpetuum, cujus radix est annum 1473*, y fué compuesto por Abraham Zacuth, astronomo del rey D. Manuel de Portugal. 4to. Impreso en Leirea el anno de 1496.

omboende Høvdinger. Han sagde dem i en Tale, at Spaniernes Gud var meget fortørnet over, at de forsømte at hjælpe hans Folk, og at han derfor vilde straffe dem ved at tage Maanen fra dem, — og saa kunde de have det saa godt. Da Natten kom og Skyggen begyndte at vise sig paa Maanen, opstod der en almindelig Forfærdelse blandt de Indfødte; Høvdingerne skyndte sig til COLUMBUS, kastede sig for hans Fødder og bad om hans Forbønner hos den »store Aand«; isaafald skulde han for Fremtiden intet have at beklage sig over. COLUMBUS lovede at gjøre, hvad han kunde, trak sig en Stund tilbage og kom saa igjen for at meddele dem, at deres Ydmyghed havde forsonet den vrede Guddom, og et Tegn skulde vise det. Snart trak Skyggen sig bort fra Maanen, og — efter den Dag var der ingen Fare for Hungersnød, saalænge COLUMBUS var paa Jamaica.[1] Nogen Tid efter havde COLUMBUS ogsaa været udsat for et Angreb fra de oprørske Spaniere; men ogsaa dette var tappert afslaaet af hans kjække Broder BARTOLOMEO, og COLUMBUS havde derefter faaet Oprørerne til at falde tilfode ved at love at tilgive dem og at føre dem med tilbage til Spanien. Da Skibene endelig kom, kunde han tage alle gjenlevende ombord, og 28de Juni 1504 seilede han bort fra Jamaica; »aldrig« — sagde han siden — »havde han oplevet en saa glædelig Dag; thi han havde aldrig ventet at kunne forlade denne Ø levende.«

Ogsaa paa Hjemveien var han udsat for Strøm og Modvind i disse Farvand, som han tidligere havde regnet for de roligste paa den hele Jord, saa at han først efter 7 Uger naaede San Domingo for efter 3 Ugers Ophold at seile videre til Spanien. Ogsaa paa Tilbagereisen over Oceanet forfulgte Storme ham, saa at det var i en elendig Tilstand og nedtrykt Stemning, at han og hans skibbrudne Mænd 7de November 1504 landede i San Lucar efter halvtredje Aars Fravær.

[1] Mærkeligt er det, at Øieblikkets Spænding ikke har hindret COLUMBUS fra at foretage en Observation af Formørkelsens Indtræden, idet han atter vilde forsøge at bestemme Længden; han fandt, at Tidsforskjellen mellem Cadix og Santa Gloria paa Nordkysten af Jamaica var 7 Timer og 15 Minuter, d. c. 108¾ Grad, medens den virkelige Afstand er 71 Grader, altsaa en Feil af næsten 38 Grader.

XIV.

COLUMBUS'S BREV FRA JAMAICA.

Den trofaste Diego Mendez havde, efter heldig at have udført sit Ærinde paa Haiti, ilet forud for Columbus til Spanien og havde her overleveret Columbus's egenhændige Beretning, dateret Jamaica 7de Juli 1503, — den, om hvem Columbus selv siger, at det vilde være et Mirakel, om den kom i Monarkernes Haand. Denne Beretning, som strax blev oversat paa Italiensk og trykt i Venezia 1505 og i nyere Tid er kjendt under Titelen *Lettera rarissima*, vil vi her meddele fuldstændigt, da den giver det bedste Indtryk af Columbus's Karakter og hans Stemninger under hans farefulde Reise; den maler hans Bekymringer, hans ofte feilslagne dog stadigt opblussende Forhaabninger, men ogsaa hans Ihærdighed og hans Evne til at holde sit Sind oppe trods al Modgang. Den er nedskrevet i Hast, men er dog neppe saa løst sammenarbeidet, som man har villet hævde. Først skildrer han Reisens Vexlinger, idet han mest dvæler ved Ulykkerne og Hindringerne. Dernæst giver han enkelte løsrevne Træk af geografiske Skildringer, især Dyrelivet, medens han med Vilje undgaar at give Kursanvisninger. Saa dvæler han ved de store Forhaabninger, som knytter sig til Opdagelsen af de nye Guldleier; det er her, at han udraaber: »Guldet er det bedste af alt *(exelentissimo)*; af Guld kan man samle Skatte, og den, som har Guld, kan udrette alt, hvad han ønsker i denne Verden, ja han kan føre Sjæle (ud af Skjærsilden) til Paradis«,

— en Ytring, som man har villet gjøre til det ledende Princip for COLUMBUS selv, medens det er tydeligt, at han har fremsat den for at vække de spanske Monarker til at fortsætte paa Opdagelsernes Vei. Men derefter glemmer han ikke at minde om, hvorledes hans Tjenester er belønnede, og hvor daarligt man har holdt Løfterne til ham, samt hvad Følgerne heraf har været for Spanien og for Kolonierne. Og saa ender han med at anraabe om Hjælp for sig og sine i den fortvivlede Stilling.

»Ophøiede og mægtige Fyrster, Konge og Dronning,
vore Suveræner!

Fra Cadiz naaede jeg i 4 Dage til Canarierne, og derfra i 16 Dage til Indien, hvorfra jeg skriver. Min Hensigt var at paaskynde min Reise saa meget som muligt, fordi jeg havde gode Skibe, Mandskab og Udrustning, og fordi mit Bestemmelsessted var Øen Jamaica. Derom skrev jeg i *Dominica*. Indtil da havde jeg havt udmærket Veir; men den Nat, da jeg kom did, fik jeg et frygteligt Uveir, og dette har varet hele Tiden siden. Da jeg naaede Øen Española, sendte jeg iland Brevene og bad som en Gunst om et Skib, som jeg vilde kjøbe for egne Penge, istedenfor et af dem, jeg bragte med mig, og som var bleven usødygtigt. Brevene blev modtagne, og Deres Høiheder maa vide, om de er blevne besvarede; men mig blev det forbudt at gaa iland. Folkene, som fulgte mig, var utrøstelige af Frygt for, at jeg skulde føre dem videre, og de sagde, at hvis de kom i nogen Fare, vilde de nu ikke faa nogen Hjælp, men tvertimod vilde man tilføie dem Skade; nogle vovede endog at sige, at Guvernøren burde have Magten over de Lande, som jeg havde erhvervet.

Stormen var denne Nat frygtelig, alle Skibene splittedes ad, og alle dreves afsted i den yderste Fare, uden Haab om andet end Døden, og enhver troede sikkert, at de andre var fortabte. Er nogen Mand født — jeg undtager ikke engang Hjob —, som ikke vilde være Døden nær af Fortvivlelse over at finde sig saaledes som jeg i Ængstelse for min egen, min Søns, min Broders og mine Venners Sikkerhed, og uden dog at faa Adgang til at lande eller søge Havn i det Land, som jeg ved Guds Miskund havde vundet for Spanien med saa megen Møie og Fare?

Men jeg vender tilbage til Skibene: skjønt Stormen havde skilt mig fra dem og ladt mig alene, gav Herren mig dem tilbage til den Tid, da det behagede Ham. Det Skib, som jeg troede

havde strandet, var gaaet tilhavs for at redde sig og naaede Øen Gallega efter at have mistet sin Baad og kastet overbord en stor Del af sin Ladning, hvilket forøvrigt alle Skibene gjorde. Det Skib, som jeg var ombord i, frelste Gud fra alt ondt, skjønt det blev frygteligt tilredt; min Broder var ombord i det daarligste Skib, og ham skyldes det næst Gud, at det blev reddet. Under denne Storm naaede jeg, saa godt jeg kunde, Jamaica; der blev Havet roligt, men en stærk Storm førte mig ligetil »Dronningens Have«, uden at jeg fik Land i Sigte. Derfra seilede jeg, saa snart jeg kunde, mod Fastlandet (ɔ: Cuba), uagtet Vinden og en voldsom Strøm var mig imod; jeg kjæmpede mod dem i 60 Dage og naaede i denne Tid kun 70 Leguas fremad. I al den Tid kom jeg ikke i nogen Havn, heller ikke hørte Stormen op; Regn, Torden og Lynild varede ved, som om Verdens Ende stundede til.

Jeg naaede Næsset *Gracias à Diòs* 12te September, og derfra gav Herren mig god Vind og gunstige Strømforhold. I 88 Dage havde denne Storm varet, og saa længe havde jeg været tilsøs uden at se Sol eller Stjerner; Skibene trak Vand overalt, Seilene var iturevne, jeg havde mistet Ankere og Taugværk med Baadene og en stor Del af Fødemidlerne. Af mit Mandskab var mange syge, alle nedslaaede; mange havde forpligtet sig til at gaa i Kloster, og der var ingen, som ikke havde aflagt Løfter eller lovet Pilgrimsfærder. Mange havde ogsaa flere Gange skriftet for hverandre. Andre Storme har indtruffet, men ingen har været saa frygtelig eller varet saa længe; flere af mine kjækkeste Folk mistede ogsaa Modet. Men det, som pinte mig mest, var Bekymringen for min Søn, som jeg havde med, naar jeg betænkte, at han i saa ung en Alder — han var kun 13 Aar,[1] — var udsat for saa mange og saa langvarige Anstrengelser. Men Vor Herre gav ham saadant Mod, at det var ham, som opmuntrede de øvrige: naar man skulde lægge Haand paa Arbeidet, udførte han det, som om han havde været tilsøs i 80 Aar, og det var ham, som trøstede mig. Jeg var bleven syg, og flere Gange nærmede jeg mig Dødens Porte. Fra et lidet Kammer, som jeg havde ladet bygge paa Dækket, styrede jeg Kursen. Min Broder var ombord i det daarlige Skib, som var mest udsat for Fare; min Bekymring derover var stor, og saa meget større, som jeg havde taget ham med mod

[1] FERNANDO COLON, født i Aaret 1488, havde under denne Høstreise fyldt det 14de (ikke 13de) Aar

hans Ønske. Saadanne er mine Vilkaar, at 20 Aars Tjeneste blandt Anstrængelser og Farer ikke har gavnet mig mere, end at jeg den Dag idag ikke besidder i Castilien Tag over Hovedet, og hvis jeg vil spise eller hvile mig, maa jeg gaa til et Herberge eller en Kro, og oftest kan jeg ikke engang dette, fordi jeg ikke kan betale. Endnu en anden Sorg fyldte mit Hjerte: det var Mindet om min Søn Diego, som jeg havde efterladt i Spanien uden Forældre og fjernet fra min Stilling og Eiendomme, skjønt jeg var forsikret om, at Deres Høiheder som retfærdige og erkjendtlige Fyrster vilde give ham alt tilbage, endog med Renter.

Jeg naaede Landet *Cariai*, hvor jeg stansede for at udbedre mine Skibe, tage ind Fødemidler og bringe Hvile til de syge Folk. Jeg, som (det har jeg ovenfor nævnt) flere Gange havde været Døden nær, fik der Efterretninger om *de* Guldleier i Provinsen *Ciamba*, som jeg søgte efter. To Indiere førte mig til *Carambaru*, hvor Folkene gaar nøgne og bærer om Halsen Guldspeil, som de hverken vil sælge eller give bort; de nævnte mig flere Steder ved Havets Bred, hvor de sagde, at der fandtes Guldleier og Guld; det fjerneste af disse Steder var *Veragua*, som var 25 Leguas fra det Sted, hvor vi befandt os. Jeg drog afsted i den Hensigt at besøge dem alle, og da jeg kom halvveis, hørte jeg, at der fandtes Guldleier to Dagsreiser borte. Jeg besluttede at undersøge dem Dagen før St. Simons og St. Juda's Dag (ɔ: 27de Oktober), som var fastsat til vor Afreise; men Natten forud reiste der sig en saa voldsom Storm, at vi blev nødte til at lade os drive, hvor Vinden førte os; og den Indier, som skulde føre os til Guldleierne, blev ombord hos mig.

Paa alle de Steder, hvor jeg er kommet hen, fandt jeg, at hvad jeg havde hørt fortælle var sandt, hvilket gav mig Sikkerhed for, at det samme var Tilfælde med *Ciguare;* dette ligger efter de Indfødtes Udsagn mod Vest, ni Dagsmarscher borte. De siger, at der er meget Guld, at Indbyggerne bærer paa Hovederne Prydelser af Koral og paa Arme og Ben tunge Smykker af Koral; ligesaa udstyrer de dermed Stole, Borde og Kister. De fortalte ogsaa, at Kvinderne bar Halsbaand, som rakte fra Hoved til Skuldre. Indiere fra forskjellige Landskaber var enige om alt det, jeg nu nævner, og de opregnede saa meget, at jeg vilde være tilfreds med en Tiendedel deraf. De kjendte ligeledes alle Peberplanter. I *Ciguare* har de for Skik at holde Markeder, efter hvad disse Folk fortalte, og de forklarede mig ogsaa Fremgangsmaaden ved

deres Tuskhandel. Andre siger, at Fartøierne fører Kanoner, Buer, Pile, Sverd og Harnisk, at Indbyggerne bærer lange og rige Klæder, at de til Krig benytter Heste, og at de besidder mange gode Ting. De siger ogsaa, at Havet omringer *Ciguare*, og at der er 10 Dages Reise derfra til Floden *Ganges*. Det synes, som om dette Land har samme Beliggenhed i Forhold til Veragua som Tortosa til Fontarabia eller Pisa til Venezia.

Da jeg havde forladt *Carambaru* og naaet de nævnte Steder, fandt jeg, at Indbyggernes Sæder svarede til Beretningerne med Undtagelse af Guldspeilene; enhver, som besad et saadant, solgte det gjerne for 3 Klokker, om det end veiede saameget som 10 eller 15 Dukater. Indbyggerne ligner Folket paa Española i sine Skikke. De samler Guld paa forskjellige Maader, som ikke kan maale sig med de Methoder, som de Kristne anvender.

Alt, hvad jeg her har fortalt, har jeg fra Øienvidner. Men det ved jeg, at jeg i Aaret 1494 seilede 24 Grader mod Vest i 9 Timer, og deri kan der ikke være nogen Feil, thi der var en en Formørkelse; Solen var i Vægten, og Maanen i Tyren. Hvad jeg lærte af disse Folk mundtligt, det vidste jeg allerede i de mindste Enkeltheder af Bøgerne. PTOLEMÆOS troede at have forbedret MARINOS, men hvad denne har skrevet, nærmer sig meget mere til Sandheden. PTOLEMÆOS sætter *Cattigara* i en Afstand af 12 Linjer [ɔ: 180 Grader][1] fra Vestlinjen, som han lægger 3 1/3 Grad vestenfor Cap St. Vincent i Portugal; MARINOS indeslutter den beboede Jord i 15 Linjer [225 Grader], og han regner Indien i Æthiopien for at være 24 Grader fra Ækvator, og nu da Portugiserne har seilet i disse Egne, finder de det at være Sandhed. PTOLEMÆOS siger ogsaa, at det sydligste Land er (den beboede Jords) første Grænse, og at det ikke strækker sig længere ned (ɔ: mod Syd) end 15 1/3 Grad. Verden er kun liden; de 6 Syvendedele er tørre, og kun den syvende Del er dækket af Vand. Erfaringen har allerede bevist det, og jeg har skrevet med Citater af den hellige Skrift derom i andre Breve, hvor jeg talte om Beliggenheden af det jordiske Paradis, hvilket Kirken bifalder. Jeg siger, at Verden ikke er saa stor, som man sædvanlig paastaar, og at en Grad ved Ækvator udgjør 56 2/3 Mil (millas), og dette kan bevises. Men jeg forlader denne Gjenstand, da det ikke

---

1 Ved Linjer menes 15 Grader (eller en Time), altsaa 12 Linjer er = 180 Grader, og 15 Linjer = 225 Grader.

var min Hensigt at behandle den, men mit Maal er at aflægge Regnskab for min Reise, som har været tung og pinefuld, skjønt den af alle mine Reiser er den mest hæderfulde og gavnlige.

Jeg sagde, at jeg Dagen før St. Simon og Juda seilede did, Vinden drev mig, uden at kunne staa den imod; tilsidst søgte jeg Tilflugt for Havets og Stormens Vælde i en Havn, hvor jeg blev

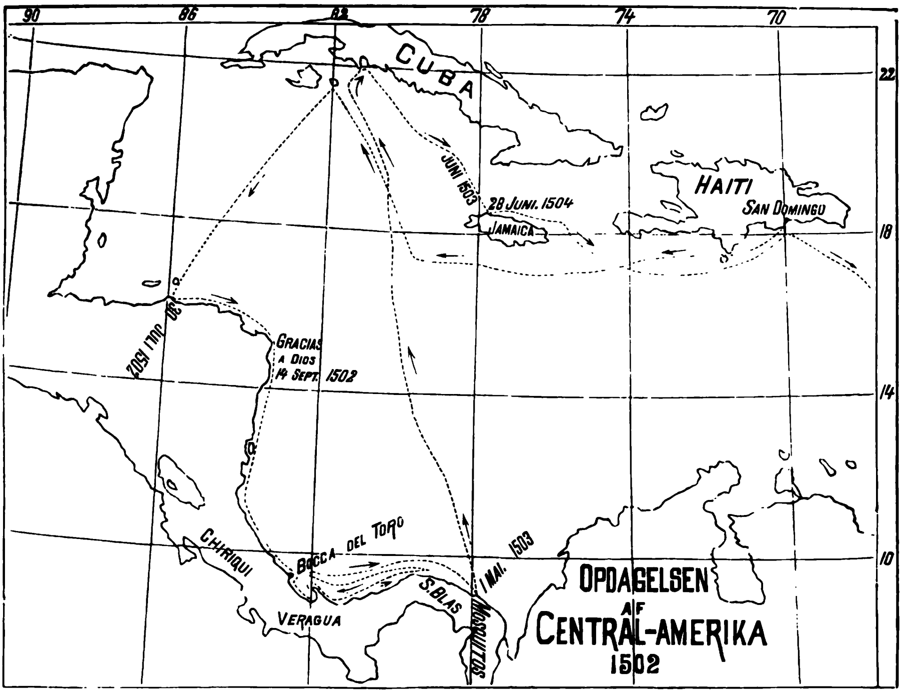

Kart over den 4de Opdagelsesreise.

i 6 Dage. Der besluttede jeg ikke at vende tilbage til Guldleierne, som jeg allerede regnede for at have erhvervet. Jeg fortsatte min Reise under Regnveir, og da jeg naaede Havnen *Bastimentos* (Bygninger), maatte jeg tage ind der, skjønt mod min Vilje. Uveir og en stærk Strøm drev mig did, og jeg maatte blive der i 14 Dage; jeg reiste derefter, men fik ikke god Vind. Efter at jeg under store Anstrengelser havde naaet 14 Leguas fremad, drev Vind og Strøm mig voldsomt tilbage; da jeg atter søgte til den Havn, jeg havde forladt, fandt jeg paa min Vei en anden

Havn, som jeg kaldte *Retrete* (Tilflugt); jeg maatte søge ind til den med ligesaa megen Fare som Sorg: thi mine Skibe var i daarlig Tilstand og mine Folk trætte. Der maatte jeg blive i 15 Dage som Følge af Uveiret, og da jeg haabede, at mine Lidelser skulde ende, maatte jeg begynde fra nyt af. Det var der, jeg forandrede Beslutning med Hensyn til at gaa tilbage til Guldleierne, og jeg lagde Planer til foretage noget, medens jeg ventede paa god Vind til at seile videre. Jeg havde allerede faret 4 Leguas, da Stormen begyndte igjen, og den udmattede mig saaledes, at jeg ikke vidste, hvorledes jeg skulde holde det ud: mit Saar aabnede sig igjen, og i 9 Dage havde man opgivet Haabet om mit Liv. Aldrig var Søen saa høi, saa frygtelig og saa skumbedækket. Vinden ikke alene hindrede vor Fremgang, men endog at naa ind forbi et Næs; den holdt mig ude i dette Hav, der var som Blod og syntes at koge som en Kjedel over en stor Ild. Aldrig saa Himmelen saa frygtelig ud. Dag og Nat brændte den som i en Ovn og udsendte saadanne Flammelyn, at jeg hvert Øieblik saa efter, om ikke Master eller Seil var ødelagte. Disse Lyn faldt med en saadan Voldsomhed, at vi alle troede, at Skibene skulde blive opbrændte. Den hele Tid strømmede Himmelens Vande ned; man kan ikke kalde det at regne, thi det var som en Gjentagelse af Syndfloden. Mine Folk var da saa forknytte, at de ønskede Døden som en Befrielse fra alle Ulykker. Skibene havde allerede 2 Gange mistet sine Baade, Ankere og Taugværk, og laa nu uden Seil.

Da det behagede Vor Herre, vendte jeg tilbage til *Puerto-Gordo*, hvor jeg udbedrede Skaden saa godt, jeg kunde. Jeg begav mig endnu en Gang paa Veien til *Veragua*, skjønt jeg neppe var istand til at vove dette. Vind og Strøm var fremdeles imod mig. Jeg kom næsten saa langt som forrige Gang; men da Vind og Strøm fremdeles hindrede Fortsættelsen, vendte jeg atter tilbage til Havnen; jeg vovede nemlig ikke at oppebie Saturns Opposition [mod Solen] i et saa oprørt Hav og ved saa farefuld en Kyst, da den pleier at medføre Storm eller Uveir. Dette hændte Juledag, ved Messetid. Jeg vendte saaledes endnu en Gang efter mange Anstrengelser tilbage til mit Udgangspunkt; men ved Nytaarstid forsøgte jeg paany. Skjønt jeg nu havde godt Reiseveir, var Skibene ikke længer istand til at seile, og mine Folk var dels døende, dels syge. Epifaniadagen [6te Januar] kom jeg udmattet til *Veragua*. Der lod Vor Herre mig finde en

Flod og en god Havn, skjønt den længst ude kun var 10 Spand (palmas) dyb; jeg naaede med Møie ind i den, og den følgende Dag begyndte Stormen igjen. Hvis jeg da havde været udenfor, vilde jeg ikke kunnet komme ind paa Grund af Bankerne. Det regnede uden Ophør indtil 14de Februar, saa at jeg i den Tid hverken havde Leilighed til et trænge ind i Landet eller til at foretage Reparationer. Og da jeg troede mig i Sikkerhed, steg Floden pludselig til en saadan Høide, at den brød Skibstaugene eller Landfæsterne og nær havde bortført mine Skibe; sikkerlig har de aldrig været i større Fare. Men Vor Herre bragte Hjælp, som han altid har gjort. Jeg ved ikke, om nogen har udholdt større Prøvelser.

Den 6te Februar sendte jeg, uagtet Regnveiret, 70 Mænd ind i det indre. De fandt Guldleier i en Afstand af 5 Leguas. Indierne, som gik med dem, førte dem til et høit Bjerg og viste dem derfra alle de Egne, som Øiet kunde iagttage; de sagde dem, at man fandt Guld overalt i dette Land, og at Guldleierne strakte sig 20 Dagsreiser mod Vest, og de opregnede de Byer og Landsbyer, hvor der var mere eller mindre deraf. Jeg fik senere vide, at Kibian, som havde laant [mig] disse Indiere, havde befalet dem at udpege de fjerne Guldleier, som tilhørte en af hans Fiender, og at i hans eget Rige én Mand kunde, om han vilde, paa 10 Dage samle saa meget Guld, som en ung Mand kunde bære. Jeg bringer med mig Indiere, hans Tjenere, som kan bære Vidnesbyrd om dette. Baadene kom til det Sted, hvor dette Folks Bopæl er; og efter 4 Timer kom min Broder tilbage med sine Folk og alt det Guld, som de havde samlet. Guldminen maa her være rig; thi af disse Folk havde ingen seet Miner og de fleste aldrig seet Guld, da det var Søfolk, Matroser og Skibsgutter. Da der her var Bygningstømmer og Levnetsmidler i Overflod, grundlagde jeg en Koloni og sendte Gaver til Kibian — det var det Navn, de gav til Landets Fyrste. Jeg saa godt, at den gode Forstaaelse ikke vilde vare længe, fordi de Indfødte var meget stride af Sind og Spanierne meget paagaaende, og desuden fordi jeg bemægtigede mig et Land, som tilhørte denne Kibian. Da han forstod, hvad vi gjorde, og saa Anlægget voxe, besluttede han at brænde vore Bygninger og at dræbe os alle; men hans Plan var langt fra at lykkes: han selv blev fangen med sine Hustruer, Sønner og Tjenere. Imidlertid varede Kibian's Fangenskab kun kort, da han undkom fra en paalidelig Mand, til

hvis Bevogtning han var betroet, og hans Sønner flygtede fra det Skib, hvorpaa de var under Skipperens Varetægt.

I Januar blev Flodens Munding stoppet. I April havde Orme (teredo) angrebet alle Skibene, saa de neppe kunde holde sig paa Vandet. Ved denne Tid brød Floden igjennem og dannede en Kanal, hvorigjennem det lykkedes mig med stor Møie at føre tre af Skibene ud efter at have lettet dem for Ladningen. Baadene blev sendt tilbage opad Floden for at hente Salt og Vand; men Vandet voxede saa stærkt, at de ikke kunde komme tilbage; derpaa samlede Indierne sig i stor Mængde, angreb Mændene og dræbte dem tilslut. Min Broder og Resten af mine Folk var endnu i det 4de Skib, som var bleven tilbage i Floden, og jeg var alene udenfor paa en saa farlig Kyst, lidende af en stærk Feber og udmattet. Alt Haab om Frelse havde jeg opgivet. Jeg klatrede i denne Tilstand op til det høieste af Bagstavnen og kaldte med klagende Stemme i alle Kompassets Retninger Deres Høiheders Skibskapteiner til Hjælp, men forgjæves. Overvældet af Træthed sovnede jeg endelig sukkende ind, og hørte derpaa en medlidende Røst raabe til mig: »O Du Daare og langsomme til at tro og tjene Din Gud, ham som er alles Gud! Hvad gjorde han mere for Moses eller for David, sin Tjener? Fra Din Fødsel har han havt Dig i sin stadige og trygge Varetægt; da han saa, Du var naaet til den Alder, som passede for hans Planer, lod han vidunderligt Dit Navn lyde ud over Verden. Dig gav han Indien, som er en saa rig Verdensdel, og Du har skiftet den, som du vilde; thi han gav Dig Magt at gjøre saa. Du fik Nøglerne til Oceanets Døre, som var lukkede med vældige Lænker, og Du blev adlydt gjennem mange Lande og opnaaede et hæderligt Navn over hele Kristenheden. Hvad gjorde den Høieste mere for Israels Folk, da han førte det ud af Ægypten? Eller for David, som han fra Hyrde hævede til Konge over Israel? Vend Dig til ham og erkjend Din Feil; hans Miskundhed er uendelig. Din Alder skal ikke hindre Dig fra at fuldende store Ting. Han har i sin Haand det største og herligste Vælde. Abraham var over 100 Aar gammel, da han avlede Isak; heller ikke var Sara ung. Du raaber efter en usikker Hjælp. Svar, hvem har bragt Dig Sorg saa ofte og saa megen, Gud eller Verden? De Rettigheder, som Gud har givet, opretholder han, og han svigter aldrig de Løfter, han har givet. Naar man har udført hans Tjeneste, siger han ikke, at man ikke har fulgt hans Hensigter, eller at han mente det anderledes; heller ikke paa-

lægger han Lidelser for at vise sin Magt. Han handler ganske, som han taler. Alt det, han lover, betaler han, og det med Renter; det er hans Vis. Se, hvad Din Skaber har gjort for Dig, og hvad han gjør for alle. Endog nu viser han Dig Lønnen for de Anstrengelser og Farer, som Du har lidt i andres Tjeneste.«

Jeg var rystet ved at høre dette, og kunde ikke finde Ord til at svare paa saa sande Ting, men begræd alene mine Feil. Men den, som talte til mig — hvem det nu var — endte med at sige: »*Frygt ikke, men hav Tillid. Alle disse Lidelser er skrevne paa Marmor, og ikke uden Grund.*«

Jeg stod op saa snart, som jeg kunde, og efter 9 Dage blev Veiret godt, men ikke godt nok til at trække Skibene ud af Floden. Jeg samlede de Mænd, som var paa Land, med alle de andre, fordi jeg ikke havde saa mange, at jeg kunde lade en Afdeling være paa Land og en anden manøvrere med Skibene. Jeg vilde være bleven tilbage med alle mine Folk for at forsvare det Anlæg, jeg havde grundet, hvis Deres Høiheder havde vidst om dets Tilværelse; men nu besluttede jeg at forlade det af Frygt for, at aldrig noget Fartøi skulde lande paa det Punkt, hvor jeg var, og i den Tanke at, naar man fik bringe Hjelp, kunde alt gjenoprettes.

Jeg reiste i den hellige Treenigheds Navn derfra Paaskeaften med mine raadne, ormstukne og stærkt hullede Skibe; dog efterlod jeg det ene i *Belem* med stor Ladning og det andet i *Belpuerto* og beholdt kun tilbage to, der var i samme Tilstand som de andre, uden Skibsbaade og uden Levnetsmidler, idet jeg søgte at naa over Hav og Vand paa 7000 Mile (Millas) eller vilde dø underveis med min Søn, min Broder og saa mange tapre Mænd. Lad dem, som har for Sædvane at dadle og øve Kritik, nu spørge, naar de sidder roligt hjemme: »Hvorfor gjorde Du ikke *det* eller *det* ved den Leilighed?« Jeg skulde ønsket, at de havde været med paa denne Reise; men jeg tror sandelig, at en Reise af en anden Natur forestaar dem, hvis man tør stole paa vor Religion.

Den 13de Mai kom jeg til Mago's Provins, som grænser til Kathai, og jeg reiste derfra mod Española. Jeg seilede i to Dage med god Vind, men derefter blev der Modvind. Den Vei, jeg fulgte, havde jeg valgt for at undgaa de talrige Øer, som findes i disse Egne, og saaledes undgaa Grundene, som omringer dem. Uveiret tvang mig til at vende om uden Seil; jeg nærmede mig en Ø, hvor jeg først tabte tre Ankere, og ved Midnat under et

saadant Veir, at det syntes, som Verden skulde gaa under, brast Landtaugene paa det andet Skib, og dette drev mod mit Skib med saadan Kraft, at det er et Under, at ikke begge blev knuste. Næst efter vor Herre skylder jeg det ene Anker, som var tilovers, at jeg blev frelst. Da efter 6 Dage Veiret atter blev godt, fortsatte jeg min Vei; jeg havde allerede tabt hele Takkelagen, mine Skibe var mere hullede end en Bikube, og Folkene ganske modløse. Jeg kom lidt længere frem paa Øen end det Punkt, hvortil jeg var naaet iforveien. Der ventede jeg, at Skjæbnen vilde ophøre med at være mig mod. Jeg stansede i den bedste Havn paa Øen, og efter 8 Dages Forløb begav jeg mig atter paa Vei og kom nær *Jamaica* i Slutningen af Juni; men fremdeles var Vinden imod og Skibene i den elendigste Tilstand: med tre Pumper, med Baljer og Kjedler kunde vi med alle Mand ikke tømme det Vand, som trængte ind i Skibet, og der var intet Middel mod Ormene. Jeg styrede saaledes, at jeg nærmede mig saa meget som muligt til Española, hvorfra vi var 28 Leguas borte; men jeg angrede derpaa; thi det andet Skib, som holdt paa at synke, blev nødt til at søge Havn. Jeg forsøgte at holde Søen trods Stormen, og uagtet mit Skib var nær ved at gaa under, da vor Herre underfuldt førte os til Land. Hvem vil tro, hvad jeg her skriver? Jeg forsikrer, at jeg i dette Brev ikke har fortalt en Hundrededel af, hvad der er hændt; de, som var med Admiralen, kan bære Vidne derom. Hvis det behager Deres Høiheder at sende til min Hjælp et Skib paa mere end 64 Tons med 200 Centner Biscuits og andre Levnetsmidler, vilde det være nok til at føre os, mig og mine Folk, fra Española til Spanien. Jeg har allerede sagt, at der ikke er 28 Leguas fra Jamaica til Española, og jeg skulde ikke have seilet did, endog om Skibene havde været i god Stand, eftersom Deres Høiheder har befalet mig ikke at lande der. Gud ved, om denne Befaling har været til nogen Nytte. Dette Brev sender jeg ved Hjælp af Indiere; det vil være et Under, hvis det naar frem.

Dette er Beretningen om min Reise. De Mænd, som fulgte mig, var 150 i Tallet, blandt hvilke mange regnedes for Styrmænd og gode Sømænd; men ingen af dem kan forklare, hvor vi har været, eller hvad Vei vi har taget. Aarsagen dertil er meget ligefrem. Jeg drog ud fra et Punkt ovenfor Havnen Brasil, og ved Española tillod ikke Stormen mig at følge den Vei, jeg ønskede at vælge; jeg blev tvungen til at gaa, hvor Vinden drev os. Den

Dag blev jeg meget syg, og der var ingen, som havde seilet i disse Farvand før. Vinden og Havet blev efter nogle Dage roligt, og paa Stormen fulgte Ro og stærk Strøm. Jeg landede ved en Ø ved Navn *Isla de las Bocas* og styrede derfra til Fastlandet (ɔ: Cuba); men det er umuligt at give en rigtig Beskrivelse af vore Bevægelser, fordi vi førtes af Strømmen i saa mange Dage uden at se Land. Jeg seilede langsmed Fastlandet; dette blev godtgjort ved Kompas og ved Observation. Der gives ingen, som kan sige, i hvilken Himmelegn vi var, eller naar vi derfra styrede mod Española. Styrmændene troede, at vi nærmede os Øen St. Joan, medens det var Mangos Land, 400 Leguas længer mod Vest, end de mente. Lad dem svare og sige, hvor *Veragua* ligger. Jeg hævder, at de ikke kan give anden Forklaring derover end at forsikre, at de var i nogle Lande, hvor der var Guld i Mængde; men at vende tilbage did forstaar de ikke, de vilde være nødte til at gaa paa en ny Opdagelsesreise, som første Gang.

Den Regnemaade, som stammer fra Astronomi, er sikker og en paalidelig Fører for den, som forstaar den rigtigt. Dette ligner et profetisk Syn. Skibene i Indien seiler kun med Vinden i Bagstavnen, ikke fordi de er daarligt byggede eller for plumpe, men fordi de stærke Strømme i disse Have, tilligemed Vinden, gjør det umuligt at seile med Sidevind; thi paa én Dag vilde de tabe ligesaa meget, som de havde vundet i syv; af samme Grund havde jeg ingen Nytte af Karaveler, endskjønt de havde portugisiske Latinseil. Dette er Grunden, hvorfor de ikke kan seile uden med god Vind, og de maa undertiden ligge i Havn, ventende paa Vind, syv eller otte Maaneder ad Gangen. Det er ikke noget at undre sig over; det samme hænder jo ogsaa ofte i Spanien.

Det Folk, om hvilket Pave Pius[1] skriver, er nu bleven fundet, hvis man tør slutte fra Beliggenhed og andre Beviser; men de har ikke Heste med Brystremme og Bidsler af Guld. Og det er ikke at undres over, thi Landene ved Kysten er alene befolkede af Fiskere, og desuden stansede jeg ikke længe der, fordi jeg havde

---

[1] Blandt COLUMBUS'S Bøger i Columbina findes Pave PIUS d. 2dens *Historia rerum ubique gestarum* (Udg. i Venezia 1477); her skildres Østasien dels efter Klassikerne, dels efter nyere Forfattere; de østligste Folk er *Serer* (i *Kathai*), derefter kommer *Saker* og *Massageter*. Massageterne siges at have Guld og Kobber i Overflod, de bærer Sverd, Øxer og Harnisk af Kobber, men Bælter af Guld og deres Heste har Bidsler og Brystpanser af Guld.

Hast. I *Cariai* og omliggende Lande er der store og farlige Hexemestre; de vilde have givet en Verden for at hindre mig fra at blive der en Time. Da jeg kom did, sendte de strax til mig to Piger, stærkt pyntede; den ældste var neppe mere end elleve Aar gammel, den anden kun syv, men begge opførte sig saa usømmeligt, som om de havde været offentlige Fruentimmer; de førte med sig skjulte Tryllemidler. Da de var komne, gav jeg dem nogle Klæder at tage paa sig og sendte dem lige iland. Jeg saa der paa et Bjerg et Gravmæle saa stort som et Hus og vel bygget, Legemet laa udækket og med Ansigtet vendt mod Jorden; de fortalte ogsaa om andre og skjønnere Kunstværker. Der er mange Dyrearter, smaa og store, og meget forskjellige fra vore. Jeg fandt der to Vildsvin, som en irsk Hund ikke vovede at angribe. En Bueskytter havde saaret et Dyr, som lignede en Abe, undtagen at det var større og havde et menneskeligt Ansigt; Pilen havde trængt gjennem det, fra Brystet til Halen, og da det blev rasende, maatte man hugge af det en Arm og en Fod. Det ene Svin blev vildt ved at se det og flygtede; jeg befalede da, at *Begare* (som de Indfødte kaldte Dyret) skulde kastes for Vildsvinet, og skjønt den var næsten død, og Pilen havde gaaet tvers igjennem dens Legeme, snoede den dog sin Hale rundt Svinets Mund og holdt den fast, og med den levnede Haand greb den Svinet i Nakken, som om den var i Kamp med en Fiende. Denne Handling var mig saa ny og saa overordentlig, at jeg maatte beskrive den her. Det er en Mængde Dyrearter her, men de dø alle af «barra«. Jeg saa meget store Høns, hvis Fjædre ligner Uld, Løver, Hjorte, Raadyr og Fugle.

Medens vi seilede paa dette Hav med saa stor Møie, troede nogle af mine Folk, at de var forhexede, og det tror de endnu. Nogle af de opdagede Folkeslag var Menneskeædere; deres skrækkelige Udseende beviser det. De siger, at der i disse Lande er meget Kobber, hvoraf de gjør Øxer og andre Redskaber, baade ved at hamre og at smelte (det); de har ogsaa Ambolt og Smeltedigel og andre Guldsmedredskaber. Indbyggerne bærer Klæder, og i denne Provins saa jeg store Stykker meget fint vævet Bomuld og andre meget fint farvede. De fortalte mig, at længere inde i Landet, nærmere Kathai, har man guldindvirkede Tøier. Af Mangel paa Tolke kunde vi kun erfare lidet om disse Lande eller deres Produkter. Skjønt Landet er stærkt befolket, har dog hvert Folk sit Sprog, og saa forskjellige, at de ikke forstaar hinanden

bedre, end vi forstaar Araberne; dog tror jeg, at dette kun gjælder de vilde Kystboere, ikke Folkene i det indre.

Da jeg opdagede Indien, sagde jeg, at dette udgjorde det rigeste Herrevælde i Verden og talte om Guld og Perler og kostbare Stene, om Krydderier og om den Handel, som kunde drives

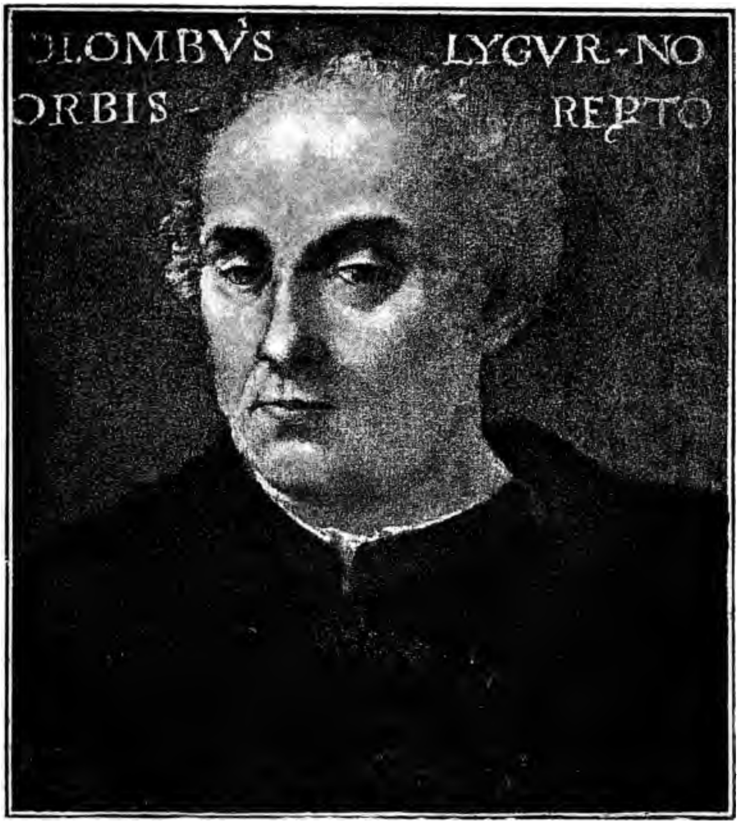

Portræt af Columbus, fundet i Como.

der; men da alt dette ikke kom med én Gang, blev jeg foragtet. Dette bringer mig nu til kun at fortælle, hvad jeg har hørt af de Indfødte. Men ét frygter jeg ikke for at fortælle, fordi der er saa mange Vidner dertil: i dette Land *Veragua* saa jeg flere Spor af Guld i to Dage, end jeg saa i Española i fire Aar, og der er ikke et mere frugtbart eller bedre dyrket Land i Verden eller noget Land, hvis Indbyggere er mere frygtagtige; desuden er der en god Havn, en smuk Flod, og Stedet er let at forsvare. Alt

dette tjener til Sikkerhed for de Kristne og for deres Herredømme og giver stort Haab om den kristne Religions Vægt og Hæder; desuden vil Veien did blive lige saa kort som til Española paa Grund af Vinden. Deres Høiheder er lige saa meget Herrer i dette Land som i Xeres eller Toledo, og Deres Skibe, som kommer hid, kan seile som til Deres eget Hus. Herfra kan de føre Guld, og medens de — om de skulde ønske at blive Herrer over andre Landes Varer — maatte have at tage dem med Magt eller trække sig tilbage tomhændede, vil de i dette Land blot behøve at betro sig til de Vilde. Jeg har allerede nævnt min Grund til ikke at tale om andre Ting. Jeg erklærer ikke for sikkert endog en Sjettedel af, hvad jeg har sagt eller skrevet, heller ikke paastaar jeg at have alt fra første Haand. Genuesere, Venetianere og alle andre Nationer, som besidder Perler, kostbare Stene eller andre værdifulde Ting, fører disse til Verdens Ender for at bytte dem for Guld. Guldet er det herligste af alt; af Guld kan man samle Skatte, og den, som har Guld, kan udrette alt, hvad han ønsker i denne Verden, ja han kan føre Sjæle til Paradis. De siger, at naar en Høvding i Landskabet Veragua dør, begraves alt det Guld, han eiede, med hans Legeme. Der blev bragt til SALOMON efter én Reise 666 Centner Guld foruden, hvad Kjøbmændene og Sømændene førte med sig, og hvad der var forbrugt til Betaling i Arabia. Af dette Guld gjorde han 200 Lanser og 300 Skjolde, og Taget over dem var ogsaa af Guld og prydet med kostbare Stene; mange andre Ting gjorde han ogsaa af Guld, og en Mængde store Vaser prydede han med kostbare Stene. Dette skriver JOSEPHUS i sin *Chronica de antiquitatibus*; det nævnes ogsaa i Krønikernes Bog og i Kongernes Bog. JOSEPHUS tror, at dette Guld blev fundet i *Aurea* [ɔ: den gyldne Halvø]; hvis det er saa, hævder jeg, at Guldleierne i *Aurea* er de samme som i Veragua, der (hvilket jeg har sagt før) strækker sig 20 Dagsreiser mod Vest, i lige Afstand mod Polen og Ækvator. SALOMON kjøbte alt dette — Guld, kostbare Stene og Sølv —, men Deres Høiheder behøver blot at søge dem for at faa dem, saameget som de ønsker. DAVID efterlod i sit Testament 3000 Centner Guld fra Indien til SALOMON til Hjælp ved Templets Bygning, og ifølge JOSEPHUS kom det fra disse Lande. Jerusalem og Zions Bjerg skal bygges op igjen ved de Kristnes Haand, som Gud har erklæret gjennem sin Profets Mund i den 14de Psalme. Abbed JOACHIM siger, at den, som skulde gjøre dette, maatte komme fra Spanien. St. HIERONYMUS

viste den hellige Kvinde Veien dertil, og Keiseren i Kathai har for lang Tid siden forlangt vise Mænd for at undervise ham i Kristi Tro. Hvem vil tilbyde sig selv til dette Værk? Om nogen vilde det, tilbyder jeg mig i Guds Navn at føre ham did, forudsat at Herren tillader mig at vende tilbage til Spanien. De Mænd, som har seilet med mig, har udholdt utrolige Farer og Lidelser, og jeg beder Deres Høiheder at betale dem hurtigt, da de er fattige, og at vise hver af dem Naade efter deres Fortjeneste; jeg kan med Tryghed forsikre, at de efter min Tro er Bærere af de bedste Efterretninger, som nogensinde er førte til Spanien. Skjønt det Guld, som tilhører Kibian, Kaziken af Veragua, og andre Nabohøvdinger, efter hvad vi har hørt, maa være store Masser, anser jeg det ikke for heldigt eller ønskeligt, om Deres Høiheder tager det i Besiddelse ved Rov. Ved god Opførsel vil man undgaa Vanrygte og Bagtalelse, og da vil alt det Guld naa Deres Høiheders Skatkammer uden Tab. I en Maaned vil jeg, om Veiret er godt, kunne udføre denne Reise. Af Mangel paa Skibe kunde jeg ikke stanse min Færd; men i alt, som vedkommer Deres Høiheder, stoler jeg paa min Skaber og haaber, at jeg vil komme mig igjen af min Sygdom. Deres Høiheder vil vistnok mindes, at jeg tænkte paa at bygge Skibe efter en ny Model; men Tidens Korthed tillod ikke Udførelsen; jeg havde forudseet, hvorledes det vilde gaa. Jeg regner Aabningen af Handelen og Herredømmet over de store Guldleier for vigtigere end alt, hvad der er gjort i Indien; dette er ikke et Barn, som kan overlades til en Stifmoder.

Jeg tænker aldrig paa Española, Paria og de andre Lande uden at udgyde Taarer. Jeg troede, at hvad der havde hændt, skulde blive et Exempel for andre; men nu er disse Anlæg sygnende, skjønt ikke døde, og Sygdommen er uhelbredelig eller ialfald langvarig. Lad den, som bragte Sygdommen, nu komme og læge den, om han kjender Lægemidlet og Maaden at anvende det; men at bringe Ulykken, det forstaar enhver. Det var forhen Skik at belønne og forfremme den, som vovede sit Liv; men det er ikke retfærdigt, at den, som har modsat sig et Foretagende, skal nyde Frugten deraf med sine Børn. De, som forlod Indien, idet de flygtede for Arbeidet, og talte ilde derom og om mig, de har siden faaet vende tilbage med offentlig Godkjendelse — saaledes gaar det vel i Veragua: et daarligt Exempel og ikke til Gavn for vort Foretagende eller for Opretholdelse af Retfærdighed. Frygten derfor tilligemed andre begrundede Iagttagelser, jeg gjorde,

bragte mig til at bede Deres Høiheder, før jeg seilede ud for at opdage Øer og Fastlande, om at overdrage mig personlig at styre i Deres kongelige Navn. Deres Høiheder bevilgede min Bøn, og det var ifølge Privilegium og Bevilgning, givet under kongeligt Segl og Ed, at jeg blev udnævnt til Vicekonge og Admiral og Generalguvernør, og Deres Høiheder trak Grænsen for mit Guvernement 100 Leguas vestenfor Azorerne og Cabo-Verde-Øerne, efter en Linje fra Pol til Pol, og gav mig fuld Magt over alt, hvad jeg kunde opdage hinsides denne Linje, hvilket alt er optegnet i det officielle Dokument.

En anden Sag er endnu vigtigere og kræver stærkest Forandring, men har været urørt til denne Tid. I syv Aar var jeg ved Deres kongelige Hof, hvor enhver, hvem dette Foretagende blev forelagt, behandlede det som latterligt; men nu ansøger alle, lige ned til Skrædderne, om at blive Opdagere. Der er Grund til at tro, at de gjør saadan Reise alene for at plyndre, og at de faa Tilladelse hertil til stor Skade for min Hæder og for selve Foretagendet. Det er ret at give Gud, hvad Guds er, og at hævde for sig det, som tilhører en selv. Dette er retfærdig Tale og udgaar fra Følelse for Ret. De Lande, som her tilhører Deres Høiheder, er større og rigere end alle andre kristne Lande, og dog efterat jeg havde med Guds Vilje underkastet dem under Deres kongelige Herskab, og da jeg holdt paa at bringe Dem en stor og uventet Indtægt og ventede paa Skibe, som skulde føre mig tilfreds til Deres høie Nærvær med Seier og med store Tidender om Guld, blev jeg fængslet og med mine to Brødre lagt i Lænker, mishandlet og bragt ombord paa et Skib uden at kunne kræve Retfærdighed. Hvem kunde tro, at en fattig Fremmed vilde gjøre Oprør mod Deres Høiheder paa et saadant Sted, uden Grund eller Anledning, uden nogen Støtte fra en anden Fyrste, medens han var blandt Deres Vasaller og Undersaatter, og medens hans Sønner var ved det kongelige Hof? Jeg var 28[1] Aar, da jeg kom til Hoffet, og nu har jeg ikke paa mit Hoved et Haar, som ikke er graat; mit Legeme er svagt, og alt det, som var mit eller mine Brødres, er til min store Vanære bleven taget og solgt — ligetil Kappen. Jeg vil tro, at dette ikke er skeet efter kongeligt Bud. Restitution af mine Klæder og mit Gods og Straf over dem, som har gjort mig Uret, vil bringe Berømmelse over Deres

[1] Vistnok Skrivfeil for 38, altsaa 1484 eller 85.

Høiheders Karakter; en saadan Straf fortjener ogsaa de, som har røvet mine Perler og har gjort Indgreb i mine Rettigheder som Admiral. Stor Anseelse og Hæder vil Deres Høiheder opnaa, om De gjør dette, og da vil det ærefulde Minde leve til fjerne Tider i Spanien om Deres Høiheder som retfærdige og taknemmelige Fyrster. Den Hengivenhed, jeg altid har vist i Deres Høiheders Tjeneste, og den ufortjente Krænkelse vil ikke bringe min Sjæl til Taushed, hvormeget jeg end ønsker det. Jeg beder Deres Høiheder at tilgive mig.

Jeg er i Virkeligheden saa fortabt, som jeg har sagt. Hidindtil har jeg grædt over andre; — maatte Himmelen nu have Barmhjertighed og Jorden nu græde over mig. I verdslige Ting har jeg nu ikke engang en Skilling (blanca) at tilbyde, og i aandelige Ting har jeg her i Indien ophørt at følge Religionens Forskrifter. Ene som jeg er i min Sorg, syg, dagligt ventende Døden, omringet af Tusender af grusomme og fiendtlige Vilde, og skilt fra den hellige Kirkes Sakramenter, hvor forsømt vil min Sjæl blive, om den her skilles fra Legemet? Græd over mig, hver som elsker Barmhjertighed, Sandhed og Retfærdighed! Jeg drog ikke ud paa denne Reise for at vinde Hæder eller Rigdomme for mig selv; dette er sikkert; thi dengang var ethvert Haab om saadant dødt. Jeg kom til Deres Høiheder med ærlige Hensigter og oprigtig Iver for Deres Sag, og jeg løi ikke. Ydmygt beder jeg Deres Høiheder, om det behager Gud at føre mig fra dette Land, at tillade mig at drage til Rom og til andre hellige Steder. Den hellige Treenighed bevare og styrke Deres Høiheders Liv og ophøiede Magt.

Skrevet i Indien paa Øen Jamaica 7de Juli 1503.«

XV.

COLUMBUS'S SIDSTE LEVEAAR OG DØD.

Den Beretning, som Mendez førte til Regjeringen, var ikke skikket til at vinde ny Sympathi for Columbus, og dette blev ham heller ikke tildel, da han med sine Ulykkesfæller landede i Spanien. Regjeringen saa kortsynet ikke paa andet end paa de øieblikkelige Resultater, og disse var kun — Udgifter og Tab: de til Reisen udrustede Skibe var efterladte underveis, og de Guldprøver, som Columbus havde reddet fra Skibbruddet, og som indlemmedes i det kongelige Skatkammer (man har Regnskaber derover bevarede), kunde ikke dække Tabet; Opdagelserne var fremdeles kun — Udsigter, og Opfyldelsen af disse vilde kræve nye og uoverskuelige Udgifter. Den spanske Regjering var ved denne Tid helt optagen af politiske Planer og Interesser i Europa, navnlig i Syditalien. Dertil kom, at den, som hidtil havde holdt sin beskyttende Haand over Columbus, Dronning Isabella, laa for Døden og døde 26de November 1504, neppe 3 Uger efter hans Hjemkomst; hendes Mand, Kong Ferdinand i Aragonien, som aldrig havde interesseret sig for de castiliske Opdagelser, havde fuldt op at gjøre med at sikre sig og sine Børn Arven og var endnu mere uvillig end før til at lade Columbus faa Stillingen som Vicekonge tilbage. Columbus blev liggende, syg og nedslaaet, i Sevilla Vinteren over; alt hvad man ved om hans senere Liv, stammer fra hans Breve til Sønnen Diego, som var Page ved Hoffet, og som han derfor brugte som

Mellemmand. Man ser, at COLUMBUS endnu ikke havde faaet udleveret sine Eiendele, som i 1502 var førte hjem fra Haiti, og at hans trofaste Ledsagere paa den sidste ulykkelige Reise trods hans Anbefalinger maatte gaa og vente paa Sold. Alle hans Klager var forgjæves; saa langt fra at give COLUMBUS hans Eiendomme tilbage lod Kong FERDINAND endog beslaglægge de 10 Procent af alle Indtægter fra Haiti, som tilkom COLUMBUS, for at dække Udgifterne ved hans Hjemsendelse! Syg som han var, drog COLUMBUS til Hoffet, og i en personlig Audiens hos Kongen søgte han ialfald at faa sine Rettigheder i Haiti anerkjendte. Kongen modtog ham naadigt, men undgik altid at binde sig og henviste Spørgsmaalet til sine Raadgivere. COLUMBUS skjønte tilslut, at der intet mere var at haabe for ham selv, og bad da kun om, at ialfald hans Søns Rettigheder vilde blive bekræftede; heller ikke dette vilde Kongen love og forsøgte at faa COLUMBUS til at afstaa fra alle sine Rettigheder mod at faa Eiendomme og Titler i Spanien. Men her vilde COLUMBUS ikke give efter: *han* havde fundet og vundet for Castilien de »indiske« Kolonier, og de *skulde* blive i *hans* Slægt: »jeg faar overlade Udfaldet til Gud; han har altid opretholdt mig i min Modgang.« Et Haab blussede atter op i ham, da Castiliens Kronarving, JUANA, og hendes nederlandske Gemal FILIP landede i Spanien for at overtage Castiliens Regjering. Han sendte Breve til dem og ventede atter paa Forbedring i sine Kaar; — men ogsaa det Haab blev skuffet. Syg af Gigt og overvældet af Skuffelser og Sorger døde COLUMBUS i Valladolid den 21de Mai 1506.

Det Hus, hvori Columbus ifølge Sagnet døde.
(i Calle Colón i *Valladolid.* Efter Fotografi).

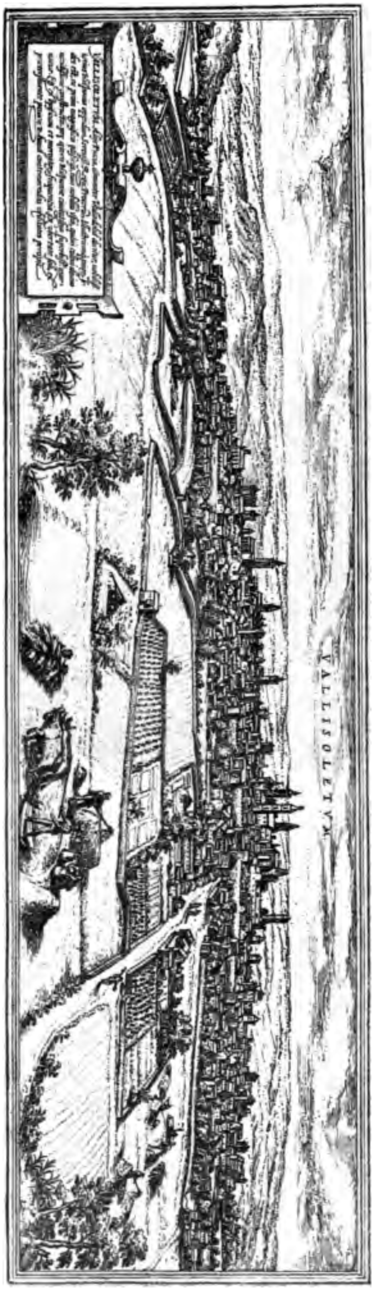

Vallidolid i 16de Aarhundrede.
(Efter BRAUN, Theatrum urbium)

Columbus's Død gik saa upaaagtet hen, at ingen samtidig Krønike har optegnet den; men som han i levende Live havde været et »Modsigelsens Tegn«, opstod der ogsaa strax efter hans Død Tvistigheder om hans Gjerning og om hans Arv.

Regjeringen havde efter Columbus's Død ikke større Lyst til at tilfredsstille hans Arvinger. Men da det lykkedes hans Søn Diego Colon, at opnaa et Ægteskab med en Slægtning af det aragoniske Kongehus, Donna Maria de Toledo af det hertugelige Hus Alba, kunde Kongen ikke nægte ham at forsøge at hævde sine Rettigheder ved at anlægge en Proces mod den castiliske Stat. I denne Proces, hvis Akter er bevarede, forstod Diego Colon ved en Række Thingsvidner at oplyse, hvilke Øer og Kyster Columbus havde opdaget paa de fire Reiser, og at forsvare hans Minde mod alle castiliske Konkurrenter (bl. a. Familien Pinzon). Han opnaaede ogsaa delvis Restitution, ialfald som Guvernør (siden 1520 som Vicekonge) paa Haiti, men maatte finde sig i, at Faderens øvrige Opdagelser blev overdragne

andre. Hans Magt som Vicekonge blev ogsaa efterhaanden indskrænket, og da han ved sin tidlige Død (1526) kun efterlod umyndige Børn, fik den spanske Regjering efterhaanden Privilegierne mere og mere indskrænkede. Sønnesønnen opgav ganske Vicekongemyndigheden, men fik beholde Titel af »Vicekonge i Indien og Storadmiral over Oceanet« og erhvervede tillige Værdigheden som Hertug af *Veragua* (efter den i 1502 opdagede Kyst) og Markis af *Jamaica*; disse Titler med de dertil knyttede Len har blandt COLUMBUS's senere Efterkommere fremkaldt talrige Arvetvistigheder, alle foranledigede ved COLUMBUS's Privilegier; men de har dog holdt sig i Familien endnu til den Dag idag.

Ogsaa om Opdagerens Begravelse og Lig har der været ført Kampe. COLUMBUS blev begravet i Stilhed i Valladolid; men hans Lig blev i 1509 af hans Søn DIEGO bisat med større Høitidelighed i Klosterkirken *Las Cuevas*[1] vestenfor Sevilla. Omkring 1540 lod hans Søns Enke hans Lig føre til San Domingo og bisætte i Kathedralkirken her, hvor ogsaa hans Broder BARTOLOMEO († 1514), hans Søn DIEGO og flere andre Efterkommere fik sit Hvilested. Da i 1795 ved Freden i Basel den halve Del af Haiti blev afstaaet til Frankrige, lod de spanske Autoriteter COLUMBUS's Levninger flytte til Habana paa Cuba; men i nyere Tid (1877) har Geistligheden i San Domingo paastaaet, at COLUMBUS's Lig endnu hvilede i dens Kathedral, og at man i 1795 ved en Feiltagelse havde bortført Sønnen DIEGOS Lig istedenfor Faderens. Akademiet i Madrid har vistnok søgt at bevise, at man ved Flytningen til Habana ikke tog Feil; men det ser ikke ud til, at mange har givet Akademiet Ret, skjønt Striden har været fortsat — og med stor Bitterhed — lige til Nutiden.

COLUMBUS's ydre Personlighed kjendes fra Samtidiges Beskrivelser; ifølge disse var han en Mand af kraftig Legemsbygning, over Middelshøide, velbygget og imponerende; han havde et langt Ansigt med Ørnenæse og lyseblaa Øine, Ansigtsfarven var rødmusset med Fregner; hans Haar og Skjæg havde været rødt, men blev tidlig hvidt. Der findes en hel Række Portræter af COLUMBUS, men de fleste er rene Fantasiportræter. Flere Portræter fra 16de Aarhundrede er indbyrdes beslægtede og synes at stemme saa vel med de Samtidiges Beskrivelse, at man har antaget dem for noget selvstændige Copier af et tabt samtidigt Portræt.

---

[1] Klostret Las Cuevas sees paa Billedet S. 70.

En af disse Copier er her gjengivet (S. 97), den som er det ældste i Spanien bevarede Billede af Columbus; det blev fundet af YANEZ i Granada 1763 og tilhører nu Nationalbibliotheket i Madrid. Det synes sikkert, at dette Portræt i Karl den 5tes Tid har havt sin Plads i et offentligt Galleri, maaske det «øverste Raad for Indien». Dog er det muligt, at det her S. 125 afbildede Portræt har endnu bedre Vidnesbyrd for sig; Originalen, tilhørende Dr. ORCHI i Como, blev fremdraget ifjor og synes at have tilhørt PAULUS JOVIUS († 1552), da den er benyttet til et Træsnit i JOVIUS's *Elogia virorum illustrium* i Udgaven af 1575; den angives at være malet af den venezianske Maler BASTIANO DEL PIOMBO († i Rom 1547).

XVI.

OPDAGELSEN AF DEN „NYE VERDEN."

Da Columbus afsluttede sine Opdagelsesreiser 1504 efter tolv Aars Virksomhed, var Grundlaget bygget og Problemer stillede for Aarhundreders Arbeide: Kolonien paa Haiti var Udgangspunktet for Spaniernes Herredømme over Amerikas Kulturlande, og ved Opdagelsen af de store Kyststrækninger i Syd og Vest var Begyndelsen gjort til Verdens-Omseilingerne. Men endnu anede ingen andet end, at hvad man havde fundet, var Dele af det østlige Asien eller Øer østenfor Asien.

Denne Theori fremstilles paa de ovenfor gjengivne Karter fra 1500 og 1502, og den faar en lidt selvstændigere Form paa det Verdenskart (af Ruysch), som er trykt 1508, men vistnok tegnet noget tidligere. Her er i Nord »Gruenlant« og »Terra Nova« (Newfoundland) afbildede som de nordligste Udspring af Asien og udstyrede med tildels portugisiske Navne; men søndenfor i en Bugt østenfor *Kathai* og *Mangi* (med Byerne Quinsay og Zaitun) sees de af Spanierne opdagede Øer og Kyster, Spagnola (Haiti) og de østlige, af Columbus beseilede Kyster af Cuba; der hvor Cubas Kyster ender, staar: »Hid er Spaniens Konge Ferdinand's Skibe komne.« I Havet mellem Østasien og Cuba læses en Beretning om Marco Polos *Zipangu* (Sipangus) og dets Rigdomme med Tillæg, at da Spanierne har fundet Spagnola og regner denne guldrige Ø for at være Zipangu, har Karttegneren ikke vovet at beholde denne Ø udenfor Østasien. I de nyopdagede

Landstrækninger søndenfor (Sydamerika) tegnes baade de spanske og de portugisiske Opdagelser indtil 25° sydl. Bredde; men ogsaa her vogter Karttegneren sig for at udtale nogen Dom over dette Lands Forhold til Asien. Dog fremhæver han dets store Udstrækning og betegner hele Landet med det portugisiske Navn »det hellige Kors's Land« med Tilføielsen »*eller den nye Verden.*«

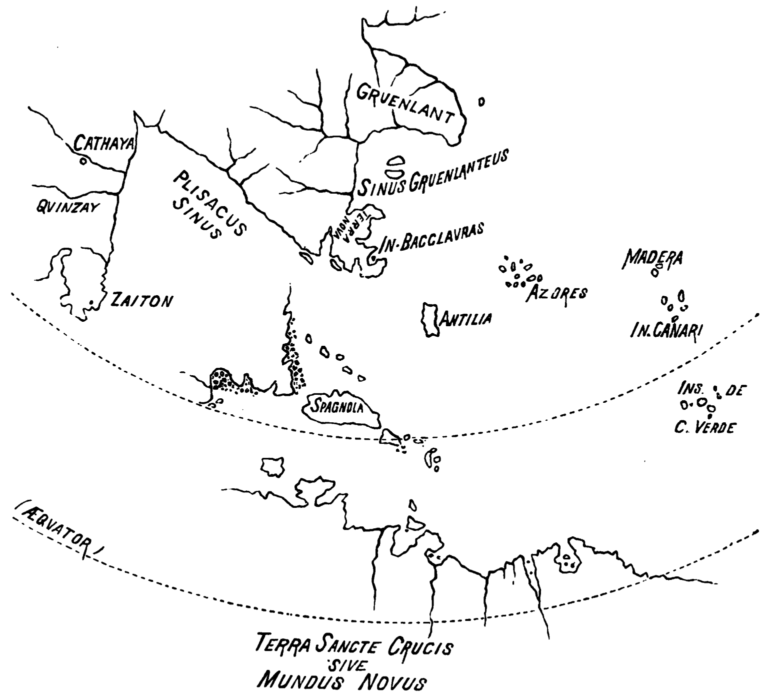

RUYSCHS's Kart fra 1508 (Skizze).

Columbus havde i 1498 havt en Anelse om, at han havde opdaget et nyt stort Fastland (S. 98), og denne Anelse blev bestyrket ved de nys nævnte Reiser i 1499 og 1500. Men den, som første Gang udtalte Tanken klart, var Florentineren Amerigo Vespucci, som i Egenskab af Astrolog eller Høideobservator fulgte med et portugisisk Skib i 1501—02 langs den nyopdagede Sydkyst fra Cabo S. Roque til omtrent 25 Grader sydlig Bredde og efter Hjemkomsten i et Brev til Lorenzo de Medici i Florents Vaaren 1503 gav en kort Skildring af disse sydlige Lande; han fremhæver her udtrykkelig, at disse Landes Tilværelse hidtil var

ganske ukjendt for Europæerne, og udtaler, at de kunde kaldes en *ny Verden* i Modsætning til de tre Verdensdele, som den klassiske Oldtid kjendte: Europa, Asia og Afrika. Dette Brev vakte stor Opsigt, og det blev i Italien strax oversat paa Latin og trykt i Paris 1504; AMERIGO's Anskuelser er her optaget allerede paa Titelbladet, idet Brevet gives Titelen: *Mundus novus*, »den nye Verden«, hvilket Navn altsaa her sættes paa det nyopdagede Fastland ved eller søndenfor Ækvator.

VESPUCCI seilede i de følgende Aar 1503—4 med paa en anden portugisisk Expedition til de samme Lande, og efter Hjemkomsten skrev han (Septbr. 1504) en kortfattet Beskrivelse af alle sine fire Reiser til en anden Landsmand og tidligere Skolekamerat i Florents, PIERO SODERINI. Ogsaa dette Brev blev trykt (paa Italiensk) i 1505 eller 1506; derefter blev det oversat paa Fransk, og den franske Text naaede i 1506 eller 1507 til St. Dié østligst i Lothringen, hvor den tyske Humanist og Skolemester WALDSEEMÜLLER (eller med hans lærde Navn HYLACOMYLUS) lod den oversætte paa Latin og optog den i et lidet Skrift, han udgav i 1507: »Indledning til Geografien« *(Cosmographiæ introductio)*. Oversætteren foretog en liden Forandring i Indledningen, idet han forandrede VESPUCCI's Indledningsord til SODERINI saaledes, at den blev en Dedikation til Hertug RENÉ af Lothringen, Titulærkonge af Jerusalem og Sicilien); denne blev altsaa tilsyneladende af VESPUCCI tiltalt som hans Ven og Skolekamerat, — en Forvanskning, som Forfatteren er uden Skyld i. Udgiveren WALDSEEMÜLLER, som i *sin* Indledning har talt om den beboede Verdens Inddeling i de tre bekjendte Verdensdele, fremsætter derefter foran Skildringen af de fire Reiser følgende Forslag: »Men nu da disse Verdensdele er bedre kjendte, og en fjerde Del er bleven funden af AMERICUS VESPUTIUS — som vil sees i det følgende —, ved jeg ikke, hvad der skal hindre os fra efter Opdageren AMERICUS, en Mand af stor Forstand, at kalde den *Amerige* eller *America*,

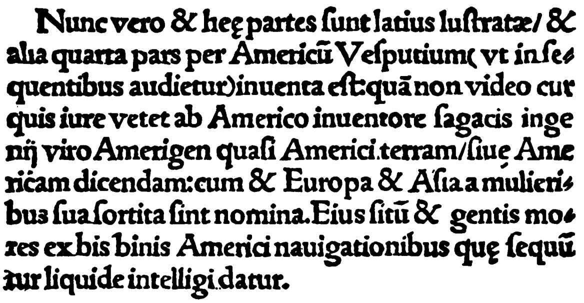
Nunc vero & hec partes ſunt latius luſtratæ/ & alia quarta pars per Americū Veſputium(vt inſe-
quentibus audietur)inuenta eſt:quā non video cur
quis iure vetet ab Americo inuentore ſagacis inge
nij viro Amerigen quaſi Americi terram/ſiue Ame
ricam dicendam:cum & Europa & Aſia a mulieri-
bus ſua ſortita ſint nomina.Eius ſitū & gentis mo-
res ex bis binis Americi nauigationibus que ſequū
tur liquide intelligi datur.

WALDSEEMÜLLER's Forslag. (Facsimile).

d. e. Americus's Land, siden baade Europa og Asia har faaet sine Navn efter Kvinder; Landets Beliggenhed og Indbyggernes Sæder vil erfares af Americus's fire Reiser, som følger.« Navnet skulde

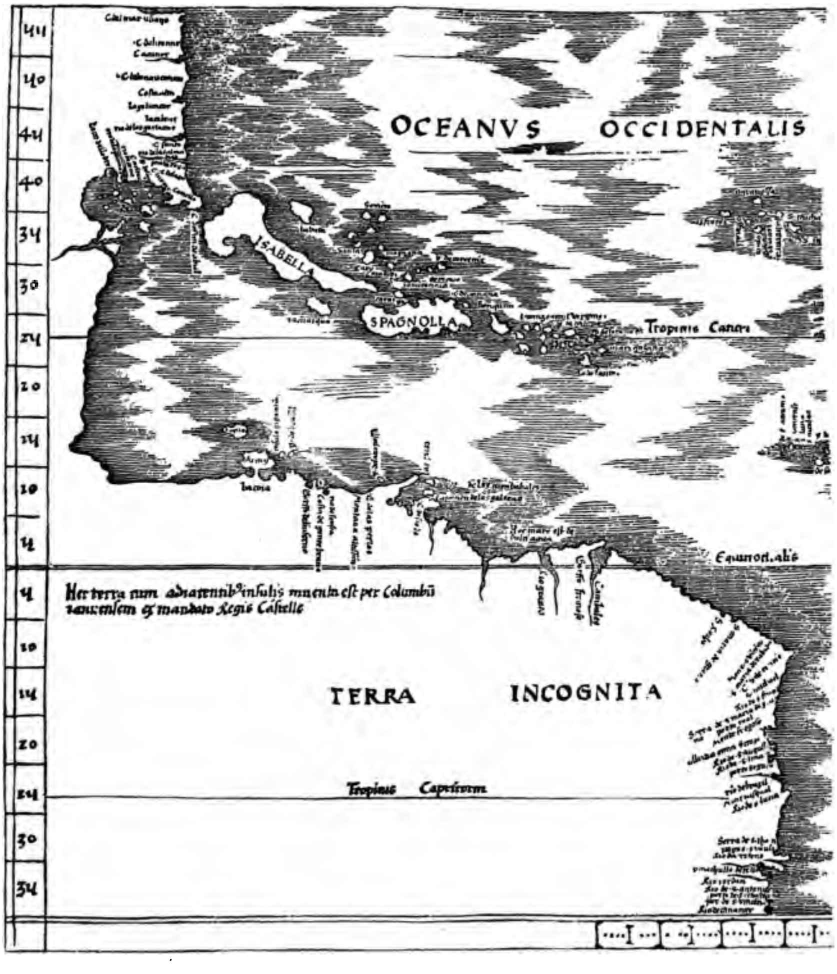

TABULA OCEANI OCCIDENTALIS SEU TERRÆ NOUÆ.
Efter Udgaven af Ptolemæus i Strassburg 1513.

altsaa bruges om, hvad vi nu vilde kalde »Sydamerika« eller mere specielt om dettes østlige Kyster, Brasilien. For disse Lande vandt det ogsaa Anerkjendelse blandt tyske Geografer og Karttegnere, og fra dem trængte Navnet i kort Tid igjennem som

Navn for dette sydlige Fastland; ingen tænkte endnu paa, at dette Navn skulde være krænkende for COLUMBUS eller berøve ham noget af den Ære, der tilkom ham som Opdager. Dette sees bedst af det S. 138 optagne »Kart over det vestlige Hav eller nye Land« *(Tabula oceani occidentalis seu terræ nouæ)*, som først blev trykt i Ptolemæus-Udgaven i Strassburg fra 1513, men var tegnet allerede i 1507 i St. Dié af enten WALDSEEMÜLLER eller hans Ven RINGMANN († 1511) efter spanske og portugisiske Kilder, navnlig COLUMBUS's og VESPUCCI's Reiser; her er ikke WALDSEEMÜLLERS Forslag optaget, idet de af VESPUCCI beseilede Kyster faar Navnet »det ukjendte Land« *(Terra incognita)*; men længere i Nord, søndenfor Perlekysten, er følgende Indskrift optaget: »Dette Land med de nærliggende Øer er fundet af Genueseren CHRISTOFER COLUMBUS i den castiliske Konges Tjeneste« *(Hæc terra cum adjacentibus insulis inventa est per Columbum Januensem ex mandato Regis Castellæ)*. Først efterat det var gaaet op for Europæerne, at denne »Nye Verden« i Syd havde kontinental Sammenhæng med Landene nordenfor Mexiko, og at de alle var skilte fra Asien ved et umaadeligt Ocean, har man begyndt at udstrække Navnet »Amerika« ogsaa til Fastlandets nordligere Dele som et passende Fællesnavn (første Gang paa MERCATORS Karter fra 1538 og 1541) og anskue hele denne store Landmasse som en fjerde Verdensdel; men derved blev ogsaa den »sydlige« Verdensdel til en »vestlig« Verdensdel. Det var MERCATOR og de andre tysk-nederlandske Geografer i 2den Halvdel af 16de Aarhundrede, som skabte denne Forandring; Spanierne modsatte sig Navnet og kaldte endnu længe sine vestlige Kolonier »Indien« eller »Indierne« *(Indias*, senere *Indias occidentales)*. Biskop BARTOLOMEO DE LAS CASAS, som skrev sin *Historia de las Indias* efter 1550, og som kjendte VESPUCCI's Breve i Udgaven af 1507, har ikke kunnet forstaa, hvorledes VESPUCCI kom til at tiltale Hertugen af Lothringen som sin Ven og Skolekamerat og mistænker VESPUCCI for at have pralet med dette fornemme Bekjendtskab og for overhovedet at ville tilrane sig Berømmelse paa COLUMBUS's Bekostning; han hævder — og med Rette, — at den nye Verden skulde have havt Navnet »Columba», ikke »Amerika«. Senere spanske Historieskrivere har da ogsaa været enige om at beskylde VESPUCCI for at have tilløiet sig Opdagelsen i den Hensigt at faa sit Navn sat paa den opdagede Verden istedenfor den virkelige Opdager; men andre Forskere (navnlig A. v. HUMBOLDT) har dog vist,

at den hæderlige Florentiner har været aldeles uskyldig i de lothringske Geografers Forslag og neppe nogensinde har kjendt dertil.[1]

SCHOENERS Globekart fra 1515 (vestlige Halvkugle).

[1] At Navnet *Amerika* er opstaaet paa denne Vis, er forlængst dokumenteret. Nylig har dog vilde Etymologister fundet paa andre Forklaringer. MARCOU har i *Atlantic Monthly* for 1875 paastaaet — uden Skygge af Bevis —, at Navnet skriver sig fra en Bjergkjæde i Nicaragua, hvis indianske Navn skal være »*Americ*«, og at COLUMBUS *kan* have hørt dette Navn paa sin 4de Reise! Og en af Enthusiasterne for Vinlandsspørgsmaalet, Prof. HORSFORD i Boston, læser Navnet Am-*eric*-a og udleder det fra ERIK (den røde), LEIF ERIKSSØNS Fader!

Ligesom Ideen om et nyt Fastland var udgaaet fra COLUMBUS, stammer ogsaa Planerne til Verdensomseilingen fra ham. Han havde paa sin sidste Reise villet finde *Gjennemgangen* til Indien og vendte hjem i den Tro, at han havde været nær derved. Den følgende Generation af Opdagerne forfølger denne Tanke med den yderste Konsekvens; de søger et Stræde, som skulde føre til Indien, snart i Vest, snart i Nord, snart i Syd, og hvert mislykket Forsøg fremkalder kun et nyt; ved disse Forsøg aabenbarer sig da efterhaanden den store »nye Verden«, som viser sig at være, ikke Indien, men en ny Kontinent mellem Indien og Europa. Allerede 1505 drog VESPUCCI, som var gaaet over fra portugisisk til spansk Tjeneste, sammen med JUAN DE LA COSA ud for at finde det af COLUMBUS søgte Stræde; de seilede vestover fra Perlekysten, men efter at være komne til Darienbugten, opdagede de snart, at denne Bugt var lukket. Strædet maatte altsaa søges andensteds, og man optog Planen at seile søndenom Brasilien. 1508 seilede PINZON og SOLIS ud for at finde Strædet, men naaede til 40° S. B. uden at finde det. 1515 gjentog SOLIS Forsøget og naaede La Plata-Flodens Munding, som han antog for Strædet; men en nærmere Undersøgelse viste, at det var en Flodmunding, og under denne Undersøgelse omkom SOLIS. Theoriens Rigtighed havde imidlertid faaet en stærk Støtte derved, at BALBOA i 1514 havde marscheret tvers over Panama-Landtungen og paa Sydsiden opdaget et stort Ocean (»Sydhavet«), hvis Kyster fortsattes langt sydover og ifølge Efterretninger førte til et sydligt Guldland (Peru); naar man nu vidste, at Kysten ved Brasilien gik mod Sydvest, skulde det ikke stort til at formode, at der søndenfor den »nye Verden« etsteds aabnede sig et Stræde mod Indien, og dette formodede Stræde findes allerede afbildet (S. 140) paa SCHOENERS Kart fra 1515, fem Aar før end det i Virkeligheden opdagedes. Det var i 1519, at FERNANDO MAGALLANES, en Portugiser i spansk Tjeneste, drog ud for at finde dette Stræde; han fandt det ogsaa og naaede lykkeligt gjennem det til det aabne Hav (Oktbr. 1520). Men dette Hav viste sig mod Forventning at have en umaadelig Udstrækning; MAGALLANES og hans tapre Mænd seilede Uge efter Uge, Maaned efter Maaned videre gjennem dette »stille Hav«, uden at se andet end Vand og Himmel, og først den 16de Marts 1521 landede de paa Filippinerne for at faa vide, at de endelig var komne saa langt i Vest, som Portugiserne i Mellemtiden var naaet i Øst. Denne første Verdensomseiling, som for første Gang aabenbarede

Jordens virkelige Udstrækning i Vest—Øst, var ganske vist den største Sømandsdaad, som hidtil havde været udført; men man bør dog kun sammenligne den med Columbus's 1ste Reise for at minde om, at om Columbus's Reise var mindre, var den dog dristigere og opnaaede større Resultater: han vovede sig ud i det ukjendte Hav blot paa Grundlag af en uprøvet videnskabelig Theori og var den første til at seile tværs over Oceanet til fremmede Kyster, medens Magallanes kunde støtte sig til en Generations Erfaringer i Havseilads.

Da Magallanes's Skib kom hjem til Spanien i 1522, havde Problemet om Gjennemgangen til Indien allerede været prøvet

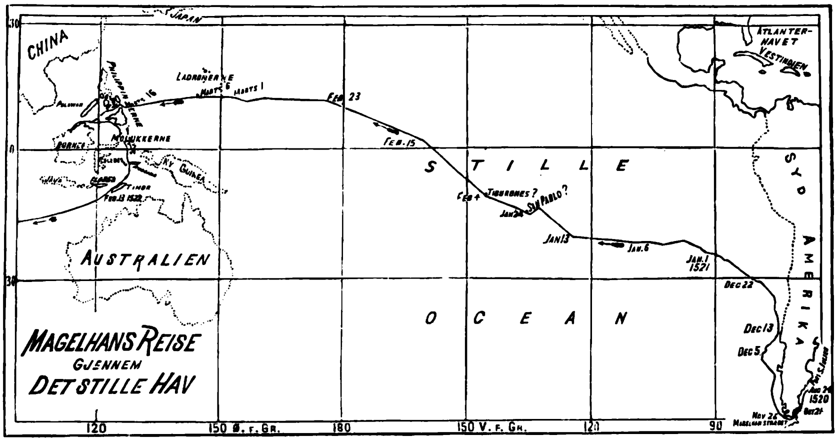

ogsaa ad andre Veie og havde ført til overraskende Resultater. Et spansk Skib søgte i 1517 under Ledelse af en Mand, som havde været Lods paa Columbus's sidste Reise langs Honduras-Kysten, at finde det Folks Hjemstavn, som de her (S. 108) havde truffet; og opdagede derved Yucatan; derefter varede det ikke lang Tid, inden man seilede rundt denne Halvø og landede i Mexico (1518). Haabet om her at finde Gjennemgangen blev vistnok hurtigt skuffet; men i dets Sted opdagede man rige Kulturlande, som snart blev de graadige Spanieres Bytte (Cortez 1519—22). Kort derefter blev den mexikanske Havbugt omseilet, og efter at allerede 1513 Halvøen Florida var opdaget, begyndte de nordøstlige Kyster af den nye Verden at dukke frem; hid vendte sig da Forsøgene paa at finde Gjennemgangen. I 1521 og 1525 sei-

lede Vasquez d'Aillon forbi Florida langs de nordlige Kyster, maaske til 37⁰; hans Forsøg paa at anlægge en Koloni mislykkedes, men ledede dog Opmærksomheden mod disse Egne. Estevan Gomez, som i 1519 havde været med Magallanes, men havde forladt ham paa Veien og var naaet hjem til Spanien, pralede nu med, at han ad en nordlig Vei skulde finde til »Kathai« og fulgte i 1526 det nordlige Fastland nordover, maaske lige til Labrador, men naturligvis med samme Uheld som hans Forgjængere. Hermed ophører de spanske Forsøg, da alle eventyrlystne Spaniere nu var fuldt optagne med at sikre sig de nye Guldlande i sydligere Egne. Derimod træder Frankrige ind i Konkurrense med Spanien. Frants den 1ste sendte i 1524 en Florentiner Giovanni Verezzano ud for at finde den nordige Gjennemgang til »Kathai«. Verezzano seilede fra Florida nordover ialfald til Cape-Breton; han fandt ingen Gjennemgang, men troede dog at have faaet vide, at der bag den nordlige Kystrand var et Hav, og vendte trøstefuld tilbage for at ivre for nye Foretagender i sammeRetning. »Verezzano's Hav« afbildes derfor paa mange Karter fra 16de Aarhundrede (et af de tidligste er Hieronimo Verezzano's Kart fra 1529) og fylder det meste af, hvad vi nu kalder »Nordamerika«; det blev det Maal, hvorefter i 1534 og 1535 den kjække Bretagner Jean Cartier gik paa sine to Opdagelsesreiser fra Newfoundland af. Han seilede virkelig gjennem Belle-isle-Strædet ind i et aabent Hav og fandt en Havbugt, som efter hans Haab skulde vise sig at være et »Stræde« til Indien; men det blev til en Flodmunding, Lawrence-Floden, og nordenfor og vestenfor aabenbarede sig store Landstrækninger, beboede af krigerske Stammer, som Franskmændene forgjæves søgte at underkaste sig. Ved Midten af 16de Aarhundrede var saaledes det nordligste Fastland kjendt til California-Halvøen i Vest og til »Labrador« i Øst; man begyndte strax atter at drømme om et nordligere Stræde (»Strædet *Anian*«),

FERNANDO MAGALLANES.
(Efter et Kobberstik af Selma 1788).

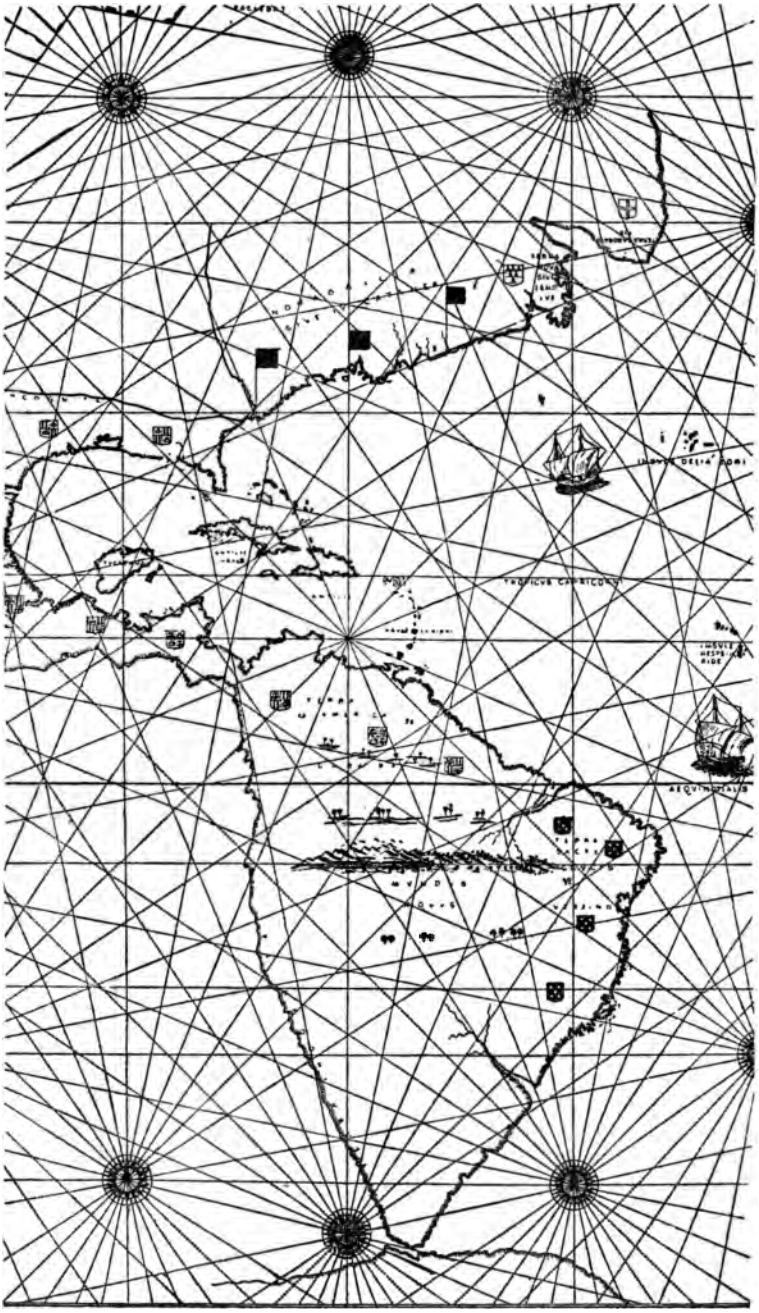

HIERONYMO VEREZZANO's Kart fra 1529.
(Skizze).

som førte forbi dette Fastland til Asien og Indien (Nordvestpassagen) og som altsaa skulde skille mellem Asia og Amerika. Det var dette Stræde, som Englænderne søgte ved FROBISHER 1576—78,

Skizze af Mercators Globekart fra 1541, den vestlige Halvdel.

ved DAVIS 1985, ved HUDSON 1610 og ved BAFFIN 1616. Strædet fandtes ikke, men de nordlige Havbugter og Lande aabnede sig

dog for Europæerne og begrænsede endelig — ialfald foreløbig — Amerika mod Nordøst; derimod var det først BEHRING's og COOK's Søreiser, som i 18de Aarhundrede endelig begrænsede den »nye Verden« mod Asien.

Den nye Verden, som paa COLUMBUS's Vei aabnede sig for de europæiske Folk, har det taget disse flere Aarhundreder at opdage og kolonisere. Den har for hvert Aarhundrede aabenbaret nye Undere og skabt nye Former for Menneskelivet; men den nye Verdens *Historie* ligger udenfor vort Emne. Naar Amerikas Historie er bleven en ganske anden, end Opdageren og hans Efterfølgere, de spanske *Conquistadorer*, kunde ane og naar netop de Dele af Amerika har kommet til at spille Hovedrollen, som Spanierne lod ligge ubenyttede, hænger det sammen med, at den ledende Stilling i Europa gik over fra Spanien til Frankrige og England, og Amerikas Historie er derved blevet et Led i den almindelige Verdenshistorie.

NAVNEREGISTER.

Abascia 14.
Abraham 120.
Abyssinien 14. 17. 21.
Acosta, Pater 99.
Afrika 2. 10. 11. 16 f. 19. 21. 29. 57. 85. 137.
Agulhas, Cap 19.
Aillon, Vasquez d' 143.
Ailly, Pierre de, Cardinal 5. 28. 33.
Alba 132.
Albissola 23.
Alexander III 12.
— VI 72.
Alexandria 3 ff. 21. 98.
Alfons V, K. i Portugal 17.
Alfraganus 32.
Algoa-bugt 19.
Alhambra 47 f. 50.
Alliaco, se Ailly.
Amerika 1. 88. 104. 137. 139. 145 f.
Amerigo, se Vespucci.
Amazon-floden 104.
Ambrosius, St. 98.
Andalusien 59. 62.
Angelus, Jacobus 5.
Angleria 91.
Anian 144.
Anne de Beaujeu 43.
Antilia 42. 52. 71.
Arabia 126.
Aragonien 38.
Arana, Beatriz Enriquez de 43.
Arguin 96.
Arin 96.
Aristoteles 3. 5. 97.
Armenien 11. 13.
Asien 1. 2. 11. 13. 86. 135 ff. 139. 144.
Augustinius, St. 47.
Augustin, Cap St. 104.
Aurea 126, jfr. Malacca.
Ava 35.
Avan 78.
Averroes 7.
Azambuja 32.
Azorerne 11. 17. 42. 67. 72. 89. 95 f. 128
Azurara 17.
Babel 12.
Babeque 60 ff. 65.
Babylon 12.
Baccalaos 90.
Bacon, Roger 5.
Bagdad 35.
Bagindien 13 f. 35.
Baffin 145.
Bahama-øerne 55. 84. 102.
Balboa 141.
Barcelona 69 ff.
Bastimentos 117.
Beda 98.
Behaim, Martin 19. 36.
Behring 146.
Belem 121.
Belle-isle-strædet 143.
Belpuerto 121.
Bernaldez 24.
Bethencourt, Jean de 38.
Birma 13.
Bisagno 24.
Biscaya 78.
Bjarmeland 10.
Blas, Cabo St. 109.
Bobadilla, Francesco e 100. 102. 108.
Boca de la Sierpe 94. 102.
-- del Drago 94.
Bogliasco 23.
Bohio 59 f. 65.
Bourbon 45.
Brasil 122.
Brasilien 73. 104. 141.
Bristol 28. 90.
Britannien 9.

Burriquen, Portorico 84.
Cabo da boa esperanza 19.
— Catarina 19.
— Carrienter, i Østafrika 10.
— Corrientes, paa Cuba 86.
— Negro 19.
— tormentoso 19.
Cabo-Verde-øerne 72 f. 90. 92. 95 f. 128.
Cabotto, Giovanni 89.
Cadiz, 45. 82. 88. 100 ff. 106. 113.
Cairo 21. 35.
California 143.
Calvi 23.
Cambodja 14.
Cambrai 5.
Cami (Cavila) 60.
Canarierne, se Kanarierne.
Cantino 90. 105.
Cao, Diego 19.
Cap-Breton 90. 143.
Caplandet 19.
Carib-øen, Portorico 79.
Carambaru 115 f.
Cariai 115. 123.
Carthago 28.
Casas, Bartolomeo de las 3. 33. 36. 44. 50. 139.
Cartier, Jean 143.
Caseneuve, Guillaume de 30 f.
Castilien 18 f. 21. 38. 45. 47. 49. 62. 73. 78. 115.
Cattigara 96. 116.
Cathai, se Kathai.
Central-america 90. 108.
Cerda, Luis de la 45.
Ceuta 16.
Ceylon 35.
Chersonesus cimbrica 9.
China 10. 12 f.
Chios 27. 80.
Christophorus, St. 104.
Ciampa (Ciamba) 14. 115.
Ciguare 109. 115 f.
Cintra 67.
Civao 63. 85.
Claudius Clavus 10.
Cogoleto 23.
Colon, se Columbus.
Colon, Bartolomeo 19 ff. 24 f. 31. 33. 44. 88. 99. 111. 114. 120 f. 133.
— Diego 24. 85.
— Diego, Admiral 32. 38. 44 f. 115. 130. 132 f.
— Fernando 2 f. 18. 25. 28. 30. 33. 36. 43. 88. 114. 120 f.
Colombo, se Colon og Columbus.
— Dominico 24.
— Giovanni 24.
— Giovanni Pelegrino 24 f.
— d. yngre 30 f.
Colomo 43.
Columbina, Bibliothek 5. 110. 123.
Columba 139.
Columbus (Colon, Colombo, Colomo), Christofer 1 ff. 5 ff. 17 ff. 21—135. 139. 141.
Colunia 78.
Comara 10.
Conti, Nicolo 35.
Cook 146.
Cordova 43. 45.
Corsica 23.
Cortereal, Gaspar 90.
Cortez 142.
Cosa, Juan de la 49. 86. 102. 104. 141.
Cosseria 23.
Costa rica 109.
Coullon, se Caseneuve.
Covilham, Pedro de 21.
Crooked Island 59.
Cuba 59 f. 71. 85 f. 88. 91. 104. 108. 110. 114. 123. 133. 135.
Cuccaro 23.
Cuevas, Las 70. 133.
Dahlgren, E. 74.
Darien-bugten 84. 113. 141.
David 120. 126.
Davis 145.
Dekan 35.
Diaz, Bartholomeo 19. 44. 69.
Dié, St. 137. 139.
Dominica 84. 113.
Elben 9.
Emanuel, græsk Keiser 12.
England 23. 27 f. 31.
Enriquez, se Arana.
Eratosthenes 5.

Erik den røde 6. 141.
Esaias 43.
Esras 7.
Espagnola, La 62. 65 f. 78. 90. 113. 116. 121 f. 125 ff. 135. Jfr. Haiti.
Estremadura 66.
Etna 27.
Eufrates 97.
Eugenius, Pave 35.
Exuma 59.
Ferdinand, K. i Aragonien 31. 38. 50. 72. 130 f. 135.
Ferghani, se Alfraganus.
Fernandina 59. 74.
Fernandez, se Martinez.
Ferro 4. 57. 92.
Filip, K. af Castilien 131.
Filippinerne 142.
Finali 23.
Flandern 11. 27.
Florida 54. 90. 142 f.
Florents 35.
Fonseca, Biskop 102.
Fontarabia (Fuent-) 78. 109.
Fontanarossa, Susanna 24.
Forindien 14.
Frankrige 27. 44. 47. 143.
Frants d. 1ste 143.
Frobisher 145.
Færøerne 9.
Galicien 69.
Gallo 26.
Gama, Vasco de 90. 100.
Ganges 35. 71. 97. 109. 116.
Ganuia 16.
Genua 11. 23. 25. 27. 106.
Gerson, Johannes 5.
Gibraltar-strædet 27.
Giraldi, Lorenzo 33.
Goa 21.
Golfstrømmen 108.
Gomera 51.
Gomez, Estevan 143.
Gracia, se Tierra de G.
Gracias a Dios 109. 114.
Granada 43. 45. 47 f. 50.
Grevy 23.
Gruenlant, se Grønland.
Grækenland 80.
Grønland 9. 10. 90. 135.
Guacanagari 64.
Guadalquivir 92 f.
Guadelete 45.
Guadelupe 66. 84.
Guanahani 55. 58. 74.
Guinea 16. 17. 27. 33. 61. 79. 95.
Habana 133.
Haiti 62. 65 f. 71. 82. 84. 88. 91 f. 98. 102. 110. 131. 135. Jfr. Espagnola.
Harrisse, Henry 24 f. 43. 74.
Helena-bugten 19.
Henrik Søfareren 16 f. 38. 42.
Hieronymus, St. 126.
Hippalos 10.
Hispaniola 62.
Homer 23.
Honduras-bugten 108 f. 142.
Huelva 45.
Hudson 145.
Humboldt, A. v. 99. 139.
Hvalfiske-bugten 19.
Hylacomylus 137.
Inagua 61.
Indien 2. 10 ff. 14. 17. 19. 21. 39. 50. 55. 67. 72. 74—82. 90. 94. 97. 106. 116. 125 f. 129. 139. 143.
Isabella, af Castilien 38. 49 f. 72. 102. 130.
—, Ø 59. 74 f.
—, By 85. 88.
Isak 120.
Isidor, St. 98.
Isla de las Bocas 123.
Island 9 f. 28. 89.
Israel 120.
Italien 1 f.
Jamaica 65. 85 f. 106. 108. 110. 112. 122. 129. 133.
Japan 14.
Jerusalem 2. 9. 47. 64. 126. 137.
Joachim, Abbed 126.
Joan, St. 123.
Johan II, K. i Portugal 18. 31. 37. 44. 69.
Johannes, Prestekonge 11. 14. 17. 21.
Jorge, se Mina.
Joseph, Mester 32.
Josephus 126.

Jovius, Paulus 134.
Juana af Castilien 131.
— (=Cuba) 62. 71. 74 f. 81.
Kanarierne (Can-) 11. 16. 38. 51. 82. 92. 95. 98.
Kanbalik (-balu) 14.
Karl d. 8de 44.
Kathai, Nordchina 12. 14. 35 f. 75. 85. 121. 127. 135. 143.
Kitai, se Kathai.
Kongo 19.
Kublai Ka-an 13. 14.
Labrador 143 f.
La Cosa, se Cosa.
La Mina, se Mina.
La Plata 141.
Las Casas, se Casas.
Lawrence-floden 144.
Leif Erikssøn 9. 141.
Leme, Antonio 42
Lille-java 14. 35.
Lissabon 21. 36. 38. 67. 69 ff. 80.
Long Island 58.
Loreto 66.
Lothringen 137.
Løwen 5.
Madagascar 10. 14. 21.
Madeira 11. 16. 32. 42. 95.
Madrid 22. 133.
Magellan, Fernando 141 ff.
Mago, se Mango.
Majorca 16.
Malabar-kysten 21.
Malacca 86. 109.
Malacca-sundet 14.
Malaga 43.
Mangi 14. 36. 85 f. 108. 135.
Mango (Mago) 86. 121. 123.
Marchena, Antonio de 32.
Marcou 140.
Maria de Toledo 132 f.
Marinos af Tyros 4. 116.
Marocco 16.
Marseille 28.
Martinez, Fernando 33. 36.
Martyr, Petrus 71.
Matinino 65. (79). 84. Jfr. Rettelser.
Medici, Lorenzo de 136.
Medina-Celi 45.
Mendez, Diego 110. 112. 130.
Mendoza, Kardinal 47.
Mercator 139. 145.
Meroe 4.
Mesopotamien 98.
Mesurado, Cabo 17.
Mexico 109. 143.
Mina, S. Jorge de la 31. 42.
Moses 120.
Muniz, Filipa 32. 38.
Munnoz 55.
Muratori 26.
Navarrete 3. 62.
Navidad 64. 78. 80. 84.
Nero 10.
Nervi 23.
Newfoundland 73. 90. 135. 143.
Nicaragua 109. 141.
Nicolaus af Lyra 47.
Nicolaus Niger 10.
Nidaros 9.
Niger 17.
Nilen 17. 98.
Nina, Skib 49. 53 f. 64. 69.
Nordchina 12 f. jfr. Kathai.
Ojeda, Alonso de 85. 102.
Oneglia 23.
Ormuz 35.
Ovando 106. 110.
Palos 45 ff. 49. 69. 104.
Palæstina 11.
Panama-landtungen 109. 141.
Paradiset 9. 12. 67. 94. 97. 116.
Paria 94. 127.
Paris 137.
Pavia 25.
Paulus, se Toscanelli.
Peking 14.
Perestrello, Bartholomeu 32.
Perez, Juan 43. 45. 49.
Perlekysten 102. 108.
Persien 11. 13 f. 98.
Peru 141.
Peschel, O. 34. 36.
Piacenza 23.
Pinta, Skib 49. 51 f. 54 f. 64. 69.

Pinzon, Martin Alonso 46. 49. 52 ff. 56. 64 f. 69.
—, Vincente Yannez 49. 56. 65. 90 f. 104. 132. 141.
Piombo, Bastiano del 134.
Pisa 109. 116.
Pius d. 2den 123.
Plinius 7.
Polo, Maffeo 13.
—, Marco 13 ff. 17. 85. 108. 135.
—, Nicolo 13.
Porto Rico 65. 84.
— Santo 11. 17. 32.
Portugal 19. 21. 27. 30 f. 37 f. 61. 69. 72.
Pradello 23.
Provence 27.
Ptolemæus 4 f. 8. 17. 28. 96. 116.
Punta del Arenal 92 f.
— de Maysi 61. 85.
Puerto de S. Maria 45.
Puerto de S. Nicolao 62.
Puerto-Gordo 118.
Quinsay 14. 36. 60. 85. 135.
Quintanilla 47.
Quinto 24.
Rábida, Santa Maria de la 45 f.
Rastelo 67. 81.
René I, i Provence 27 f.
René II, i Lothringen 137.
Retrete 118.
Rhinen 9.
Ringmann 139.
Rio de Padrao 19.
Rio Tinto 45.
Roldan 100.
Rom 129. 134.
Rum Cay 58.
Rusland 10.
Sabellicus 30.
Sagres 16.
Salamanca 43.
San Salvador, Guanahani 55. 57 f. 74.
— —, paa Cuba 59.
Santa Fé 45 f.
Santa Maria, Skib 49. 53. 63 f.
— —, Ø 67.
— — de Concepcion, Ø 58. 74.
— — de Guadelupe 66.
Saomet, Ø 59.
Sardinien 27.
Sargasso-havet 52.
Savona 23 f.
Scadinavia 9.
Schoener 140 f.
Seneca 7.
Senegal 17.
Sete Citades 42.
Sevilla 5. 44. 54. 69. 86. 110. 130.
Shoa 21.
Sicilien 27. 137.
Skotland 29.
Socotra 35.
Soderini, Piero 137.
Sofala 10. 21.
Solis 141.
Spagnola, se Espagnola.
Store-Java 35.
Sudrøerne 9.
Sumatra 14. 35.
Sundaøerne 10. 35.
Syd-china 13.
Sydamerika 94. 137 f.
Sydhavet 141.
Syene 4.
Syrien 2.
Tajo 67. 81.
Teneriffa 62. 75.
Terceira 42.
Terra Nova, se Newfoundland.
Terrarossa (-rubra) 24. 44.
Thomas, St. 12.
Torfinn Karlsevne 9 f.
Thorstein Erikssøn 9.
Thule 9. 28 f. 42.
Tierra de Gracia 92. 97.
Tigris 12. 97.
Toledo 47. 126. 132.
Tortosa 109. 116.
Tortuga 62.
Toscanelli, Paolo 18 f. 32. 36 f. 39. 51. 86.
Trinidad 92. 97.
Tunis 27.
Turkestan 12 f.
Ulmo, Fernam d' 42.
Valladolid 131 ff.
Valle del Paraiso 62.

Valparaiso 69.
Venezia 11. 14. 102. 109. 112. 116.
Venezuela 104.
Veragua 109. 115 f. 118. 123. 125 ff. 133.
Verezzano, Giovanni 143.
—, Hieronymo 143 f.
Vespucci, Amerigo 90. 102. 104. 136—41.
Vincent, Cap St. 16. 30. 66. 96. 116.
Vinland 9 f.
Waldseemüller 137. 139.
Watlings Island 55.
Weser 9.
Westphalia, Johannes de 5.
Xeres 126.
Yamaie, se Jamaica.
Ymer 10.
Yucatan 108 f. 142.
Zaitun 14. 35. 60. 135.
Zion 127.
Zipangu (Japan) 14. 36. 51. 54 f. 59. 63. 86. 135.
Ægypten 15. 120.
Æthiopia 98. 116.

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
BOOK DUE
AUG 1984
1258042

2329.4
istofer Columbus og Amerikas opd
ener Library 006679056
3 2044 086 252 731